МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» (М. ЛЬВІВ, УКРАЇНА)
ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ (М. ДНІПРО, УКРАЇНА)
НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ (М. РИМ, ІТАЛІЯ)
ВИЩА ШКОЛА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І СУСПІЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
(М. ХЕЛМ, РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
АКАДЕМІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ (М. ГДАНСЬК, РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ПРАЗЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
(М. ПРАГА, ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЦЕНТР ОСВІТИ (М. РИМ, ІТАЛІЯ)

Реалізація освітніх ініціатив в умовах воєнного часу: вітчизняний та зарубіжний досвід

Матеріали Міжнародної науково – практичної конференції
18-19 жовтня 2022 року

Львів – 2022

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації
Національний університет «Львівська політехніка» (м. Львів, Україна)
Дніпровська академія неперервної освіти (м. Дніпро, Україна)
Науковий Інститут Психології Освіти та Виховання (м. Рим, Італія)
Вища школа міжнародних відносин і суспільних комунікацій
(м. Хелм, Республіка Польща)
Академія фізичного виховання і спорту (м. Гданськ, Республіка Польща)
Празький гуманітарно-технологічний інститут
(м. Прага, Чеська Республіка)
Європейський Центр Освіти (м. Рим, Італія)

Реалізація освітніх ініціатив в умовах воєнного часу: вітчизняний та зарубіжний досвід

Матеріали Міжнародної науково – практичної конференції
18-19 жовтня 2022 року

Львів – 2022

УДК 378-377 (06)

Реалізація освітніх ініціатив в умовах воєнного часу: вітчизняний та зарубіжний досвід: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Національний університет «Львівська політехніка»), м. Львів, 18 – 19 жовтня 2022 року / за ред. Т.М. Горохівської Ю. М. Козловського, О. М. Ієвлєва, М. Ф. Криштановича, О. Якимець; за заг. ред. О. М. Ієвлєва. Львів, 2022. 147 с.

Рекомендовано до друку кафедрою педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (протокол № 5 від 21 жовтня 2022 р.)

Редакційна колегія:

Горохівська Т.М., доктор педагогічних наук, доцент (голова) (м. Львів, Україна),
Ієвлєв О.М., доктор педагогічних наук, доцент (заступник голови) (м. Львів, Україна),
Козловський Ю.М., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна),
Криштанович М.Ф., доктор наук з державного управління, професор (м. Львів, Україна),
Мукан Н.М., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна),
Якимець О., доктор філософії з психології (м. Рим, Італія) – відповідальний секретар.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції відображають підходи до вирішення проблеми організації освітнього процесу в умовах воєнного часу через реалізацію освітніх ініціатив: вітчизняний та зарубіжний досвід.

Адресується науковцям, педагогам практикам, керівникам, методистам закладів вищої, фахової передвищої, професійної, загальної середньої освіти та працівникам інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Матеріали, що включено до збірника, подано у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Організатори конференції висловлюють щиру вдячність Фаусто Презутті – д-ру психології, професору психології, президенту Наукового інституту психології освіти та виховання та Європейського центру освіти (I.S.P.E.F. – E.C.E.), за науково-організаційну підримку проведених упродовж 2019-2022 років Міжнародних науково-практичних Конференцій і Семінарів, в котрих взяло участь понад 650 процівників освіти, що сприяло покращенню освітнього процесу у закладах освіти різних рівнів та інтеграції системи освіти України до Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА).

Рецензенти:
Сікорський П. І., доктор педагогічних наук, професор
Креденець Н. Д., доктор педагогічних наук, професор
Гелеш А. В., кандидат історичних наук, доцент

© Національний університет «Львівська політехніка»

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА …… 7

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ-ДІЇ …….. 8
Фаусто Презутті

ВИХОВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ ЧЕРЕЗ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХО-ВИХОВНИХ СТРАТЕГІЙ …….. 14
Олександра Якимець

ОСВІТНІ ІНІЦІАТИВИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ: ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ …… 17
Іван Безена

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ: ДОСВІД БАГАТОГАЛУЗЕВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ …… 20
Наталія Мукан, Федір Загура

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗРОБКИ ПРОГРАМИ ІЗ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ …….. 24
Олександр Ієвлєв

ЛІСОВА ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ…….. 26
Олександра Янкович

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ …….. 29
Анна Жукова

АРХІТЕКТУРНА ОСВІТА В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ У ХХ СТОЛІТТІ …… 32
Тетяна Клименюк

ОСВІТНІ ІНІЦІАТИВИ В СУЧАСНОМУ КОЛЕДЖІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ……. 38
Тетяна Мандрика

РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЙ ФАСИЛІТАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ …… 43
Світлана Мединська

ТРАНСФОРМАЦІЇ В ГРОМАДЯНСЬКІЙ ОСВІТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ З РОСІЄЮ …… 47
Лариса Кульбач

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ПРО ІСТОРИЧНУ ОСОБИСТІСТЬ В УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄНОГО ЧАСУ…… 49
Діана Судакова

СУТНІСТЬ КОНТРОЛЮ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ …… 51
Ігор Колодій

НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО ЧАСУ ……...55
Ганна Шевчук

ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ ……...58
Ярослава Івасик, Іванна Івасик

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ..... … 61
Наталія Колодій

МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЇНІВ У ДИДАКТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ …….. 56
Сергій Первак

ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ …… 70
Любов Дольнікова

ГЕРОЇЗАЦІЯ ПОВСЯКДЕННОГО: УТВЕРДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ ЧЕРЕЗ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ВИХОВНИХ ГОДИН І УРОКІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ) …….. 73
Вікторія Полагейкіна

EDUCATIONAL EMPOWERMENT OF THE ARMED FORCES THROUGH ONLINE EDUCATION …… 78
Abhishek Pandey

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ …… 79
Наталія Гродзь

РІВЕНЬ ЗАХИЩЕНОСТІ МОЛОДІ ВІД ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ …… 80
Євгенія Великодна

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ВАЖЛИВИЙ РЕСУРС ФАХІВЦІВ ЯКІ СТОЯТЬ ПЕРЕД ПСИХОСОЦІАЛЬНИМИ ВИКЛИКАМИ …… 84
Оксана Калінська

МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНІХ ІНІЦІАТИВ МАТЕМАТИЧНИМИ МЕТОДАМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ …… 87
Тарас Гембара

ОГЛЯД ТИПІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ СТРУКТУР ОСВІТНЬОГО САЙТУ …… 91
Олена Косовець, Дмитро Пшеничний

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯУ ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ……95
Олександр Грушкевич

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ……99
Тетяна Мухіна

ОСВІТНІ ІНІЦІАТИВИ – ЗАПОРУКА СТАЛОГО МАЙБУТНЬОГО ……103
Віра Варгас

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ …… ..105
Поліна Грицкевич

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ SONY В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ……..107
Марта Верещак

GLOBALIZATION OF THE EDUCATION IN UKRAINE: TASKS AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT …… 109
Irina Suima

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ТА КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ …… 113
Лариса Канцелярська

З ДОСВІДУ ПІДТРИМКИ ВЧИТЕЛІВ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ …… 117
Євгенія Кочерга

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ІНІЦІАТИВИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ПЕРІОД ВОЄННОГО ЧАСУ …….. 120
Аліна Гаврікова

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ В ПОЗАШКІЛЛІ ……. 124
Людмила Шабаєва

АНКЕТОВАНІ ІНДЕКСИ ПРИЙНЯТТЯ МОВ ПРОГРАМУВАННЯ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ …… 127
Олександр Маркелов, Маргарита Носкова

АКТУАЛЬНІСТЬ ОЧНОЇ АБО ЗМІШАНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ…… 133
Ганна Попеску

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ ІНІЦІАТИВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ДОСВІД ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ЦЕНТРУ «ШТУРМ» …….. 135
Вікторія Таніч

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ІТ-ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ……. 137
Марія-Вікторія Полець

ОРГАНІЗАЦІЯ «TIME & TASK TRACKING» ПРИ НАВЧАННІ ПРОГРАМУВАННЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМУ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНСТРУМЕНТУ «FEEDBACK» НАВЧАЛЬНОЇ ПЛАТФОРМИ MOODLE…….. 141
Олександр Маркелов, Олександр Ісвлєв

УХВАЛА МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО – ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ ІНІЦІАТИВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД» 146

ПЕРЕДМОВА

Міжнародну науково-практичну конференцію «Реалізація освітніх ініціатив в умовах воєнного часу: вітчизняний та зарубіжний досвід» (18-19 жовтня 2022 р.) проведена в рамках плідної наукової світпраці між Національним університетот «Львівська політехніка» (м. Львів, Україна) та Науковиим інститутом Психології освіти та виховання (м. Рим, Італія).

На конференції проаналізовано підходи до вирішення проблеми організації освітнього процесу в умовах воєнного часу через реалізацію освітніх ініціатив вітчизняний та зарубіжний досвід.

У рамках конференції пройшов науково-практичний семінар: *«Розбудова українсько-європейської мережі закладів освіти для розвитку єдиного гуманістично-наукового простору: підвищення професійної майстерності педагога»*.

Науковцями кафедри педагогіки та інноваційної освіти Львіської політехніки спільносто із науковцями Наукового інституту Психології освіти та виховання із 2019 проводилися: Міжнародний науково-практичний семінар «Підвищення педагогічної кваліфікації викладачів університету у суспільстві знань 21 століття» (07 листопада 2019 р., Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна - м. Рим, Італія), Міжнародний науково-практичний семінар «Підвищення професійної педагогічної кваліфікації викладачів університету» (07 березня 2019 р., Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна - м. Рим, Італія), Міжнародна науково-практична конференція «Професійний розвиток педагога в умовах інтеграції до європейського освітнього простору: міжнародна академічна та професійна / професійно-педагогічна мобільність» (Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, 26 – 27 листопада 2021 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Освітній процес у вищій та шкільній освіті у воєнний час : інтеграція України до Європейського простору вищої освіти (EHEA) через призму європейських моделей освіти TeLSAC та PERFORMER» (Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, 04-05 травня 2022 р.).

Метою накової співпраці є ствоення широкої мережі, що включатиме заклади вищої та середньої освіти, для реалізації спільних освітніх і наукових українсько-італійських проєктів.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ-ДІЇ

Фаусто Презутті
доктор психології, професор
Президент Наукового Інституту Психології Освіти та Виховання
Рим, Італія
f.presutti @ispef.it

МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ-ДІЇ

Метод “Дослідження-Дії”, або, "Метод Експериментального дослідження":

а) ґрунтується на базі реального життя навчального закладу, в якому працює педагог, а не на негнучних абстрактних теоретичних моделях;

б) інтерпретує контексти, в яких здійснюється навчальна діяльність через:

- аналіз культурних моделей педагогів та педагогічних працівників;
- управління / освітня координація навчальної системи;
- інноваційні дії та трансформація середовища з метою поліпшення якості системи навчання та освітніх послуг.

Педагог, який використовує метод Дослідження-Дії, починає більш усвідомлено розуміти процеси навчання і розвиває самоаналіз щодо ведених ним освітніх процесів для поліпшення якості навчально-виховних послуг, а також для ефективного та осмисленого ведення навчального процесу.

Експериментальне дослідження сприяє навчанню учнів/студентів через:

1) ставлення до обгрунтованості навчально-дидактичної дії;

2) співучасть у навчальному процесі;

3) аналіз контексту та пропозиції щодо інноваційного втручання або змін;

4) залучення вчителів і студентів як елементів самої зміни.

Реалізація методу Дослідження-Дії дозволяє учневі/студентові орієнтуватися в навчальному процесах, таким чином, що він стає компетентним як у засвоюваних ним термінах та концепціях, так і у процесах научіння а отже, учень/студент усвідомлює які саме методи пов'язані з вивченням матеріалу.

Метод Експериментального дослідження передбачає співучасть виховної та дидактичної дій. Найбільш доречним методологічним контекстом є робота в групі, в якій:

1) учні/студенти беруть на себе провідну роль, так як вони виступають активними суб’єктами навчання;

2) колеги, експерти, тренери, керівники своїм критичним внеском розширюють спектр можливостей обговорення, планування та дій.

Важливу роль в Методі експериментального дослідження визначають знання та використання методології Навчального Спілкування (модель та

тематики якої описані у книзі “Навчальне спілкування” у цій серії Освіти I.S.P.E.F. ISBN 978-88-96887-08-0).

Процеси комунікації є основними елементами людської діяльності. Вся людська поведінка, в ситуації соціальної взаємодії, передає інформацію у спілкування. Ця інформація впливає на спосіб буття того, хто є залученим у відносинах у визначеному контексті. Це означає, по суті, що будь яка система навчання або соціальна система регулюється, підпадає під вплив, адаптовується та змінюється за допомогою процесів комунікації.

Основною метою Методу експериментального дослідження є полегшення процесів навчання учня/студента. Щоб досягнути цієї мети, цей метод використовує наступну інноваційну методологічну основу:

1) ставлення до обгрунтованості навчально-виховної дії;

2) співучасть у навчальному процесі;

3) аналіз контексту та пропозиції щодо інноваційних дій чи змін;

4) залучення вчителів і студентів як елементів самої зміни.

Метод експериментального дослідження приводить викладача до постійного співставлення зі своїми визовними та дидактичними діями, ставлячи під сумнів як самі процеси так і отримані результати, в динамічній перспективі, в якій досягнуті результати стають тими елементами, на яких базуються завдання та подальші дії.

Наукова література потверджує, що процес викладання/навчання не є зумовленим стільки факторами кількісної лінійності ("певній кількості" викладання відповідає "певна кількість" навчання) скільки факторами якісної багатогранності когнітивно-реляційних стосунків між педагогом та учнем/студентом. Як викладання так і навчання розглядаються як складні процеси , в яких спрацьовує багато феноменів, деякі з них є контрольовані та перевірені, інші неконтрольовані і тому їх можна перевірити лише за посередництвом отриманих результатів та запущених процесів.

На теоретичному рівні, невизначеність цього процесу повинна полегшити вчителям, з одного боку, питання обґрунтованості освітніх і дидактичних дій, з іншого боку,систематичне втручання для адаптації дидактичних дій по відношенню до шкільного контексту та запланованих цілей.

Невизначеність дидактичної дії походить не лише з щоденної практики, але також з великої кількості теорій, які виражають багатовимірність людини та пов’язаних з нею явищ: мотивація, сприйняття, мнемонічна асиміляція та засвоєння навчання, класифікація та когнітивна передача.

Підхід, який випливає з припущень невизначеності, пояснюється здатністю співіснувати з тривогою та непевністю, знаючи, що можуть існувати нескінченні дидактичні рішення і що зроблений вибір є вибором тимчасовим, який можна змінити.

ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ

Експериментальне Дослідження, завдяки особливостям, властивим його структурі, має на меті послідовно відповісти діапазону **цінностей, завдань, методів, які стали предметом обговорення та аналізу контексту**, в якому працює вчитель.

На відміну від інших моделей навчання, які характеризуються представленням заздалегідь визначених теоретичних моделей та аналізу того, в який спосіб відбувається певна подія, **метод Експериментального Дослідження зосереджується на аналізі контексту, в якому працює педагог та на впровадженні заходів з інновацій/змін.**

"Розмірковувати, щоб покращити те, що реалізується" є першочерговою ціллю цього типу методології навчання.

Саме практичний вимір є основною рисою цього інноваційного методу навчання. Викладач не є зовнішнім експертом, що прагне об'єктивно відчитувати те, що відбувається в контексті, щоб потім залишити вчителеві ефективний переклад можливих змін, які необхідно здійснити. Викладач і є тим сами учасником, який діє безпосередньо в середовищі, яке логічно обмірковує. Він стає розробником нових теорій, реалізуючи безперервні зміни.

В такому розумінні *Метод Експериментального дослідження* вповні відображає свою критичну та логічну цінність для визначення об'єктів та методів, та для оцінки їх відповідності з отриманими результатами.

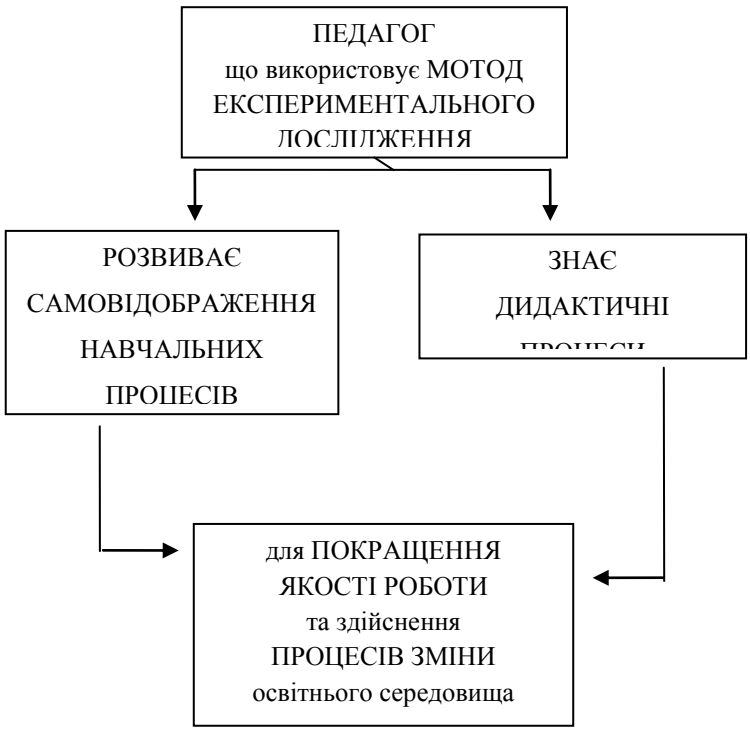

Рис 1. Застосування Експериментального Дослідження.

ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ/НАВЧАННЯ У ОСВІТНЬОМУ КОНТЕКСТІ

Педагог, який використовує Метод Експериментального Дослідження, усвідомлює необхідність постійно оновлювати свою педагогічну практику, відштовхуючись від конкретного досвіду, щоб дійти до відображенння та розуміння явищ, що відбуваються у шкільному контексті, в якому він навчає.

Цей процес оновлення починається з визнання допущених помилок.

К. Поппер неодноразово підкреслював, що для того, щоб могти розуміти проблему, необхідно вчитися на зроблених помилках.

Методологія Експериментального Дослідження передбачає, що визначаються проблеми в освітньому середовищі, що реалізовується процес взаємодії та комунікації всіх компонентів з метою сприяння розумінню та вибору найбільш відповідних стратегій.

Етапами впровадження методології Експериментального Дослідження є:

1) визначення проблеми в конкретному контексті;
2) спостереження-слухання проблеми в контексті;
3) роздумування над рішенням проблеми;
4) планування дій;
5) реалізація дій;
6) досягнення зміни;
7) аналіз зміни;
8) роздумування над результатами зміни.

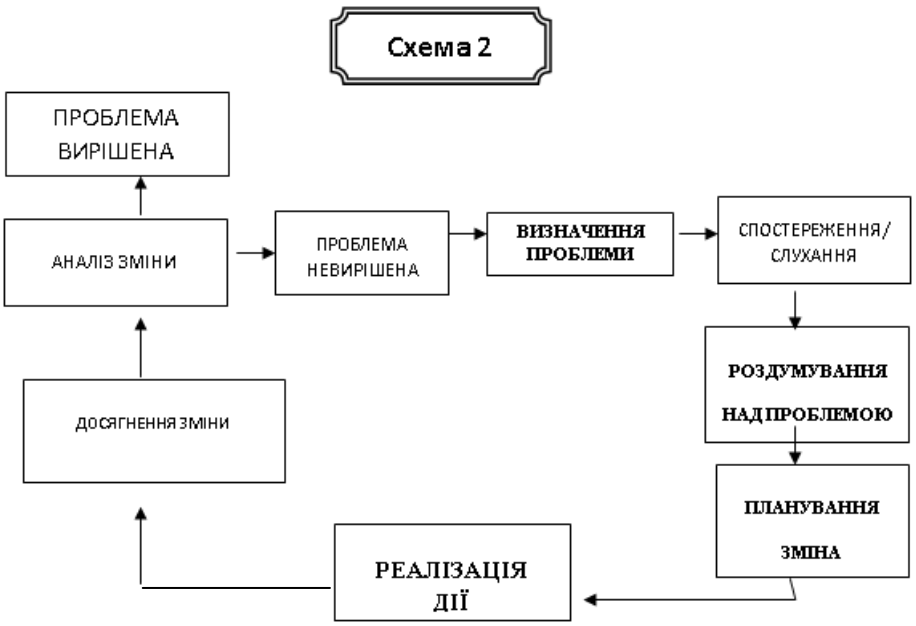

Рис 2. Етапи Експериментального Дослідження

Впровадження методології *Експериментального Дослідження* дає змогу визначити зв'язки, які існують у навчальному процесі, для того, щоб мати можливість усвідомити проблеми, пов'язані з навчанням та зуміти спланувати їх вирішення.

Реалізація запланованого маршруту дозволяє вчителям перевірити чи сформульовані гіпотези досягли бажаного результату, або чи необхідне переформулювання запланованого маршруту.

Педагоги, які використовують Метод *Експериментального Дослідження,* добре розуміють, що через незліченну кількість змінних, присутніх в навчальних та дидактичних діях, ніколи немає певності щодо результату, відомою може бути лише можливість успіху, ймовірність якої зростає у тому випадку, коли відбулися точні Спостереження-Слухання подій та був детальний опис планування дій для реалізації в класі.

Педагог, який використовує Метод *Експериментального Дослідження*, є особливо уважним до багатовимірності феноменів у навчанні, які здійснюються у класі і до проблеми інтерпретації отриманої інформації, зумовленої суб'єктивністю людських відносин . З цієї причини педагогу корисно навчитися точно описувати досвід навчання, збираючи його з різних джерел, також найбільш диференційованих. Диференціація джерел дозволяє розширювати власний горизонт сприйняття, увійти в методологічну перспективу децентралізації власної точки зору.

Вклад учнів та студентів є фундаментальним для впровадження методу *Експериментального Дослідження* з огляду на необхідність порівняння та перевірки інформації, яка випливає зі суб'єктивного та групового Спостереження-Слухання.

Звідси випливає необхідність відповідного спілкування між вчителями, які використовують Метод *Експериментального Дослідження* та точного і детального опису шкільних випадків, пережитих в класі.

Література

1. Bruner J.S., Goodnow J.J., e Austin G.A., “A study of thinking”, New York, 1956
2. Burke R.J., Maier N.F.R. e Hoffman L.R., “Functions of hints in individual problem-solving”, American Journal of Psychology, 1966, n. 79, pagg.389-99
3. Campbell A.C., “Selectivity in problem-solving”, American Journal of psychology, 1968, n. 81, pagg. 543-550
4. Claparède E., “La genèse de l’hypothèse”, Archives de Psychologie, 1933, n. 24
5. Davis J.H., “Individual-group problem-solving, subject preference and problem type”, Journal of Personality and Social Psychology, 1969, n. 13, pagg. 326-374
6. Dunker K., “Psychologie des produktiven Denkens”, Springer, Berlin, 1935
7. Easton Allan “Decision making: a short course in problem solving for professionals”, John Wiley & sons, New York, 1976
8. Festinger L., “Teoria della Dissonanza Cognitiva”, Franco Angeli, Milano, 1997
9. Fox William M. “Effective group problem solving: how to broaden partecipation, improve decision making, and increase commitment to action” Jossey-Bass Publishers, San Francisco, 1987
10. Gagnè R.M., Problem-solving and thinking”, Annual Review of Psychology, 1959, n. 10, pagg. 147-172
11. Katona G., “Organizing and memorizing”, Columbia Univ. Press, New York, 1940
12. Kleinmuntz B., “Problem-solving: research, method and theory”, Wiley and Son, New York, 1966
13. Leigh Andrew “Decisioni, decisioni!: guida pratica manageriale al "problem solving" e al "decision making", Franco Angeli, Milano, 1987
14. Maier N.F.R., “Reasoning in humans: the solution of a problem and its appearance in consciousness”, Journal com. Psychol., 1931, n. 12
15. Marks M.R., “Problem solving as a function of the situation”, Journal exp. Psychol., 1951, n. 41
16. Moran John W. “A guide to graphical problem solving processes”, ASQC Quality Press, Milwaukee, 1990
17. Mosconi G., D’Urso V. “La soluzione di problemi: Problem solving”, Giunti-Barbera, Firenze, 1974
18. Presutti F., Psicologia dell’educazione e metodi di ricerca, Atlas, Bergamo, 1992.
19. Presutti F., Analisi psicologica delle dinamoche relazionali e della strutturazione dei ruoli nella classe, IRRSAE Marche, Quaderni di Innovazione Scuola, n. 16, Ancona, 1993.
20. Presutti, F., La Progettazione Socio-Relazionale della Classe, I.S.P.E.F., Roma. 2013a.
21. Presutti, F., Lo Spazio Psicologico e la Strutturazione dell’aula, I.S.P.E.F., Roma. 2013b.
22. Presutti, F., La Gestione Socio-Relazionale della Classe. I.S.P.E.F., Roma. 2013c.
23. Presutti, F., Le Caratteristiche Psico-Sociali degli Alunni, I.S.P.E.F., Roma. 2013d.
24. Presutti, F., I Rapporti Psico-Sociali nella Scuola Primaria, I.S.P.E.F., Roma, 2013g.
25. Presutti, F., Le Relazioni Psico-Spaziali con Alunni di 11-14 anni, I.S.P.E.F., Roma, 2013h.
26. Raaheim K., “Problem solving and the awareness of missing part”, Scand. Journal Psychol., 1962, n. 3
27. Reid J.W., “An experimental study of analysis of the goal in problem solving”, Journal gener. Psychol, 1957, n.13
28. Robertshaw Joseph E., “Problem solving: a systems approach” Meccastephen J. Petrocelli, New York, 1978
29. Saugstad P. e Raaheim K., “Problem-solving and availability of functions”, Acta Psychol., 1957, n. 13
30. Simon H. e Newell A., Human problem-solving: the state of the theory” in 1970, American Psychologist, 1971, n. 26, pagg. 145-159
31. Szekely L., “Productive processes in learning and thinking”, Acta Psychol., 1950b, n. 7
32. Szekely L., “Some comments on problem-solving. Availability and test-magic”, Acta Psychol., 1958, n. 14
33. Wertheimer M., “Productive thinking”, Harper, New York, 1945

ВИХОВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ ЧЕРЕЗ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХО-ВИХОВНИХ СТРАТЕГІЙ

Олександра Якимець
доктор філософії із психології
Науковий Інститут Психології Освіти та Виховання
o.yakym@yahoo.com

Психологічна стійкість передбачає здатність підтримувати психічне здоров'я або відновлюватися після стресу. Незважаючи на популярність досліджень стійкості, немає єдиного розуміння чи операційної реалізації стійкості.

Виховання психологічної стійкості – це одне із компонентів основних вмінь, які учень чи студент має освоїти під час навчального процесу. Закрема вмінь, що стосуються четвертого компоненту . «вміти бути людиною» (Делорз, 1996, 15).

У навчальному процесі педагогу потрібно розрізняти та творчо втілювати статегії начання та виховання.

Стратегії навчання – це методики та/або практики та/або процеси та/або втручання, які вчитель реалізує для досягнення цілей, поставлених під час шкільної діяльності.

Стратегії навчання стосуються широкого спектру процесів, від організації класів та аудиторій та ресурсів до поетапної діяльності викладача та студента для покращення навчання та викладання» (OECD, 2010, 20).

Дидактичні стратегії навчання – це практики та/або методики, які застосовуються для викладання предметів. Кожна дисципліна на епістемологічному рівні має відмінні від інших цілі та характеристики, для яких вона визначається різними стратегіями навчання. Основною метою дидактичних стратегій навчання є ноу-хау і, отже, здатність учителя впроваджувати, розвивати та вдосконалювати педагогічні навички..

Когнітивні навчальні стратегії – це педагогічні дії, прийоми та шкільні практики, які впроваджують, розвивають і покращують розумові здібності міркувати та творчо. Стратегії когнітивного навчання спрямовані на полегшення когнітивного розуміння знань і розвиток концептуальних уявлень з метою використання попереднього досвіду або розробки дій, які дозволяють досягти поставлених цілей. Когнітивні стратегії викладання стосуються потреби в тому, «як» і «як» навчати і вчитися, тоді як дидактичні стратегії викладання стосуються потреби в тому, «що» вивчати.

У школі навчальні стратегії визначаються методологічними та дидактичними виборами, які необхідно зробити, щоб справді сприяти особистому та соціальному розвитку учнів.

Виховні стратегії побудови стосунків в навчанні відрізняються від дидактичних стратегій і когнітивних стратегій тим, що в їх реалізації немає

поділу між учителем і учнем, відносини є двонаправленими, а не односпрямованими.

Виховні стратегії побудови стосунків в навчанні характеризуються діяльністю у відносинах між викладачем і студентами через процеси викладання/навчання, які дозволяють здійснювати ефективні та задовільні втручання.

Стратегії навчання, які включають стратегії управління класом, групою, обов'язково включають виховний та стосунковий аспекти, який, однак, не обов'язково включає психологічний та особистісний аспект компонентів освітнього процесу.

Основна мета освітньо-реляційних стратегій навчання полягає в тому, щоб передати знання та вміння, як жити з іншими.

Психоосвітні стратегії в навчанні – це практики та/або методики, які вчитель використовує для розвитку та зростання під час освітньої діяльності:

- емоційно-мотиваційні процесів,
- характеристик особистості,
- клімат відносин у класі/групі.

Психоосвітні стратегії часто неявні: «у способі представлення змісту дисципліни, у методах, які вони обирають, щоб зустрітися з проблемами та розв'язувати їх, у самих формах оцінювання, які вони приймають, викладачі вже включають, на додаток до змісту своєї дисципліни, стилі навчання: вони часто використовують ці стратегії неявно (Pavoncello, 2010, 20).

Психоосвітні стратегії, що використовуються педагогами під час навчання, це ті, які, крім реляційного аспекту, включають потреби та потенціал учнів та студентів та їхніх вчителів, оскільки поза дидактичним та реляційним аспектом «на педагогічному рівні однаково важливо враховувати потреби дітей у зв'язку з їхнім віком і способом існування, а також потреби вихователя у зв'язку з його/її становленням у рамках освітніх відносин»

Психоосвітні стратегії «знати життя учнів у школі та краще зрозуміти, як це пов'язано з їхньою шкільною особистістю [...]. У цьому сенсі життя учнів/студентів слід аналізувати не лише з точки зору продуктивності і знання [...], але також і з точки зору соціального успіху та контролю за різними видами діяльності» (Franta, Colasanti, 1991, 11).

Психоосвітні стратегії в навчанні характеризуються потребами та запитами учнів, їхньою мотивацією та мотивацією педагогів, їх виховним стилем вчителів і, перш за все, психолого-освітніми стосунками, які педагог та учні/студенти створюють у навчальному закладі.

Основна мета психо-освітніх стратегій у навчанні — навчити, як бути.

Пізнавання, поглиблення та нове творче застосування психо-виховних стратегій навчання під час навчального процесу є інструментом, який може суттєво допомогти педагогу набути новох впевненості та досвіду у покращенні знань і вмінь «бути», зокрема для виховання психолонічної стійкості учнів та студентів.

Література

1. DELORS J., (1996), Learning – The Treasure Within, Trad it., Nell'Educazione un tesoro, Relazione alla Commissione internazionale sull'Educazione per il XXI secolo, UNESCO, Paris - Roma Armando Editore, 1997.

2. FRANTA H., A.R. COLASANTI (1991), L'arte di incoraggiamento. Insegnamento e personalità degli allievi, Roma, La nuova Italia Scientifica.

3. GARDNER, R. C. (1985), Social psychology and second language learning: The role of attitudes and motivation. London: Edward Arnold.

4. GARDNER, R.C., P.F. TREMBLAY (1994), On motivation, research agendas, and theoretical frameworks, Modern Language Journal 78, 359-368.

5. MALECKI, C. K., M. K. DEMARAY (2006), Social support as a buffer in the relationship between socioeconomic status and academic performance, School Psychology Quarterly, 21 (4), 375–395, https://doi.org/10.1037/h0084129.

6. OECD (2010), Mathematics Teaching and Learning Strategies in PISA, OECD Publishing. Paris, http://dx.doi.org/10.1787/9789264039520-en.

7. PAVONCELLO S., (a cura di), (2010), Strategie d'intervento psico-pedagogiche per la promozione del successo scolastico. I risultati di una ricerca azione al Rione Sanita, Roma, ISFOL.

8. ROGERS, C. R.; (1969), Freedom to learn, Trad it., Libertà nell'apprendimento, Firenze, Giunti-Barbera, 1974.

ОСВІТНІ ІНІЦІАТИВИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ: ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Іван Безена
кандидат філософських наук, доцент
Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської області
ivanbezen@ukr.net

Освітня галузь України завжди мала інноваційні стратегії розвитку та стала основним конструктом у розбудові держави. Базою освітньої галузі є система середньої освіти, яка закладає основи системи освітнього розвитку особистості та задоволення запиту на відповідну професійну освіту для наступної життєвої самореалізації. Основною ідеологією розвитку системи освіти Дніпропетровського регіону як території, яка є фактично прифронтовою визначено в наступному: наша єдність та залученість до потреб військового часу – це наша потужна сила, яка є ресурсом для відстоювання свободи і демократичного розвитку регіону і нашої держави.

Наше розуміння освітніх ініціатив в сучасних умовах військового стану акцентується на наступному постулаті: хоч війна або мир – освіта має працювати задля особистості, задоволення її освітніх потреб та індивідуальної освітньої траєкторії розвитку. На цю концепцію зорієнтовано роботу Дніпровської академії неперервної освіти та більше 874 заклади середньої освіти, майже 76 закладів професійної освіти, та мережа закладів вищої освіти Дніпропетровщини.

Ми визначили, що освітні ініціативи можуть проводитися:

- *за часовим виміром*: довгострокові та короткострокові; в період сталого розвитку (мирний час) та в особливий період (війна, катастрофа, аварії, стихії) тощо;
- *за стратегічною ціллю*: розвиток ціннісних основ та компетентностей: демократії (розвиток громадянських компетентностей та демократичних процедур; навчання технологій вивчення громадської думки; реалізації проєктів добросусідства та толерантності тощо);
- *за охоплюваною категорією громадян*: цільова аудиторія (педагоги, громадяни, діти тощо);
- *за направленням щодо ресурсного зміцнення бази системи освіти* (енергозбереження, мережі Інтернет, цифрування змісту освіти; оптимізація навчання через цифрові мережі, дистанційна освіта тощо);
- *за різністю ініціаторів освітньої ініціативи*: органи влади, бізнесу, громадських організацій тощо;
- *за направленістю ідеї з освітньої ініціативи*: привернути увагу на системну проблему, знайти шляхи вирішення проблеми тощо;

- *за рівнем учасників освітньої ініціативи*: міждержавні, загальнонаціональні, регіональні, місцеві, локальні.

Всі освітні ініціативи об'єднує та поєднує загальне прагнення надавати змістовні і якісні освітні послуги громадянам України, які проживають в межах регіону та внутрішньо-переміщеним особам з інших регіонів сходу України. Адже наші заклади освіти створили умови для внутрішньо-переміщених закладів освіти Запорізької, Луганської та Донецької областей.

Освітні ініціативи реалізуються ініціаторами та іншими зацікавленими суб'єктами:

Суб'єктами освітніх ініціатив постають:

- заклади освіти (ЗДО, ЗСО, ЗПШО, ЗПО, ЗФПВО, ЗВО);
- органи місцевого самоврядування;
- органи управління освітою;
- органи державної виконавчої влади (РДА, ОДА, МОНУ тощо).
- освітні ініціативи ми згрупували за наступними індикаторами:
- організаційно-структурні ініціативи: мережа закладів (ЗСО, Гімназії, Ліцеї, спеціалізовані школи та спеціальні заклади); освітні округи, опорні і філії; Інклюзивно-ресурсні центри; Центри професійного розвитку вчителів тощо.

Ресурсно-змістові ініціативи: енергозберігальні ініціативи; нові цифрові ресурси; благоустрій територій та навчальних приміщень; створення мережі цифрових освітніх центрів розвитку; тощо.

Змістовно-освітні ініціативи:

- Новий Держстандарт базової освіти; функціонування української мови (мережа курсів для дітей та батьків здобувачів освіти;
- відкрито електронний ресурс «Українська мова: від вимови до писання);
- Національна програма «Інтелект України»;
- НУШ: СТО – апробація нового освітнього середовища; Співпраця із ЗО зарубіжних країн у сфері середньої та вищої освіти;
- Освітні проєкти регіонального рівня з підвищення методичного портфеля для вчителя школи «Учитель: advented level» та професійної діяльності за напрямками «Інтегрований курс «Драматургія і театр», «Культура добросусідства», Демократична школа;
- участь у міжнародних освітніх проєктах: (норвезько-українському «Демократична школа»; шведсько-українському «Культура добросусідства»; швейцарсько-українському «Освіта для демократичного громадянства» та «Розвиток громадянських компетентностей»; німецько-укаїнському «Культура толерантності»; STEM-освіта для сталого розвитку; «Інклюзивне середовище»; американсько-українському «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність; тощо);
- ДАНО як заклад вищої освіти, який виконує задачі з підготовки бакалаврів, магістрів та аспірантів, здійснює підвищення кваліфікації педагогів

регіону поставив за мету сформувати цифровий ресурс освіти для учителя – КПК «НПВ. Українознавство» та інші більше 100 різних ОП; враховуються запити регіонального ринку праці на підготовку педагогів (за ОП бакалаври: 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта», 053 «Психологія»; магістри – ОП 011 «Освітні, педагогічні науки» (Загальна педагогіка, Інклюзивна освіта), 053 «Психологія», 073 Менеджмент (Освітній менеджмент), 281 «Публічне управління та адміністрування»; Аспірантура – 281 «Публічне управління та адміністрування»;

- освітні ініціативи воєнного часу: волонтерські програми допомоги ЗСУ (кошти, збір продуктових наборів, білизна, медикаменти, побутова техніка (Пральні машини тощо), приймаємо ВПО, заклади освіти з Луганської, Донецької, Запорізької та Херсонської областей (близько 20 закладів освіти різних галузей знання), громадяни наших регіонів, які піддаються численним обстрілам і терору з боку окупантів;
- виконання гуманітарних задач по сприянню супротиву агресії: інформаційні проєкти по попередженню мови ворожнечі і дезинформації громадян, просвітництво з питань минулої історії краю та імперських наративів, тлумачення окремих освітніх ініціатив та пошук партнерських інституцій тощо.

Відкритість і доступність освітнього простору регіону:

- ІСУО – Єдиний інформаційний центр Дніпропетровської області (інформація про всю мережу ЗО за адміністративно-територіальним розміщенням, заклад з інклюзивними класами; заклади без інклюзивних класів; Інклюзивно-ресурсні центри (41); Опорні заклади та Філії опорних закладів (874); Дошкільні заклади (1006); Заклади позашкільної освіти (159); Заклади професійно-технічної освіти (76); Заклади вищої освіти (129)); сайти закладів освіти; електронний документообіг;
- мережа сайтів про освітні ініціативи закладів освіти та забезпечення освітнього процесу здобувачів освіти, допомога у поглибленні знань з державної мови тощо.
- окремі мобільні цифрові групи з оперативного реагування на ситуацію в зв'язку із воєнним часом (багаторівневі: регіон, район, місто, територія громади, заклади освіти, класи тощо);
- робота консультативних психологічних служб Академії щодо колективних та індивідуальних травм періоду війни (діти, дорослі, педагоги тощо), формування навичок резіл'єнтності та сприятливого психологічного середовища.

Таким чином, можна окреслити наступне, що система освіти регіону як прифронтової території має виконувати місію формування життєвих компетентностей для особливого та мирного життя. Педагогічна громада має здійснювати пріоритетні процеси у розвитку особистості та забезпечити зміст і якість освіти.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ: ДОСВІД БАГАТОГАЛУЗЕВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Наталія Мукан
доктор педагогічних наук, професор
Національний університет «Львівська політехніка»
nataliya.v.mukan@lpnu.ua
Федір Загура
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
zagura.f@gmail.com

Професійна підготовка сучасного фахівця у закладі вищої освіти передбачає не тільки формування його як професіонала у певній галузі економіки, але й розвиток його як особистості, здатної повноцінно функціонувати у сучасному суспільстві. Особливе значення відводиться формуванню культури здорового способу життя, руховій активності, загалом фізичній підготовці здобувачів освіти.

Результати аналізу інформації, представленої на сайті Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова свідчать, що «студентам надається можливість займатися 22 видами спорту» [13], серед яких фехтування, карате, волейбол, баскетбол, гандбол, кулева стрільба, бокс, самбо, художня гімнастика тощо.

Аналіз досвіду Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» вказує, що тут здобувачі освіти мають можливість займатися волейболом, футзалом, тріатлоном, стрільбою з лука, спортивним орієнтуванням, аеробікою та фітнесом, регбі, плаванням, легкою атлетикою, спортивним туризмом, настільним тенісом тощо. Такі види спорту представлені у форматі освоєння вибіркового освітнього компоненту [9].

Прикметно, що кафедра технологій оздоровлення і спорту пропонує для вивчення таку навчальну дисципліну, як «Основи здорового способу життя», вивчення якої передбачає освоєння знань про загальні основи здоров'я, оздоровчі ефекти поведінки, здорове харчування, особливості вікових періодів життя людини, а також участі в індивідуальних програмах рухової активності [7]. «Основною метою навчальної дисципліни «Основи здорового способу життя» є формування у студентів мотивації до ведення здорового способу життя та здатностей використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя» [7, с. 1].

Варто зауважити, що у цьому технічному університеті організовано освітній процес з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів освіти: працюють спеціальні медичні групи «для студентів з інвалідністю та відхиленнями у стані здоров'я» [8, с. 1].

У Національному університеті «Львівська політехніка» основна місія кафедри фізичного виховання полягає у тому, щоб «підтримувати високій спортивний імідж «Львівської політехніки», працювати в напрямку сучасних наукових досліджень в галузі «Фізичне виховання і спорт», вести серед студентської молоді широку практично-просвітницьку роботу щодо оздоровлення та заохочення до здорового способу життя, спираючись на національні традиції розвитку фізичної культури та спорту» [11].

Зауважимо, що спрямованість діяльності кафедри фізичного виховання у багатогалузевих закладах вищої освіти на формування культури здорового способу життя та рухової активності ґрунтується на Постанові Кабінету міністрів України № 1089 від 04.11.2020 року «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року», у якій серед основних завдань визначено «створення для здобувачів освіти належних умов для заняття рухливою активністю та формування ставлення до занять фізичною культурою і спортом як до важливої складової здорового способу життя» [3]. Підтвердження цієї тези знаходимо у робочій програмі навчальної дисципліни «Фізичне виховання» для низки спеціальностей, за якими здійснює підготовку майбутніх бакалаврів Львівський національний університет імені Івана Франка. Зокрема у ній зазначено, що серед основних завдань цього освітнього компоненту: «формування загальнолюдських цінностей та важливості фізичної культури у розвитку особистості; формування здатності до виконання контрольних тестів і нормативів на рівні вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм відповідного спеціаліста; зміцнення здоров'я, профілактика захворювань та формування навичок здорового способу життя; оволодіння руховими навичками, розвиток фізичних якостей для повноцінної життєдіяльності та виконання професійних обов'язків» [4, с. 4]. Дослідники наголошують на необхідності формування потреби і мотивації майбутніх фахівців до занять фізичною культурою, а також фізичного вдосконалення: «Фізичне самовдосконалення розуміється як процес цілеспрямованої, свідомої, планомірної роботи над собою і орієнтований на формування фізичної культури особистості. … Для педагогічної практики важливо визначити шляхи підвищення активності студентів в заняттях фізичною культурою, встановити рівні потреби у фізичному самовдосконаленні, намітити шлях її подальшого формування» [1, с. 10]; і розглядають потенціал фізичного виховання у контексті формування загальних

компетентностей майбутніх фахівців, підготовка яких реалізується в умовах академічного середовища закладу вищої освіти.

З метою ефективної організації освітнього процесу Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» пропонує для студентів 1 року навчання заповнити анкету, основна мета якої полягає у тому, щоб з'ясувати, стан здоров'я здобувачів освіти, їхні вподобання щодо виду спорту, цілі та очікувані результати [6]. Таке анкетування дає змогу розподілити здобувачів освіти на групи з урахуванням їхніх інтересів, можливостей та потреб.

Щодо реалізації спортивної роботи, досвід Національного університету біоресурсів і природокористування України, як і багатьох інших закладів вищої освіти, свідчить про організацію проведення різноманітних спортивних змагань у межах університету, а також участь у змаганнях національного та міжнародного рівнів [12].

Серед спортивних змагань у Національному університеті «Києво-Могилянська академія» знаходимо такі: відкритий чемпіонат з футболу, традиційний пробіг «Могилянська миля», першість і кубок з ігрових видів спорту тощо [10].

У Рекомендаціях щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року МОН України йдеться про організацію спортивно-дозвіллєвої діяльності здобувачів освіти. Зокрема зазначено, що заклади вищої освіти спрямовують власну діяльність на проведення спортивно-масових заходів та підготовку студентів до у часті у «багатоетапних комплексних заходах, спрямованих на фізкультурно-патріотичне виховання та популяризацію здорового способу життя; заходах з використанням сучасних рухових активностей та інших рухових активностей, популярних серед молоді в форматах святкування Міжнародного дня студентського спорту в Україні, масових забігів, флешмобів, челенджів, фестивалів, подолання штучних смуг перешкод, занять з фізичного виховання за участю зірок спорту тощо; заходах, що поєднують рухову активність з комп'ютерними іграми; онлайн заходах з рухової активності…» [5, с. 4].

Сьогодні університети організовують різноманітні спортивні та спортивно-дозвіллєві заходи. «Фізкультурно-оздоровчі масові заходи мають своєю метою організацію активного оздоровчого відпочинку, релаксації та реабілітації студентів. Прикладом таких заходів є походи вихідного дня, спортивні свята факультетів, організація оздоровчих гуртків на базі університету тощо» [2, с. 53].

Отож, узагальнення досвіду провідних класичних та технічних закладів вищої освіти формує підґрунтя для констатації, що професійна діяльність сучасного викладача фізичного виховання охоплює організаційну, наукову,

навчальну, навчально-методичну, міжнародну, оздоровчо-профілактичну, спортивно-дозвіллєву та спортивну роботу, на удосконалення яких і мають спрямовуватись програми професійного розвитку.

Література

1. Борейко, Н. Ю. (2016). Шляхи формування здорового способу життя у сучасної молоді. Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти в Україні: тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конфереренції. (с. 9-11). Харків: НТУ «ХПІ».
2. Горільчаник, О. Г. (2016). Інноваційні підходи до організації фізкультурно-спортивних заходів у вищих навчальних закладах. Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти в Україні: тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конфереренції. (с. 52-53). Харків: НТУ «ХПІ».
3. Кабінет міністрів України. (2020b). Постанова № 1089 від 04.11.2020 р. «Про завтердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року». Взято з: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text
4. Львівський національний університет імені Івана Франка. (2021). Робоча програма навчальної дисципліни «Фізичне виховання» для студентів 1 курсу. Взято з: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/Robocha-prohrama-Fiz.vykhovannia.pdf
5. МОН України. (2021). Наказ МОН України № 193 від 15.02.2021 року «Про затвердження Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року». Взято з: http://sportmon.org/wp-content/uploads/2021/02/rekomenlacziyi-shhodo-strategichnogo-rozvytku-fizychnogo-vyhovannya-ta-sportu-sered-studentskoyi-molodi-na-period-do-2025-roku_compressed.pdf
6. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». (2022a). Кафедра фізичного виховання. Анкета першокурсника. Взято з: https://web.kpi.kharkov.ua/sport/uk/2022/09/16/anketuvannya-dlya-studentiv-1ih-kursiv-z-fizichnogo-vihovannya/
7. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». (2022b). Силабус навчальної дисципліни «Основи здорового способу життя». Взято з: https://ktos-fbmi.kpi.ua/documents/syllabus/Syllabus_OZSZh_denna_22-23.pdf
8. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». (2022d). Силабус навчальної дисципліни «Складно-координаційні види спорту (заняття в спеціальних медичних групах для студентів з інвалідністю та відхиленнями у стані здоров'я». Взято з: https://ktos-fbmi.kpi.ua/documents/syllabus/coordination/Syllabus_Viddilennia_SMG_denna_22-23.pdf
9. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». (2022a). Кафедра технологій оздоровлення і спорту. Взято з: https://ktos-fbmi.kpi.ua/article/zbirni-komandy-v-kpi
10. Національний університет «Києво-Могилянська академія». (2021). Календарний план спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи на 2021-2022 навчальний рік. Взято з: https://sport.ukma.edu.ua/plan.html
11. Національний університет «Львівська політехніка». (2022b). Кафедра фізичного виховання. Взято з: https://lpnu.ua/fv
12. Національний університет біоресурсів і природокористування України. (2022). Спорт. Взято з: https://nubip.edu.ua/node/3318
13. Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова. (2022). Кафедра фізвиховання і спорту. Взято з: http://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/ggf/chairs/sport

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗРОБКИ ПРОГРАМИ ІЗ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Олександр Ієвлєв
доктор педагогічних наук, доцент
Національний університет "Львівська політехніка"
oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua

Інтеграція України до Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА), яка відбувається під час війни, вимагає підвищення якості освітнього процесу. Одним із шляхів вирішення цього завдання є підвищення рівня професійно-педагогічної мобільності науково-педагогічних (педагогічних) працівників, що передбачає удосконалення змісту їх професійно-педагогічної підготовки.

Цьому слугує розроблений нами авторський спецкурс «Професійно-педагогічна мобільність викладача». Спецкурс охоплює теми, які умовно можуть бути поділено на такі змістовні модулі [2, С.524]:

- «Професійна мобільність у фаховій діяльності викладача»;
- «Професійно-педагогічна мобільність викладача в умовах інформаційного суспільства»;
- «Управління професійно-педагогічно мобільною людиною»;
- «Професійно-педагогічна мобільність педагога»;
- «Педагогічні принципи навчання та методологічні підходи до формування професійно-педагогічної мобільності»;
- «Інноваційні технології у формуванні професійно-педагогічної мобільності»;
- «Система формування професійно-педагогічної мобільності закладу вищої освіти».

Програма спецкурсу передбачає виконання форсайт-проєкту «Я майбутній викладач» («Проєкт моєї кар'єри») та роботу на практичних заняттях, що передбачає опрацювання практичних питань за тематикою пов'язаною із формуванням (розвитком) професійно-педагогічної мобільності («Невербальна комунікація як основа професійно-педагогічної (професійної) мобільності викладача», «Дидактичні принципи та наукові підходи до формування професійно-педагогічної мобільності» тощо.)

Робота над вдосконаленням програми спецкурсу в умовах інтеграція України до Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА) відбувається в рамках європейської навчальної моделі компетентнісного навчання TeLSAC – рис. 1.

Рис. 1. Модель компетентнісного навчання TeLSAC [1].

Модель формалізує як інтерактивний (колективний) аспект навчання, що становить основу формування (розвитку) професійно-педагогічної мобільності, так і етично-ціннісний.

При формуванні (розвитку) професійно-педагогічної мобільності зазначені аспекти навчання мають бути враховано як під час впровадженні стандартів вищої освіти - через оновлення змісту відповідних освітньо-професійних програм підготовки здобувачів вищої освіти, що навчаться на педагогічних спеціальностей, так і при розробці (вдосконаленні) професійних програм - за якими здійснюється перепідготовка науково-педагогічних (педагогічних) працівників.

Оновлений спецкурс буде використовуватися для розвитку професійно-педагогічної мобільності під час перепідготовки науково-педагогічних (педагогічних) працівників, перш за все в Українсько-європейської мережі закладів освіти, та при формуванні професійно-педагогічної мобільності майбутніх викладачів, що навчатимуться за розроблемими із міжнародною участю освітньо-професійними програмами підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» Львівської політехніки.

Література

1. Fausto Presutti. EUROPEAN TRAINING IN THE 21st CENTURY TeLSAC - Teaching/Learning by Skills through Aptitudes & Capacities. 2018. 105 p.

2. Євлєв О. М. Теоретико-методичні засади формування професійно-педагогічної мобільності майбутнього викладача в умовах магістратури: дис. … д-ра пед. наук за спеціальністю 13.00.04. Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2021. 577 с.

ЛІСОВА ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Олександра Янкович
доктор педагогічних наук, професор
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
yankov@tnpu.edu.ua

Захоплення дітей і молоді новітніми технічними пристроями зумовлює виникнення у них «синдрому дефіциту природи». Цей «діагноз» ставлять навіть наймолодшим – дітям дошкільного віку. Одним із способів усунення зазначеного синдрому – нестачі контактів з природою – є розвиток альтернативної освіти, зокрема лісових садків. Уперше термін «лісові дитячі садки» було використано у 1954 р. у Данії. Проте організована В. Сухомлинським у 1951 р. школа під блакитним небом («Школа радості») для шестирічок (дітей дошкільного віку), яка функціонувала в Павлиші на Кіровоградщині на засадах лісових садків, є більш ранньою віхою у генезі лісової освіти.

Як і в лісових садках, життя «Школи радості» не обмежувалося строгим регламентом [6, с. 38]. Діти з учителем не сиділи на місці, ходили по полях і дібровах [6, с. 46]. …Жодної хвилини в осінні, весняні і літні дні не були приміщенні. Заняття на природі (у саду, в полі, лісі), сприятливий вплив мальовничих краєвидів на розвиток розумового потенціалу шестирічок В. Сухомлинський описав у книзі «Серце віддаю дітям» [6].

У 1968 р. У. Субен (U. Suben) відкрила перший німецький лісовий дошкільний заклад у Вісбадені (Wiesbaden) [7, с. 114]. На сьогодні лісові дитячі садки популярні в Данії, Чехії, Австралії, США, Шотландії, Японії, Південній Кореї та Канаді. У Німеччині їх налічується більше 1500 [Клевака3, с. 359]. Вони є предметом наукових пошуків українських науковців О. Граб [4], О. Гришко [2], Л. Клеваки [2], К. Крутій [3], Н. Ошуркевич [5], О. Попович [4] тощо. Проте таких досліджень в українській педагогіці є недостатньо.

Лісові садки – це заклади «без стелі та стін», які функціонують на основі принципів природовідповідності та здоров'язбереження. У них діти майже постійно (незалежно від погоди, пори року) перебувають на свіжому повітрі. Ключовим у лісових дитячих садках є уявлення про людину як компонент природи, тому вона може жити та розвиватися лише в умовах гармонії з довкіллям. На цих засадах відбувається вибір місця розташування: у лісах, парках чи поблизу них, а також поряд із луками. Ігри та розваги відбуваються навколо природних об'єктів (дерев, водойм). Діти граються з шишками, палицями, пташиним пір'ям, водою і глиною, а не з іграшками фабричного виробництва. Немає жорсткої освітньої програми – діти самі обирають активності; практикується прикладне навчання через власний досвід; розуміння довкілля та власної відповідальності за нього [2, с. 361].

У лісових садках діти навчаються брати відповідальність за власні дії в природі. Це хороша школа духовно-морального розвитку, громадянського, естетичного виховання, формування креативності, критичного мислення, упевненості в собі, соціальних та комунікативних навичок. Вихователі лісових дитячих садків є помічниками, але не керівниками групи [2, с. 359].

Інновацією лісової освіти Данії є виїзні дитячі садки. Батьки приводять дітей до «пункту збору», звідки їх вивозять до лісу на спеціальному автобусі. Там дітлахи граються, бігають і пустують досхочу, практично весь день проводячи на свіжому повітрі незалежно від погоди. Увечері в призначений час дітей знову повертають туди, звідки вивезли вранці» [2, с. 360].

Лісові садки функціонують також і в Україні: у Київській, Івано-Франківській, Львівській областях тощо. Поки що їх небагато, і їхня діяльність ще не достатньо відображена в наукових працях. Один із перших українських лісових садків – «Бум Бу Ру Рум», який був створений за моделлю європейських лісових садків у Львові у парку «Залізна вода» [1]. Це огороджена паркова зона з облаштованим польовим побутом. Функціонує одна різновікова група від 3 років. У програмі садка: прогулянки з 10 до 17 год за будь-якої погоди; увесь день на свіжому повітрі з активними розвагами; забави й ігри. У садку відбувається сприяння розвитку навичок ефективної комунікації, командної роботи, здатності оцінювати ризики і власні можливості, уміння планувати; пізнання навколишнього світу та вивчення загадок природи, розуміння засад екологічно свідомого способу життя. Діти гуляють не лише в парку «Залізна Вода», а й у Снопківському та Стрийському парках, Парку культури [1]. У програмі Львівського лісового садка (або клубу) – екскурсії, зустрічі з цікавими людьми, наприклад із герпетологом у супроводі полозів, водні ігри тощо. Незвичною є екскурсія на верміферму. Це компактна установка з двома чи більше секціями, у яких мешкають компостні черви. У природі саме вони перетворюють біологічні відходи: листя, траву та інші органічні рештки – на родючий шар ґрунту. «Чотири роки тому ми вже пробували подружитись з каліфорнійськими хробаками», – розповідають освітяни «Бум Бу Ру Рум» [1].

Повномасштабне вторгнення росії в Україну зумовило зміни у функціонуванні закладів дошкільної освіти загалом, та лісових садків зокрема. Передусім виникли додаткові вимоги щодо безпеки дітей. Проте, як засвідчує аналіз досвіду Львівського лісового садка, є не тільки можливість їх дотримання, а розвитку позитивних тенденцій. Зокрема, було організовано мандрівну крамничку для збору коштів на потреби армії.

В Україні є досвід функціонування лісового дитячого садка, який докорінно відрізняється від традиційних зарубіжних закладів такого типу. Він організований в Івано-Франківську Заняття відбуваються раз на тиждень. Отже, перебування в садку не щодня, а лише раз чи кілька разів на тиждень – таку форму лісової дошкільної освіти пропонують українські педагоги.

Водночас необхідно зазначити, що воєнний стан наносить суттєву шкоду розвитку освіти і є гальмом генези лісової освіти. Проте за таких умов не варто

скорочувати контакти дитини з природою, натомість необхідно реалізовувати «педагогіку калабані». «Калабаня – це каламутна калюжа (земля, пісок, глина, вода). Головною складовою калабані є глина», – таке пояснення незвичного терміну подала К. Крутій [3, с. 5]. Науковець пропонує проводити спільно з родинами свята калабані, висвітлюючи досвід організації фестивалів бруду у багатьох країнах світу, під час яких учасники ліплять глиняні скульптури, танцюють у багнюці тощо [3, с. 5].

Отже, під час війни скорочуються можливості заснування лісових садків, проте доцільно розвивати засади «педагогіки калабані» та обґрунтовувати нові напрямки педагогіки, які передбачають збільшення контактів дитини з природою, а також інноваційні освітні технології екологічного виховання.

Література

1. Дитячий клуб «Бум Бу Ру Рум». URL: https://lviv.dityvmisti.ua/dytiachyi-klub-bum-bu-ru-rum/
2. Клевака Л., Гришко О. Лісовий дитячий сад як інтеграція дошкільника з природою. The XXV International Science Conference «Implementation of modern science and practice», May 11–14, 2021. Varna: International Science Croup, 2021. P. 358–362. URL: https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1669/1/30.pdf
3. Крутій К. Л. «Педагогіка калабані»: практична реалізація принципів природовідповідності та здоров'язбереження в закладі дошкільної освіти. Дошкільне виховання. 2019. № 6. С. 3–8.
4. Крутій К. Л., Попович О. М., Граб О. В. «Педагогіка калабані» як засіб реалізації принципу природовідповідності в освіті дітей дошкільного віку. Innovative trends of science and practice, tasks and ways to solve them: The XVI International Scientific and Practical Conference, April 26–29, 2022. Athens (Greece). P. 491–496.
5. Ошуркевич Н. Сучасні педагогічні технології формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Педагогічний процес: теорія і практика. Серія: педагогіка. 2018. № 1–2 (60–61). С. 65–72.
6. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям: вибрані твори в п'яти томах. Київ: Радянська школа, 1977. Т. 3. С. 7–279.
7. Ordon U. Przedszkola leśne a potrzeba edukacji zdrowotnej i ekologicznej wśród najmłodszych. Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce (EETP). 2019. Vol. 14. Nr 3 (53). S. 111–121.

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Анна Жукова
заступник директора з виховної роботи
Львівський коледж транспортної інфраструктури
аспірантка Педагогічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
м. Львів, Україна
annetta000@gmail.com

Анотація. У статті розкрито значення національної ідеї у виховному процесі для формування лідерської компетентності у студентів фахового коледжу. Розглянуто й проаналізовано якості притаманні особистості лідера та взаємозв'язок національної ідеї з формуванням лідерської компетентності у студентів коледжу. Зроблено висновки про те, що лідер повинен опанувати ключові компетентності, які є необхідними для особистого розвитку й реалізації, активного громадянського життя, соціальної єдності, а також бути носієм національної ідеї, яка допоможе йому працювати на благо своєї Батьківщини.

Ключові слова: національна ідея, лідер, лідерська компетентність, лідерські якості, студент, фаховий коледж.

Summary. The article reveals the significance of the national idea in the educational process for the formation of leadership competence among students of a vocational college. The characteristics of the leader's personality and the relationship between the national idea and the formation of leadership competence among college students are considered and analyzed. It was concluded that the leader should master the key competencies that are necessary for personal development and realization, active civic life, social unity, and also be the bearer of a national idea that will help him work for the benefit of his Motherland.

Keywords: national idea, leader, leadership competence, leadership qualities, student, professional college.

На сучасному етапі розвитку української державності, в умовах повномасштабної війни на території України та наявності прямої загрози державності з боку країни-агресора, важливого значення набуває зміцнення національної ідеї як ідеї боротьби за самостійність й незалежність нашої держави та боротьби за право українського народу вільно жити й працювати на своїй землі. Ця національна ідея виступає сьогодні й вихідною причиною, і бажаною метою, і кінцевим результатом. З огляду на це, надважливим завданням сьогодення є згуртування громадян навколо цієї ідеї, адже якщо люди будуть спрямовувати свою діяльність на цю національну ідею, будуть

керуватися нею, то разом з тим, вони будуть рости особисто, розвивати свої лідерські якості й змінювати світ навколо себе, а також досягатимуть запланованих результатів. Однак для цього слід звернути особливу увагу на виховний процес в освітніх закладах України та стимулювати у молодих людях готовність та здатність до активної участі у справах держави й суспільства на основі глибокого усвідомлення не тільки національної ідентичності, але й місії у процесі розбудови держави.

Питання про роль національної ідеї у виховному процесі для формування лідерської компетентності у студентів фахового коледжу є актуальним на цей момент, але невивченим та недослідженим у науковій літературі. Аналіз наукової літератури показав, що українські дослідники, серед яких Т.В. Безверха, О.В. Бойко, Т.В. Волосюк, В.Й. Кульчицький та ін., вивчали проблему патріотизму як фактору формування лідерської компетентності, роль патріотичного та національного виховання у становленні лідерських якостей особистості тощо, однак проблема, що стосується значення національної ідеї для формування лідерської компетентності у студентів коледжу залишилася поза увагою науковців, що й вплинуло на вибір нами цієї теми для дослідження.

Мета цієї роботи полягає у розгляді значення національної ідеї у виховному процесі для формування лідерської компетентності у студентів фахового коледжу.

Насамперед зазначимо, що в умовах розгортання повномасштабної війни на території України та серйозної загрози національній безпеці все гостріше постає потреба у вихованні свідомих громадян-лідерів, патріотів та фахівців своєї справи, які не бояться брати на себе відповідальність та рішуче діяти в надскладних умовах воєнного стану. Саме тому одним із важливих напрямів діяльності будь-якого освітнього закладу має бути патріотичне виховання, що ґрунтується на любові до Батьківщини, до свого народу, міста й села, на формуванні національної ідеї та є потужним мотиваційним фактором, що спонукатиме молодих людей до досягнення вагомих успіхів у навчальній діяльності та проявлення активної громадянської позиції [4, с. 83].

Погоджуємося з В.Й. Кульчицьким, який стверджує, що патріотичне виховання є, у першу чергу, формуванням лідерської компетентності молодих людей, виховання лідерських якостей особистості, ідеалу служіння своєму народові та готовності до захисту Батьківщини [1, с. 67]. Оскільки сьогоднішні молоді люди – це завтрашні економісти, політики, лікарі, викладачі та інші фахівці, які займатимуть провідні позиції у суспільстві та стануть лідерами у тій чи іншій сферах діяльності, саме від їх діяльності та вчинків залежатиме розвиток суспільства в цілому та окремих його галузей [5, с. 150]. Таким чином, пріоритетом українського сьогодення має стати формування лідерів-патріотів та професіоналів своєї справи, які готові й спроможні усвідомлювати та реалізовувати свою діяльність як процес щоденного служіння українській державі, країні та громаді. Саме вони зобов’язані відіграти ключову роль у здійсненні реформ як на місцевому, так і на державному рівнях та стати головними ініціаторами й зацікавленими суб’єктами демократичних

перетворень у країні, а також ефективними лідерами команд своїх співробітників [1, с. 67].

На наш погляд, для формування лідерської компетентності у студентів фахового коледжу велику роль відіграє національна ідея, яка виступає сьогодні вихідною причиною, кінцевою метою та бажаним результатом, а також являється системою корінних переконань, остаточним поглядом людини на світ, в який вона повірила та на життя. Більш того, національна ідея, на наше глибоке переконання, виступає своєрідним фундаментом, на основі якого повинна формуватися лідерська компетентність молоді, оскільки завдяки національній ідеї можна здійснити вплив на світогляд студентів, їх гуманістичні ціннісні орієнтації, стереотипи поведінки, розвивати їх лідерські якості, державотворчу свідомість, формувати активну громадянську позицію тощо.

У зв'язку з цим, виховний процес у сучасному фаховому коледжі повинен бути спрямований на формування у студентів національної ідеї, а на її основі також і лідерської компетенції [3, с. 34]. Окрім того, цей виховний процес має бути цілеспрямованим і систематичним як на заняттях з різних фахових дисциплін, так і у виховній та гуртковій роботі. Важливо, щоб кожен фаховий коледж став для молодої людини осередком становлення громадянина-патріота України, лідера готового брати на себе відповідальність, самовіддано розбудовувати країну як суверенну, демократичну та незалежну державу, робити все для її захисту й безпеки, сприяти єдності українського народу та громадянському миру й злагоді в суспільстві [2, с. 70].

Отже, з огляду на вищесказане, можемо зробити висновок, що у сьогоднішніх умовах необхідно звернути увагу на розвиток у молодих громадян України національної ідеї як ідеї боротьби за самостійність й незалежність України та за право українського народу вільно жити й працювати на своїй землі. Адже, національна ідея є фундаментом та одним з основних факторів для формування у студентів лідерської компетентності, яка, своєю чергою, являється невіддільною складовою цілісної особистості, спрямованої на творчу діяльність.

Література

1. Кульчицький В. Й. Патріотизм як фактор формування лідерської компетентності молодої людини. *Молодь і ринок*. 2018. № 8. С. 66-71.

2. Кульчицький В. Й. Роль патріотичного виховання в становленні лідерських якостей особистості як соціально-педагогічна проблема. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ*. 2019. № 1. С. 64-71.

3. Кутинець С. Г. Формування лідерських якостей особистості – соціальне замовлення часу. *Учительський журнал on-line*. 2016. №7. С. 34-38.

4. Мельнікова О. В. Проблеми патріотичного виховання сучасної молоді. *Духовність особистості: методологія, теорія і практи*ка. 2012. № 2. С. 83-89.

5. Сопівник Р. В. Формування лідерських якостей майбутніх фахівців агропромислової галузі. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика.* 2015. № 4. С. 149-160.

АРХІТЕКТУРНА ОСВІТА В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ У XX СТОЛІТТІ

Тетяна Клименюк
кандидат архітектури, доцент
Національний університет "Львівська політехніка"
tetiana.m.klymeniuk@lpnu.ua

Архітектурний факультет Львівської політехніки 1919–1939 рр. Після закінчення Першої світової війни, розпаду Австро-Угорської імперії та поновлення незалежності Польщі розпочався так званий польський період історії Політехнічної школи у Львові, 13 січня 1921 р. її перейменували у Львівську політехніку, в якій діяли шість факультетів. Архітектурний факультет складався з двох відділів (художнього і конструкцій), та восьми спеціальних кафедр: нарисної геометрії, загального будівництва, статики, рисунка, історії архітектури, архітектури I, архітектури II, громадського будівництва, а також моделювальних майстерень і фотографічної лабораторії [2]. Перелічені вище кафедри і майстерня допомагали студентам опанувати необхідне знання та навички в рисуванні, графіці, живописі й моделюванні. Треба особливо відзначити й те, що студенти, досліджуючи архітектурні об'єкти, самостійно вміли їх сфотографувати, позаяк мистецтво фотографії вони починали вивчати від азів уже на другому курсі, на третьому – мали курс художньої фотографії, а на четвертому – фотографіки. Ця подія сприяла розвитку архітектурної школи в регіоні. Львівська політехніка стала готувати кваліфікованих інженерів-архітекторів для всієї Польщі.

Досвідчені педагоги Архітектурного факультету прихильно прийняли в своє середовище молодого спеціаліста Яна Багенського[1], який почав викладацьку діяльність у стінах Львівської політехніки з січня 1921 р. [6], і з перших років становлення архітектурної спеціальності розділили з ним проблеми виховання майбутніх архітекторів.

[1] **Іван Олександрович Багенський** (пол. *Jan Bagieński*, рос. *Ян Багенский* – у документах до 1939 р., *Іван Олександрович Багенський* – у документах після 1940 р.) народився 25 січня 1883 р. у м. Сороки Бесарабської губернії, Російська Імперія, тепер Молдова, помер 12 червня 1967 р. у Львові. Визначний архітектор, педагог, науковець, автор праць із теорії та історії архітектури, з 1 липня 1920 р. – член Польського політехнічного товариства (Polskie Towarzystwo Politechniczne), з 15 січня 1931 р. – член Регіональної реставраційної комісії з питань збереження у Львівській, Станіславській і Тернопільській губерніях (Okręgowa Komisja Konserwatorska), від 1938 р. – ординарний професор кафедри архітектури I, – 1941 р. затверджений ВАК у званні професора й завідувача кафедри, від 1941 р. – член Спілки архітекторів СРСР [4].

Ян Багенський почав працювати на кафедрі архітектури I[2] як старший асистент, а пізніше – ад'юнкт. У лютому 1929 р. він став її керівником, а впродовж 1931–1932 рр. Багенський обіймав посаду професора з архітектурного проектування. У лютому 1932 р. отримав звання екстраординарного професора і до 1934 р. був деканом Архітектурного факультету. 23 серпня 1938 р. президент Польської Республіки удостоїв Яна Багенського звання ординарного професора [3]. Таким чином, за короткий час Ян Багенський пройшов практично всі щаблі педагогічного сходження.

Викладачі кафедр архітектури I і архітектури II вважали, що архітектурне проектування повинно займати чільне місце серед дисциплін архітектурної спеціальності, бути ядром навчання, навколо якого об'єднуються науково-технічні й художні дисципліни. Таким чином педагоги Політехніки прагнули розвинути у підопічних "широкий архітектурний світогляд і архітектурну інтелігентність", вважаючи, що "кожен студент має своє обличчя і кожен, хто вивчає архітектуру за покликанням, має схильності, про які іноді сам не знає, тому уважний викладач повинен це помітити і допомогти студентові розвинути свої здібності" [10]. У цьому викладачам допомагали кафедральні фонди, які налічували 167 предметів, 344 моделі, 458 рисунків і гравюр, 150 фотографій, 107 книг.

Педагоги вбачали ціль архітектурного навчання в набутті студентами вміння вирішити конкретну архітектурну тему, а також у формуванні у них професійного мислення, при цьому усвідомлювали власну відповідальність за подану інформацію, критику, підготовку і контроль майбутніх фахівців. Усе це підвищувало продуктивність навчального процесу.

Число студентів, які навчалися на архітектурній спеціальності Львівської політехніки, було за сучасними мірками невелике. Так, у 1872–1900 рр. сумарна кількість студентів усіх курсів Архітектурного факультету становила, як правило, 20–40 осіб щорічно. У 1910/11 н. р. загальна кількість студентів-архітекторів досягла 168 осіб, а в 1913/14 н. р., тобто перед самою війною, на факультеті на всіх курсах разом навчалися 243 студенти-архітектори.

Наприкінці міжвоєнного періоду, тобто в 30-х рр. XX ст., щорічно набір студентів на Архітектурний факультет становив 87–90 осіб. Протягом десяти років (1919–1929) на факультеті видано 206 дипломів, зокрема архітекторами

[2] Кафедру архітектури I згодом перейменували на кафедру архітектурного проектування. Викладачі кафедри вели курси загального проектування, архітектурних форм, естетики та залізничного будівництва [1].

стали 15 жінок. Випускники Архітектурного факультету отримували кваліфікацію “інженер-архітектор”.

Таким чином, зміни, які відбувалися на Архітектурному відділенні від 1919-го до 1939 рр., були спрямовані на створення фундаментальної архітектурної освіти, що сприяло зародженню львівської архітектурної школи з її власними традиціями і неповторним, самобутнім обличчям.

Архітектурний факультет Львівського політехнічного інституту. Події, які відбулися восени 1939 р. і призвели до приєднання Західної України до Української Радянської Республіки у складі СРСР, принесли докорінні зміни у політичне, громадське, культурне життя. Час від 1939-го до кінця 40-х рр. для Галичини – це період державних перетворень, з якими пов’язані істотні демографічні зміни. Характер цих змін вимагає окремого аналізу. Їх суть полягає у втраті значної частини місцевого населення внаслідок масових репресій; еміграції насамперед місцевої української інтелігенції; тотальному, переважно примусовому переміщенні людей української національності з Польщі в СРСР, а осіб польської національності – з СРСР до Польщі; прибутті на Львівщину великої кількості нових жителів зі Східної України, а також із Росії та інших республік; поступовому переселенні значної кількості селян Львівщини для постійного проживання до Львова [13]. Усе це вплинуло і на діяльність львівської вищої архітектурної школи та призвело до того, що в Польщу виїхала значна частина старого професорсько-викладацького складу, а також більшість студентів, які вже мали певний стаж навчання у Політехніці. Одночасно з інших міст СРСР, переважно з Харкова, до Львова прибули спеціалісти, які ввійшли в педагогічний колектив навчального закладу. Змінився і склад студентів. У жовтні–листопаді 1939 р. Львівська політехніка була реорганізована у Львівський політехнічний інститут (ЛПІ) [11]. Іван Багенський продовжує працювати тут. Упродовж 1940–1941 рр. Архітектурний факультет поступово пристосовувався до нових суспільних і політичних умов, впроваджуючи низку методів роботи, характерних для радянської вищої школи. Змінювалися навчальні плани і програми. Але викладацький склад, як і студентський, у своїй основі не змінився. Тому методика, ефективність підготовки, якісні показники роботи і її творчі принципи загалом залишалися такими самими, як і раніше. Доволі різкі зміни стосувалися насамперед політичних відносин – уведення в навчальні плани політичних дисциплін, перегляд переліку об’єктів, які студентам доручалося проектувати під час навчання і т. ін. Водночас педагогічний колектив архітектурної школи в методологічному розумінні й надалі рухався раніше визначеним шляхом.

15 березня 1941 р. ВАК СРСР затвердила Івана Багенського у вченому званні професора кафедри архітектури житлових будинків [7]. У тому ж році він став завідувачем кафедри [8]. Роботу Багенського в цей період найкраще характеризують такі рядки з рецензії: “Діяльність професора І. Багенського як керівника кафедри стоїть на високому рівні. Він дає кафедрі новий напрямок, досліджує культуру житлового будинку, історію процесів його розвитку, аналізує архітектуру та суть призначення житлового будинку. З метою вдосконалення рисунку у студентів вчить проектувати житлові будинки в різних стилях. Проекти студентів під керівництвом проф. Багенського стоять на високому рівні архітектурної культури” [12].

Після того, як Східну Галичину окупували нацистські війська та вона ввійшла до складу Генеральної Губернії (липень 1941 р.), роботу Політехнічного інституту було призупинено[3]. Лише навесні 1942 р. на базі навчального закладу запрацювали за обмеженою програмою “Технічні фахкурси”, які покликані були давати знання, але не мали права надавати звання інженера. Іван Багенський викладав на цих курсах архітектуру.

Більшість представників “старої” професури Львівської політехніки переїхали зі Львова до Польщі, ставши кадровим ядром новоствореної 24 травня 1945 р. Сілезької політехніки (пол. Politechnika Śląska) в Ґлівіцах, хоча будівництво корпусів і приєднання факультетів почалося ще в 1921 р. Плани і програму навчання в Сілезькому технологічному університеті розроблено за прикладом Львівської політехніки. Саме Львівська професура забезпечила високий рівень викладання в цьому навчальному закладі. Чимало викладачів переїхали до Вроцлава і Ґданська вчити архітектурних спеціальностей, продовжуючи традиції, які історично склалися у Львівській політехніці. Ясно, що з плином часу, й особливо в умовах обмежень, які існували після війни у сфері міждержавних культурних контактів, багато з цих традицій поступово занепали.

Що стосується Львівської архітектурної школи, то в ній відбулися кардинальні зміни умов, у яких доводилося працювати. По-перше, протягом повоєнних років на архітектурну спеціальність на перший курс щорічно приймали тільки 25 студентів. Водночас значно збільшився обсяг підготовки фахівців із технічних спеціальностей для промисловості. Після війни підготовка архітекторів відбувалася не на окремому Архітектурному факультеті, як це було у 1872–1941 рр., тобто майже протягом 70-ти попередніх років, а лише на

[3] Дистрикт Галичина – окупаційна адміністративно-територіальна одиниця, що існувала в 1941–1944 рр. на частині території Галичини [9].

одній із трьох спеціальностей на інженерно-будівельному факультеті. По-друге, відповідно до нормативів, прийнятих у вищій школі СРСР і у зв'язку з появою в навчальних планах великої кількості "неархітектурних" предметів, виразно скоротилося число професорсько-викладацького складу на профільних архітектурних кафедрах.

Тому після війни існувала тільки одна профільна кафедра, яка отримала назву кафедри архітектурного проектування (завідувач – професор Іван Багенський). Ця кафедра не тільки не мала можливості розширювати власну матеріальну базу, а й постійно втрачала свої навчальні приміщення на користь інших спеціальностей, що тоді розвивалися. Деякі заняття відбувалися в коридорі.

Матеріальна база архітектурної спеціальності була слабкою. Протягом воєнних років колишній Архітектурний факультет зазнав великих матеріальних втрат, особливо через те, що головний корпус Львівського політехнічного інституту, де факультет розміщувався за німецької окупації, використовувався як військовий госпіталь. Книги та інші вцілілі матеріали вже після війни теж практично повністю втрачено у зв'язку з розпорядженням ліквідувати кафедральні бібліотеки, а також вилучити видання, що не були рекомендовані затвердженими програмами для навчання студентів. Як макулатуру потрактовано практично всі зарубіжні видання. У воєнні роки пропали архіви студентських проектів. А в 1950 році виникла загроза втрати і професорсько-викладацького складу ЛПІ, зокрема й Архітектурного відділу.

У таких умовах об'єктивно виникла загроза втрати архітектурною школою ЛПІ своїх традицій і методологічних постулатів, сформованих поступово впродовж багаторічного розвитку. Збереження традицій школи стало цілком залежати від кадрів, які вели навчальний процес.

У зв'язку з цим важливе значення мала особистість і діяльність професора Івана Багенського, який протягом двадцяти двох повоєнних років, до грудня 1966-го, очолював головну профільну кафедру архітектурної спеціальності – кафедру архітектурного проектування. Володіючи російською мовою, обізнаний з російськими звичаями і специфікою побуту, Багенський не виїхав зі Львова до Польщі, а очолив підготовку архітекторів у нових умовах. Багенський вбачав специфіку фаху архітектора в синтезі художніх, інженерно-технічних і будівельних завдань, а інструментом їх вирішення – архітектурне проектування.

Отож, події 1939–1945 рр. докорінно змінили діяльність Архітектурного факультету ЛПІ, призвели до реальної загрози втрати творчого обличчя і

специфічно львівських традицій, що сформувалися завдяки послідовній праці поколінь.

Архітектор Іван Багенський за період 1921–1966 рр. пройшов усі щаблі педагогічної діяльності – від асистента до професора Львівської політехніки. Він читав особисто розроблені курси лекцій з історії та теорії архітектури, архітектурної композиції на основі класичних форм, виховав гідне покоління архітекторів.

Для Львівської архітектурної школи особистість професора Івана Багенського стала свого роду "ланкою", завдяки якій акумульовані століттями знання, педагогічна практика, методологічний досвід не пропали, а забезпечили безперервність розвитку, збереження класичних традицій і особливостей їх місцевої інтерпретації в архітектурі Львова і цілого регіону.

Література

1. Архітектурному факультету 100 років. Архітектура та містобудування / відп. ред. Я. Д. Швець. Львів : Вища школа, 1973. С. 3–6. (Вісник / Львівський політехнічний інститут ; № 81).
2. Клименюк Т. М. Іван Багенський – архітектор, педагог, вчений. Будуємо інакше. 2001. № 5/6. С. 12–14.
3. Клименюк Т. Творчість Івана Багенського і Львівська архітектурна школа [Текст] : монографія / Тетяна Клименюк. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 564 с. ISBN 978-966-941-667-4.
4. Клименюк Т. М. Багенський Іван Олександрович [Електронний ресурс] // Велика Українська Енциклопедія : електронна версія. – 2020. – Персоналії. Посилання на працю в системі ScienceLP: https://is.lpnu.ua/ScienceLP/Research/ArticlesEdit.aspx?id=67787
5. Малий словник історії України / В. А. Смолій [та ін.]. – К. : Либідь, 1997. – 464 с. ISBN 5-325-06781-5
6. Автобіографія Багенського, датована 17 травня 1947 р. (Особистий архів Івана Багенського, Колекція кафедри дизайну та основ архітектури Національного університету "Львівська політехніка" [далі – Архів І. Б.]).
7. Атестат професора ПР № 001388, протокол № 10, 1946 р. Москва. Архів І. Б.
8. Бюлетені таємного голосування Вченої Ради по присудженню вченого ступеню доктора архітектури і вченого звання професора Багенському І. А. 28 грудня 1940 р. Архів ЛПІ. Ф. Р-120, оп. І-л, од. зб. 163, на 68 арк.
9. Дистрикт Галичина – окупаційна адміністративно-територіальна одиниця, що існувала в 1941–1944 рр. на частині території Галичини.
10. Лист до заступника директора ЛПІ з навчальної частини В.К. Глоговського. 1947 р., Львів, власноручний рукопис Багенського. Архів І. Б., переклад з рос. Т. Клименюк.
11. Проект реорганізації Політехнічної школи у Львові. ЦДІАЛ України. Ф. 146, оп. 51, од. зб. 654, – Арк. 12.
12. Рецензія на професійну роботу, наукову та педагогічну діяльність проф. Івана Багенського, 18 грудня 1940 р., Львів. Описи: пол. мова, машинопис. Архів І. Б.
13. Список співробітників інституту прибувших з східних областей. 10 лютого 1941 р. Архів ЛПІ. Ф. Р-120, оп. № І-л. од. зб. 5.

ОСВІТНІ ІНІЦІАТИВИ В СУЧАСНОМУ КОЛЕДЖІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Тетяна Мандрика
викладач спецдисциплін
Фаховий коледж ракетно-космічного машинобудування
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
tmandrikakrkm1203304@gmail.com

За рівнем підготовки українські ІТ-фахівці не поступаються своїм іноземним колегам. Досвід показує, що студенти мають мотивацію щодо набуття професійних компетентностей та можливість усвідомлення їх прикладного характеру в майбутній професійній діяльності за спеціальністю «Інженерія програмного забезпечення» при тісній співпраця з ІТ-компаніями навіть в умовах воєнного часу.

Сучасна молодь формує свій світогляд, беручи участь у різних форумах. Це відкриває можливості розвитку, це засіб опанування сучасних професійних навичок у XXI столітті, зокрема напряму ІТ.

Сьогодні студенти коледжу в умовах воєнного часу мають змогу онлайн дізнатися про стажування в ІТ-компаніях, правилах поведінки на співбесідах, сучасних вимогах роботодавців. Відвідуючи такі заходи, студенти отримують інформацію щодо шляхів професійного зростання та кар'єрних можливостей, шанс побудувати успішну кар'єру.

Одне із спрямувань, яке направлене на популяризацію ІТ серед студентської молоді – це участь студентів коледжу в освітньому проєкті - Learn IT. Освітній проєкт Learn IT створений за ініціативи IT Dnipro Community. Студентська молодь коледжу, яка навчається за спеціальністю «Інженерія програмного забезпечення», за останні два навчальних роки мала змогу за допомогою онлай-зустрічей познайомитися з компаніями EPAM, Lanars, Comparus.ua, Sitecore, SoftServe, Luxoft та Valtech [1].

Зустріч проходить на платформі Zoom одну годину. Студенти дізнаються про кар'єрні можливості в ІТ, відвідують онлайн-тур до офісу компанії, задають питання у чаті, в кінці зустрічей мають нагоду виграти призи від ІТ-компаній та IT Dnipro Community.

11 жовтня 2022 року відбувся старт нового сезону проєкту Learn IT, який організовує IT Dnipro Community.

Учасники заходу, серед яких були і студенти Фахового коледжу ракетно-космічного машинобудування Дніпровського національного університету імені О. Гончара, мали нагоду приєднатися до онлайн-туру дніпровського офісу ІТ-компанії **SoftServe**.

Присутні дізналися, над якими проєктами працює компанія, отримали багато цікавої інформації. У кінці зустрічі відбулася віртуальна екскурсія офісом, яка була дуже цікавою та змістовною.

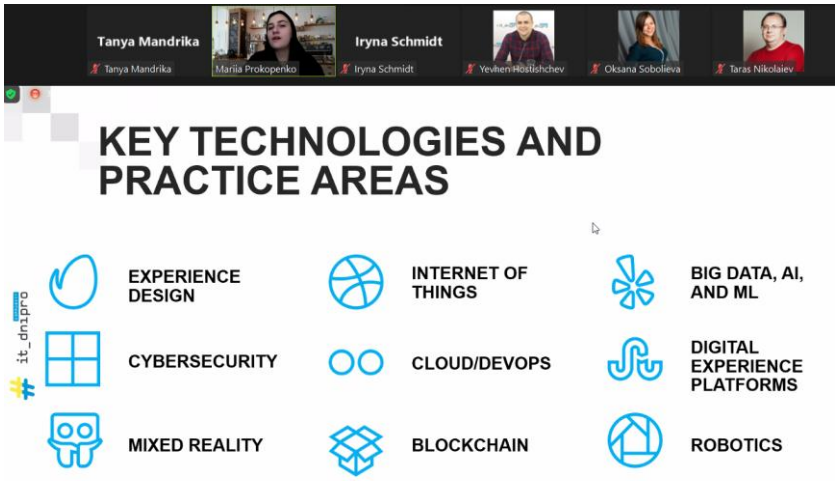

Рис. 1. Знайомство з компанією **SoftServe**

У реєстраційній формі до онлай-заходів Learn IT серед переліку закладів освіти в 2022 році доданий і Фаховий коледж ракетно-космічного машинобудування Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара [2].

Беручи участь у заходах профорієнтаційного напряму IT, студентська молодь розширює кругозір, перспективи самореалізації, аналізує свої soft skills.

ЗВО, в якому Ви навчаєтесь *

- Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
- НТУ «Дніпровська політехніка»
- Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
- Український державний хіміко-технологічний університет
- Дніпровський технологічний університет ШАГ
- Університет імені Альфреда Нобеля
- Університет митної справи та фінансів
- Фаховий коледж ракетно-космічного машинобудування Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Рис. 2. Реєстрація участі в онлайн-турі

Освітній проєкт Learn IT очима студентів спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» – це перспективи самореалізації в українських компаніях, які є на ринку регіону, якими проєктами вони займаються, що вимагають від потенційних кандидатів та в яких умовах працюють IT-фахівці.

Такі зустрічі розширюють спектр опанування майбутньої спеціальності, мотивують студенів усіх курсів спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» до активного навчання за обраним фахом особливо в умовах воєнного часу.

Студенти спеціальності «Інженерія програмного забезпечення», беручи участь у хакатонах, виробляють навички командної роботи та демонструють їх при виконанні лабораторних робіт у коледжі.

1-2 жовтня 2022 року в режимі онлайн у Дніпрі відбувся NASA Space Apps Challenge. Це найбільший міжнародний космічний хакатон, організований за підтримки NASA (Національного управління з аеронавтики і дослідження космічного простору США) у різних країнах. Локальний організатор NASA Space Apps – громадська організація (ГО) «Асоціація Ноосфера» [3].

Головна мета проведення заходу – використання космічних технологій для вирішення проблем на Землі.

Команда MARSIK1 – студенти спеціальності 121 «Інженерія програмного забезпечення» (група ПЗ-21-2) Васильєв Георгій, Ломака Ірина, Новостройний Дмитро, Обуховський Максим, Павлов Степан та Тетяна Мандрика, викладач ЦК програмної інженерії, працювали над проєктом «Навчання крізь дзеркало». Це систематизована інформація, з усіма складовими наукових досліджень на основі реальних даних NASA, отримання якісних фотографій відкритого космосу космічним телескопом «Джеймс Вебб», яка реалізована у вигляді комп'ютерної гри. Додаток має сучасний інтерфейс, яскраве подання інформації, можливе використання під час вивчення дисципліни «Астрономія».

Рис. 3. Реєстрація на сайті NASA Space Apps Challenge

Захист роботи перед членами журі – це крок у майбутнє, набуття досвіду виступати публічно, презентувати результати групової творчої роботи.

Студентська молодь мала змогу перевірити свої здібності командної роботи, яка актуальна при вивченні дисципліни «Групова динаміка та комунікації».

Рис.4. Диплом учасника заходу

Заходи такого типу сприяють виробленню стійких навичок професійного спілкування та є основою для майбутнього захисту курсового та дипломного проєктів.

Необхідним елементом навчання сучасного студента є відвідування форумів з метою ознайомлення з новітніми науково-технічними досягненнями та обмін досвідом серед учасників заходу.

Ресурс IT-Universe дає можливість студентам брати участь онлайн у розв’язанні олімпіадних завдань. Студенти спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» при вивчені дисципліни «Групова динаміка і комунікації» беруть участь у конкурсі «Управління ІТ-проєктами». У 2022 році , двоє студентів були запрошені до участі у фіналі онлайн м. Київ [4].

Рис. 5. Сертифікат за участь у фіналі олімпіади

Рис. 6. Диплом коледжу

IT-Universe – освітня платформа, яка дає можливість студенту творчо розвиватися, правильно розподіляти час при виконанні тестових завдань, адаптуватися до дистанційного навчання особливо в умовах воєнного часу [5].

Сучасний коледж повинен не лише надавати фундаментальну базу знань, а й формувати професійні компетентності, орієнтувати на потреби ринку праці.

Література

1. IT Dnipro Community: веб-сайт. URL: http://itdni.pro/pro-nas/ (дата звернення: 11.10.2022).

2. Мандрика Т. Навчаємося у коледжі та виграємо подарунки: веб-сайт.URL:. http://dkrkm.org.ua/node/535 (дата звернення: 11.10.2022).

3.Noosphere Engineering School :.веб-сайт. URL: https://noosphereengineering.com/contact (дата звернення: 3.10.2022).

4. Мандрика Т. Фінал міжнародної студентської олімпіади у галузі інформаційних технологій «IT-Universe» 2022 конкурс «Управління IT-проєктами»: веб-сайт. URL: http://dkrkm.org.ua/scientific-life#breadcrumbs (дата звернення: 11.10.2022).

5.IT-Олимпіада «IT-Universe» : веб-сайт. URL: https://it-universe.org/ua/2021/UCH/Uz_Uch/Uch_2021.php (дата звернення: 23.09.2022).

РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЙ ФАСИЛІТАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Світлана Мединська
старший викладач
Університет імені Альфреда Нобеля
medynska@duan.edu.ua

Сучасна вища освіта є рушійною силою розвитку суспільства, а тому швидко повинна швидко реагувати на критичні зміни зовнішніх факторів для адаптації та стабілізації внутрішніх процесів. Спершу початок пандемії COVID-19 у 2020 році, а потім повномасштабна війна в Україні в результаті агресії з боку РФ у лютому 2022 р. викликали серйозні періоди турбулентності в суспільстві й, відповідно, освітньому середовищі.

Умови воєнного часу вимагають значних змін в освітньому процесі не лише через неможливість повернення до повноцінного офлайн навчання й застосування в кращому випадку змішаного навчання з питань безпеки та через вимушений виїзд закордон чи внутрішнє переміщення значної кількості студентів. Окремою проблемою став психічний стан усіх учасників освітнього процесу й наявність у них посттравматичного синдрому, суттєвих емоційних коливань та постійного стану невизначеності. Водночас, такі вимушені міграційні процеси підняли питання рівня сформованості полікультурної комунікативної компетентності наших співвітчизників, які мають бути готовими вивчати мову країни перебування, дізнаватися про етнічні та культурні особливості інших країн, проте зберігати почуття власної гідності, інтегруватися в світову систему, взаємодіяти з іншими національностями, але не втрачати своєї національної ідентичності. Полікультурна комунікативна компетентність дає нагоду взаємодіяти та ефективно спілкуватися в різних ситуаціях з представниками різних культур на основі принципів визнання культурної різноманітності, рівноправності, толерантності, органічності зв'язку та усвідомлення власної ідентичності.

Зазначені фактори вимагають термінового перегляду педагогічних технологій, які застосовуються в процесі навчання, з акцентуванням та активним використанням тих, які націлені саме на стабілізацію психологічного стану, комунікацію та взаємодію учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану та змішаного навчання.

Такими педагогічними технологіями є технології фасилітації, в разі ефективного застосування яких відбувається «створення такої взаємодії, за якої акцентується індивідуальний досвід учасників, взаємодія та взаємообмін індивідуальних контекстів розуміння навчальної інформації та становлення суб'єктності як відмінної характеристики навчальної діяльності» [1]. Тобто викладач виступає в ролі фасилітатора на заняттях у разі застосування цих технологій і має демонструвати певні уміння. Зокрема,

Волошко Г. зазначає такі уміння, як «емпатійне слухання, уважне спостереження за поведінкою учасників, встановлення ефективної комунікації в групі, корекцію дій учасників і дотримання правил взаємодії, заохочення активної позитивно-спрямованої поведінки, організацію безпечного зворотного зв'язку між учасниками освітнього процесу, демонстрацію стриманості й терпіння, відстоювання нейтральної позиції під час оцінювання навчальних продуктів, що є критично важливими в освітньому процесі» [4, с. 73]. На думку О. Галіцан, фасилітатор має досконало володіти технологіями комунікації, бути чутливим до змін і настроїв групи, щоб швидко реагувати на них, обізнаним, кваліфікованим і гнучким, щоб легко підбирати методи фасилітації залежно від ситуації, проблеми та самої групи [5]. При цьому С. Березка вважає, що спрямовування та структурування дискусії групи під час розв'язання проблем, орієнтування в різних видах діалогів, бесід і зустрічей, швидка реакція на зміну обставин та мотивування учасників на особистісні зміни й саморозвиток є ключовими здібностями фасилітатора [2]. Такий підхід матиме подвійний ефект: позитивний вплив на психологічний стан студентів та як приклад комунікативної поведінки в умовах полікультурного середовища.

Оскільки, як стверджують дослідники Галіцан О. А. та Курлянд З. Н., в своєму змісті педагогічна фасилітація відбувається «в площині конструктивно-діалогічної, перцептивно-невербальної та інтерактивної комунікації», а також базується на здатності викладача конструювати «конгруентне, розвивальне, толерантне середовище», таке освітнє середовище буде за своїми умовами наближене до полікультурного середовища в контексті вербальної та невербальної комунікації, толерантності та взаємодії [6].

Узагальнюючи позиції науковців, дослідниця Шевченко К.О. виділяє такі найбільш значущі характеристики педагогічної фасилітативної взаємодії, які водночас є критично важливими для формування полікультурної комунікативної компетентності в умовах воєнного стану:

– співпраця: взаємодія викладача зі студентами між собою ґрунтується на розумінні й підтримці, а організація діяльності та взаємодії спрямована на конструктивне вирішення проблемних завдань;

– власна позиція: за кожним учасником взаємодії визнається право на власну думку, позицію, що має на увазі щиру зацікавленість у думці інших і не нав'язуванні власної думки;

– індивідуальність та рівність: кожен суб'єкт визнається неповторною особистістю, рівною серед інших у прояві своєї індивідуальності;

– саморозкриття: фасилітатор педагогічно грамотно й відкрито виявляє свої власні почуття й емоційні переживання, знімаючи психологічні бар'єри відчуженості між учасниками взаємодії;

– залученість кожного до спільної діяльності: співучасть студентів в організації діяльності з викладачем, спільне прийняття рішень про форми, способи й норми здійснення взаємодії, колективна відповідальність за прийняті рішення;

– організація простору: фасилітативна організація простору дозволяє вільно встановлювати зоровий контакт, виконувати спільні дії, обмінюватися вербальними й невербальними засобами комунікації, емоційними станами, забезпечуючи зворотній зв'язок і взаєморозуміння [7, с. 260].

Технології фасилітації є критично важливими в умовах воєнного стану саме для формування полікультурної комунікативної компетентності, оскільки зазначена компетентність є комплексною та включає такі ключові загальні та спеціальні компетентності, як здатність працювати в міжнародному контексті, навички міжособистісної взаємодії, вміння визначати, формулювати і вирішувати проблеми, здатність працювати в команді та автономно, здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці, здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації та інші.

Як зазначають вітчизняні дослідниці Волкова Н.П. та Степанова А.А., технології фасилітації підвищують ефективність процесу групового прийняття рішень, створюють та підтримують сприятливий морально-психологічний клімат у групі через залученість у процес обговорення, забезпечують обмін досвідом, створюють умови конструктивної взаємодії учасників освітнього процесу, активізують комунікативну діяльність та позитивну мотивацію студентів, що допомагає їм набути досвіду вирішення й запобігання особистих й професійних проблем комунікації, конфліктних ситуацій [3, с. 232], що безпосередньо пов'язано з формуванням полікультурної комунікативної компетентності.

Реалізовуючи фасилітативний підхід в освітньому процесі в умовах змішаного навчання під час воєнного стану для формування полікультурної комунікативної компетентності, особливо ефективними зазначаємо такі технології, як «Світове кафе», «Парадигма позитивних змін» та «Динамічна фасилітація». Метод «Світове кафе» передбачає роботу в малих групах по 3-5 студентів з одним «господарем столу» з постійною зміною складу груп для обговорення ряду питань з однієї проблемної теми, наприклад національні стереотипи, причини їх виникнення та методи усунення, що в умовах онлайн навчання ефективно реалізується через платформу Zoom в окремих сесійних залах. Метод «Парадигма позитивних змін» акцентує увагу на вивченні позитивного досвіду групи, а не перешкод, та може застосовуватися для вивчення тем з менеджменту мультикультурної компанії, зокрема питань управління та лідерства, мотивації, стратегій комунікації тощо. Під час застосування «Динамічної фасилітації» учасники вільно висловлюють свої думки, а фасилітатор категоризує ідеї як пропозиції, сумніви, факти та склад проблеми, що можна використати, наприклад, розглядаючи кейс щодо роботи мультикультурної команди та конфліктні ситуації, які в них виникли, з підбиттям підсумків та прийняттям загального рішення. Особливо в нагоді при

застосуванні технологій фасилітації може стати онлайн дошка Miro, на яку можна прикріпляти віртуальні нотатки, створювати ментальні карти в синхронній та асинхронній взаємодії, а також платформа Mentimetr як інструмент для збору та аналізу думок і очікувань студентів всієї групи..

Отже, фасилітативний підхід в освітньому процесі допомагає створити сприятливий морально-психологічний клімат та інтерактивне середовище, організувати співробітництво учасників освітнього процесу, розвивати ініціативу, комунікацію, креативність, покращити міжособистісну взаємодію та психологічний стан як студентів, так і викладача в умовах воєнного стану.

Література

1. Авдєєва І. М. Принципи педагогічної фасилітації/ І. М. Авдєєва // Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України/ За ред. академіка С. Д. Максименка. – К.: Главник, 2005. – Вип. 26. В4-х т., т. 1. – с. 24-28.

2. Березка С. В. Педагогічна фасилітація у ЗВО: теоретичні аспекти підготовки особистості викладача/ Березка С. В.// Педагогічна та вікова психологія. – № 4. – Том 2. – 2019. URL: http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2019/part_2/3.pdf.

3. Волкова Н. П. Фасилітатор як важлива рольова позиція сучасного викладача вишу/ Волкова Н. П., Степанова А. А.// Вісник університету імені Альфреда Нобеля «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки, 2018. – № 1 (15). – с. 228-234.

4. Волошко Г. Фасилітативний підхід як умова організації реверсивного навчання майбутніх педагогів// Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки
майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа»: монографія/ за заг. ред. А. А.Сбруєвої. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. – 492 с. – с. 61-82.

5. Галіцан О. А. Формування педагогічної фасилітації майбутніх учителів у процесі навчання у вищому навчальному закладі/ О. А. Галіцан// Наукові праці. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. Випуск 5 (155). Частина І. – Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ», 2009. – С. 223-227.

6. Галіцан О. А. Детермінанти підготовки майбутніх вчителів до педагогічної фасилітації у професійній діяльності/ Галіцан О. А., Курлянд З. Н.// Теорія і методика професійної освіти, № 21(1). – 2020. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/21/part_1/38.pdf.

7. Шевченко К.О. Педагогічна фасилітація у контексті професійної компетентності вчителя / К. О. Шевченко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки. – 2014. – Вип. 2.13. – С. 258-263. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdups_2014_2.13_46.

ТРАНСФОРМАЦІЇ В ГРОМАДЯНСЬКІЙ ОСВІТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ З РОСІЄЮ

Лариса Кульбач
старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти,
Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради
kulbachlarisa@gmail.com

Україна впевнено обрала шлях на євроінтеграцію та європейське майбутнє, тож поширення, пропагування та утвердження демократичних цінностей в українському суспільстві є актуальним та необхідним. Прагнучи стати членом європейської спільноти, Україна утверджує загальнолюдські цінності, громадянські, духовні, моральні, культурні засади організації суспільства. Адже саме загальнолюдські життєві цінності формують особистість, а загальнолюдські життєві цінності громадян формують націю.

Слід зазначити, що сучасне українське суспільство характеризується глобальними соціальними, політичними, економічними змінами, які в свою чергу формують нову систему цінностей, змінюють співвідношення загальнолюдських цінностей, створюють нові еталони поведінки громадянина в суспільстві, ставлення людини до держави, суспільства, людини взагалі. Рухаючись дорожньою картою задля реалізації Концепції розвитку громадянської освіти в Україні, затвердженої в 2018 році, де визначено пріоритетні завдання та ціннісні орієнтири громадянської освіти, сформульовано основні громадянські компетентності [1], українці впевнено розбудовують громадянське суспільство на демократичних засадах.

Цінність громадянських цінностей та необхідність розвитку громадянської освіти в Україні усвідомлюється суспільством у найбільш переломні моменти його розвитку, у складні буремні часи демократичних змін. Такими моментами в історії України був 1991 рік, коли Україна здобула незалежність та обрала вектор демократичного розвитку держави, 2004 рік, коли протестні мітинги, страйки, як акти громадянської непокори, призвели до Помаранчевої революції, 2014 рік, коли мітинги та протести проти свавілля влади й владних структур остаточно визначили європейський напрям зовнішньої політики України. Початок війни на сході України, російська збройна агресія, окупація Криму і, нарешті, повномасштабне вторгнення росії на територію України, яке на сьогодні є найжорстокішим нелюдським проявом агресії з боку країни-терориста, – усе це готувалося й робиться росією з метою зупинити Україну на шляху демократії, євроінтеграції, утвердження європейських демократичних цінностей та водночас національної ідентичності, процвітання нації та свободи.

Як зазначено в Концепції розвитку громадянської освіти в Україні, метою громадянської освіти є формування і розвиток у громадян України громадянських компетентностей, спрямованих на утвердження і захист державності та демократії, здатності відстоювати свої права, відповідально ставитися до громадянських обов'язків, брати відповідальність за власне життя, життя своєї громади та

суспільства, а її стратегічними напрямками є правова освіта громадян та посилення їх здатності брати участь у суспільному житті, використовувати можливості впливу на процеси прийняття рішень на різних рівнях [1]. Але, як показує сьогодні життя, громадянська освіта під час війни – це більше інструменти активної дії та реалізації громадської ініціативи, ніж освітній чи виховний процес. Із початком війни відкриття значної кількості гуманітарних та освітніх хабів, волонтерських центрів, центрів допомоги тощо сприяє вирішенню ряду гуманітарних, соціальних, економічних проблем мирних українців, постраждалих від воєнних дій, внутрішньо переміщених осіб, тих, хто потребує й психологічної допомоги в тому числі. На окупованих територіях, у першу чергу, треба було допомогти людям вижити. Тож нагальними були процеси організації евакуації, харчування, розміщення постраждалих, надання елементарних послуг, психологічна підтримка. Ряд громадських організацій взяли на себе організацію психологічної підтримки українців по всій території України. Онлайн навчання та консультації суто практично орієнтовані: як зняти страх, стрес та напругу під час тривоги та вибухів, як говорити з дітьми про війну та жорстокість агресора, як спілкуватися з людьми, що стали жертвами воєнних злочинів, як документувати воєнні злочини, як говорити зі свідками тощо.

Попри те, що громадянська освіта у воєнний час – це, в першу чергу, про інструменти громадянської активності, допомоги та взаємодії, слід зазначити, що цей процес, безперечно, містить і ціннісну складову. Очевидно, що війна – це ціннісне потрясіння. Це виклик тим цінностям, які ми декларуємо. Російським агресором порушено право громадян України на життя, свободу, гідність, національну ідентичність та все, що за цим слідує. Тому для нас перемога – це не просто витіснити російські війська, звільнити окуповані українські землі, встановити мир та відновити нормальне життя, а це ще й утвердження загальнолюдських та громадянських цінностей, це шанс для остаточного кроку України з метою завершення демократичних трансформацій в нашому суспільстві. Тож сьогодні ми бачимо, що українці захищають демократію в Україні від посягань агресора. Українці борються за свої території, людей, цінності. Сьогодні викликом є вироблення ціннісної рамки свободи й демократії під час війни. Відбувається трансформація цінностей українців. Ми переосмислюємо історію, ми утверджуємося, що наша сила в єдності й вірі, ми розуміємо, що ті, кого ми називали братами, є нашими ворогами, які весь час тримали камінь за пазухою й заздрили нам.

Отже, розвиток громадянської освіти в Україні в умовах повномасштабного вторгнення росії є насправді викликом для нашого суспільства. Варто переглянути змістовні напрями громадянської освіти. Важливо, щоб результатом громадянської освіти стало не тільки розширення інформаційного поля громадянина в даній галузі, а й відбулися зміни в його поведінці, ставленні, цінностях.

Література

1. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні : затв. розпорядженням Каб. Міністрів України від 03.10.2018 р. URL: http://surl.li/tctn (дата звернення 10.09.2022).

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ПРО ІСТОРИЧНУ ОСОБИСТІСТЬ В УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄНОГО ЧАСУ

Діана Судакова
кандидат технічних наук
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
sudakova.diana44@gmail.com

Сучасний розвиток інформаційного середовища привів до значної перебудови в освіті, та пред’явив до вчителя вимоги з оволодіння та застосування в своїй практиці інновацій. Більшість навчальних закладів сьогодні забезпечені інформаційно-комунікаційними технологіями: комп'ютерами, мультимедійними проекторами, інтерактивними дошками та ін. для використання на уроках. Особливо актуально це стало в період дистанційного навчання в умовах воєнного часу. «Впровадження дистанційного навчання стало одним із основних у системі безперервної освіти, бо є природним етапом еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної»[1].

Використання сучасних інформаційних технологій на уроках історії - одна з важливих тенденцій сучасного освітнього процесу. Це дає змогу залучити дані мережі Інтернет для розвитку вмінь учнів здобувати нові знання самостійно або організувати під час уроку спільну роботу вчителя та учнів. Але особливо це необхідне при вивчені історичних особистостей під час навчання на уроках історії. Використання різноманітних наочних засобів при вивченні портрету історичної особи надзвичайно важливе, тому що дозволяє учням поринути в історичну епоху, краще розкрити зміст явищ та подій. Це робить навчальний процес більш цікавим та змістовним.

Історична особистість, яка тісно пов’язана з певним соціальним середовищем, має яскраво виражену індивідуальність, емоційні та вольові якості, пов’язана походженням та участю в суспільній діяльності, володіє здатністю мислення, самопізнання, і є об’єктом уваги на уроках історії. Навчальна робота над вивченням діяльності історичної особи допоможе вчителеві урізноманітнити уроки історії та пробуджувати увагу учнів і підтримувати їх стійкий інтерес до вивченого матеріалу. Тому що, в силу специфіки самого предмета історії, не можливо обійтися без вивчення історичних осіб, без аналізу їх діяльності та оцінки її результатів.

Наукові праці, художні твори, засоби масової інформації іноді дають такі неоднозначні оцінки історичної особі, що її важко сприйняти. Декілька портретів більш об’єктивні уявлення про людину можуть дати. Тому що, різним художникам історичні особи можуть бути: симпатичними, неприємними, байдужими, і навіть ненависними їм герої. Часто від симпатій та

уподобань залежить сприйняття зовнішності історичної особи. Про це свідчить той факт, як сприймали Єлизавету І Тюдор її нащадки та сучасники. За словами нащадків «її благочестя перевищувала лише її краса». Сучасники ж обізвали королеву «сухою, бридкою, жорстокою». Тому, вчитель з історії для уроків повинен використовувати як добре відомий програмний засіб - Microsoft Power Point, так і спеціалізовані редактори: Macromedia Flash, Picasa, та ін. Наприклад, програма Picasa (Google, Inc.), дозволяє легко виокремлювати з Інтернету статичні й динамічні зображення; швидко та зручно проектувати слайд-шоу, навчальні фільми; додавати текстові й звукові коментарі до проекту; створювати із статичних зображень колажі тощо.

Під час всебічного вивчення історичних осіб доцільно використовувати історичні конкурси, турніри, змагання, а також історичні вікторини різноманітної тематики: «Кому належить вислів?», «Хто є хто?», історичні ігри: «Впізнай героя», «Правда – неправда», «Продовж розповідь», «Чим закінчилася подія», «Знавець біографії». Також використовувати КВК, історичні дебати, історичні завдання та обов'язково застосувати різноманітні онлайн-сервісів у дистанційному навчанні, які допомагають активно та ефективно взаємодіяти під час онлайн-уроку вчителю і учням. Зокрема, можна ефективно використовувати ігрові методики (Quizizz, Kahoot, Quizlet, Factile), використовувати сервіси під час уроку для інтерактивної взаємодії (Jamboard, Padlet, Mentimeter). А також можна використовувати можливості цифрового навчання від Mozaik.

Отже, використання сучасних інформаційних технологій у воєнний час, для формування знань про історичну особистість в учнів загальноосвітньої школи, потребує від вчителя урізноманітнити уроки історії, збуджуючи та підтримуючи стійкий інтерес учнів до навчального матеріалу. Тому що, в силу специфіки самого предмета не можливо обійтися без вивчення історичних осіб, аналізу та оцінки результатів їх діяльності. Але обов'язково необхідно насичувати навчальний процес візуальним матеріалом за допомогою онлайн-сервісов, що покращить засвоєння навчального матеріалу під час воєнного стану в країні..

Література

1. Єлістратова Л. Г. Використання технологій дистанційного навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. На урок: веб-сайт. URL: https://naurok.com.ua/vikoristannya-tehnologiy-distanciynogo-navchannya-yak-zasib-aktivizaci-piznavalno-diyalnosti-uchniv-209762.html (дата звернення: 10.09.2022).

СУТНІСТЬ КОНТРОЛЮ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ігор Колодій
кандидат педагогічних наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»
ihor.s.kolodii@lpnu.ua

Контроль (фр. contrôle від contrerôle – подвійний список): перевірка, облік, спостереження за чим-небудь; установи, особи, що перевіряють діяльність будь-якої іншої; організації або відповідальної особи, звітність тощо; заключна функція управління.

Контроль – одна з основних функцій системи управління. Він здійснюється на основі спостереження за поведінкою керованої системи з метою забезпечення оптимального її функціювання (вимірювання досягнутих результатів і співвіднесення їх із очікуваними результатами). На основі даних контролю здійснюється адаптація системи, тобто прийняття оптимальних управлінських рішень. Контроль та оцінка у будь-якому виді людської діяльності завжди справляють суттєвий безпосередній вплив на її якість та ефективність, на ставлення людини до виконання обов'язків, на розвиток почуття відповідальності за стан справ і мотивацію цілеспрямованої діяльності. Коли людина не бажає загубитися серед людей і намагається бути поміченою оточуючими, щоб повною мірою реалізувати свої потенційні можливості, вона потребує постійної оцінки своїх дій.

Такого самого ставлення до себе вимагає освітній процес в закладі вищої освіти, як специфічний різновид людської діяльності, яка потребує об'єктивної оцінки. Контроль, результатом якого є певна оцінка, має бути:

− систематичним, тобто організованим за чітким і оптимальним планом, спиратися на певну обгрунтовану систему і проводитися методично в суворій послідовності, а також регулярно;

− освітнім, тобто має сприяти глибшому засвоєнню об'єктами навчання навчального матеріалу, опануванню практичних навичок та вмінь, їх систематизації, узагальненню та закріпленню;

− діагностичним, тобто допомагає аргументованому визначенню стану успішності об'єктів навчання, порівняння засвоєння ними професійних знань, навичок і вмінь та визначення ефективності функціонування всієї освітньої системи;

− виховним (стимулюючим), тобто контроль привчає студентів до систематичної роботи, дисциплінує, сприяє формуванню відповідальності, активності, самостійності та мотивації навчально-пізнавальної діяльності;

− розвиваючим, тобто процес контролю сприяє розвитку у студентів розумових операцій, фізичних та морально-психічних якостей;

− управляючим, тобто визначення конкретного рівня та успішності опанування студентами професійними знань, навичок та вмінь надає можливість своєчасно вжити необхідних заходів щодо попередження негативних явищ в освітньому процесі, подолання і усування недоліків у ньому, внесення певних корективів і доповнень;

− оцінюючим, тобто результатом контрою, зазвичай, є певна оцінка, яка сприяє об'єктивному визначенню рівня професійних знань, навичок і вмінь та ефективності всієї освітньої системи;

− всебічним, тобто охоплювати всі аспекти організації та забезпечення освітнього процесу, глибину, міцність, дієвість і гнучкість професійних знань, навичок і вмінь студентів;

− об'єктивним, тобто неупередженим, відповідати об'єктивній дійсності організації та проведення освітнього процесу в закладі вищої освіти.

Він повинен обіймати всі ланки освітнього процесу і сприяти його вдосконаленню. Тому ці поняття – «контроль» і «оцінка» – є дидактичними поняттями і становлять одну із найважливіших ланок освітнього процесу. Контроль чи перевірка результатів навчання мають бути обов'язковим компонентом освітнього процесу та входити до групи ефективних методів навчання.

Контроль, як дидактичне поняття, являє собою усвідомлене, планомірне спостереження та фіксацію вербальних і практичних дій здобувачів освітнього рівня з метою з'ясування рівня опанування ними програмного матеріалу, оволодіння теоретичними і практичними знаннями, навичками і вміннями та формування у них певних особистісних якостей (рис.1).

Отже, сутність контролю полягає у з'ясуванні рівня опанування тими, хто навчається, програмного матеріалу, у визначенні дієвості та ефективності організації освітнього процесу, в оцінці якості викладання навчальних дисциплін. Контроль чи перевірку результатів навчання трактують у сучасній дидактиці як педагогічну діагностику.

Педагогічна діагностика досліджує освітній процес, в ході якого вивчаються передумови, умови і результати освітнього процесу, з метою оптимізації чи обґрунтування значення його результатів для суспільства, тобто з'ясовуються:

1) рівень опанування знань тими, хто навчається;

2) формування практичних навичок, вмінь та їх міцність;

3) рівень загального розвитку і вихованості;

4) опрацювання і аналіз отриманих результатів;

5) якість і ефективність роботи конкретних педагогів і всієї освітньої системи;

6) дієвість навчально-методичного і організаційного забезпечення освітнього процесу, якість навчально-методичних посібників, рекомендацій та інших дидактичних засобів;

7) певні існуючі прогалини в навчанні та шляхи їх усунення.

Контроль навчання як складова частина освітнього процесу і дидактичний захід виконує певні функції, має види, методи і форми, певну систему критеріїв оцінки якості опанування професійних знань, навичок та вмінь. Усі ці дії спрямовані на отримання відповіді на такі запитання: «Яким є реальний стан

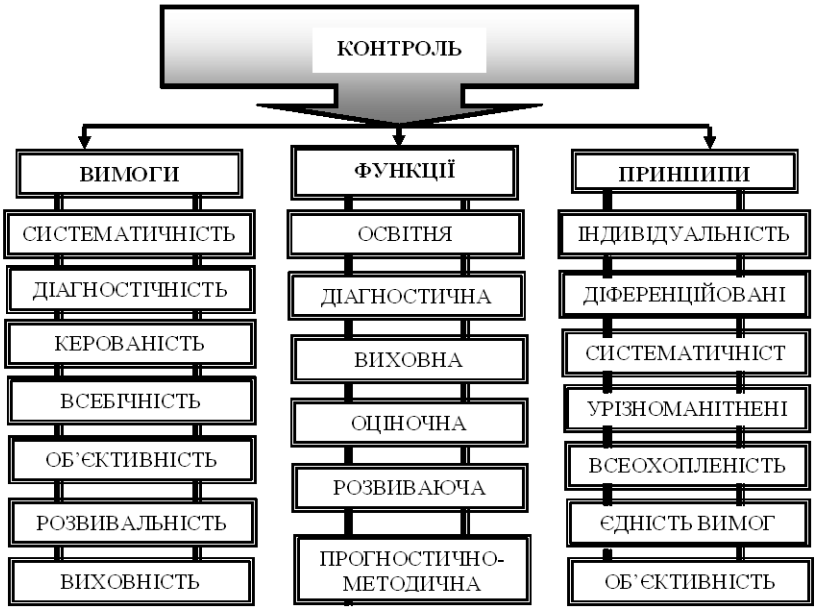

Рис. 1. Основні характеристики контролю

освітнього процесу. Відповіді на це та інші запитання отримуються шляхом перевірки всього освітнього процесу, окремих його ланок і рівня опанування певних професійних знань, навичок та вмінь як окремими студентами, так і академічними групами. Це надає можливість досить повно охарактеризувати рівень досягнень в освітньому процесі, виокремити позитивні та негативні аспекти в його здійсненні, з'ясувати причини недоліків та визначити конкретні шляхи їх усунення. Уже з цього стислого опису характеру і змісту контролю освітнього процесу можна визначити такі його функції:

− освітня, яка сприяє поглибленню, розширенню і вдосконаленню професійних знань, навичок і вмінь студентів;

− діагностична. Об'єктивна оцінка допомагає студенту з'ясувати справжній рівень його успіхів і внести необхідні корективи у власну освітню діяльність, формує позитивне ставлення як до всього процесу контролю, так і до його результатів;

− виховна, чи функція стимулювання. Об'єктивний і змістовний контроль позитивно впливає на емоційно-вольову сферу особистості студента, сприяє розвитку і формуванню позитивних якостей (наприклад, виховання волі, розвиток почуття відповідальності за власні дії, загартовування характеру, подолання певних негативних рис характеру, привчання студентів до систематичної роботи, формування дисципліни освітнього процесу і найголовніше – розвиток мотивації освітньої діяльності).

− вимірювальна – полягає у вимірюванні та оцінці знань, навичок і вмінь студентів. На практиці вона здійснюється шляхом виставляння оцінок. Безумовно, об'єктивна оцінка рівня професійних знань, навичок і вмінь студентів сприяє формуванню бажання вчитися, вдосконалювати власну професійну майстерність.

− функція розвиту особистості студента. Будь-який контроль викликає

певне психічне напруження особистості та мобілізацію її розумових і фізичних сил, які, у свою чергу, в цьому процесі отримують певний розвиток. Власне такі ситуації інколи позитивно впливають на загальний розвиток особистості;

− прогностично-методична чи управляюча. В першу чергу вона стосується педагогів і керівників закладу вищої освіти. Вона допомагає їм з'ясовувати справжній стан речей, критично оцінити результати власної роботи, ефективність використаних методів, методик і форм організації навчання, окреслити як шляхи вдосконалення всього освітнього процесу, так і його окремих ланок.

Реалізація цих функцій залежить від дотримання його організаторами таких основних принципів перевірки освітньої діяльності студентів:

а) індивідуальність (за стилем і формами) перевірки і оцінки знань, навичок і вмінь студентів;

б) систематичність і регулярність здійснення перевірок і оцінювання навчально-пізнавальних дій студентів;

в) урізноманітнення видів і форм контролю;

г) всеохопленість, яка передбачає всебічність, тематичність і повноту контролю та оцінювання;

д) об'єктивність перевірок та оцінювання;

е) диференційованість контролю та оцінювання;

ж) єдність вимог до контролю.

Реалізація функцій контролю також сприяє розвитку почуття відповідальності у об'єктів навчання, мобілізує їх для здійснення самоконтролю і самооцінки результатів власної навчальної діяльності.

Змістовний контроль і об'єктивна оцінка дозволяють своєчасно виявити певні недоліки в освітньому процесі, конкретно визначити недоопрацювання у змісті викладання навчальних дисциплін, а також методиці їх проведення, знаходити їх причини та джерела. Реалізація цих положень залежить від вмілого застосування основних видів, форм і методів контролю та визначення конкретних критеріїв і норм оцінки знань, навичок і вмінь студентів та академічних груп.

Загалом освітня діяльність є настільки різноманітною та змістовною, що іноді важко конкретно оцінити певну властивість чи рівень опанування теоретичних знань та практичних навичок і вмінь. Тому необхідно чітко визначити предмет контролю та його критерії. Визначаючи предмет контролю, ми намагаємося врахувати характер і специфіку навчальної діяльності та індивідуально-психічні особливості студентів. Безперечно, основою вибору критеріїв повинні бути зміст освітніх програм, вимогами ринку і специфікою конкретного виду професійної діяльності.

Література

1. Колодій І.С. Управління освітнім процесом у закладі вищої освіти: навчальний посібник /Ігор Колодій. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 336 с.

2. Сікорський П.І. Теорія і практика управління навчальним закладом /П.І. Сікорський. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 432.

3. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: підручник /Володимир Ортинський. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 500 с.

НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО ЧАСУ

Ганна Шевчук
кандидат історичних наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»
gannanulp@gmail.com

Війна, розпочата Російською Федерацією проти України, змінила життя українців у всьому світі. З початку повномасштабного вторгнення майже всі сфери діяльності були призупинені, і освіта не стала винятком.

Сьогодні перед освітянською спільнотою постали такі виклики, до яких ніхто не був готовий. Наразі українському суспільству потрібно консолідувати всі зусилля заради перемоги і відбудови України. У відновленні країни велика роль відводиться освітянам, адже саме вони формують інтелектуальний потенціал нашої держави. Шляхи вирішення проблем української освіти у воєнний і післявоєнний періоди є предметом вивчення освітніх управлінців, науковців, педагогів.

В умовах воєнного часу змінюється формат навчального процесу, програми та умови навчання, спрощується вступ до вищих навчальних закладів, деякі навчальні та наукові заклади переводяться в інші регіони. Велику кількість здобувачів освіти та педагогів довелося евакуювати через загрозу життю, військові дії та тимчасову окупацію Російською Федерацією окремих територій в Україні та за її межами. Багато учасників освітнього процесу досі перебувають на тимчасово окупованих територіях і потребують особливої державної підтримки.

Окрім основної функції, навчальні заклади зараз перетворилися на центри волонтерської роботи та психологічної підтримки.

На сьогодні створення безпечного освітнього середовища, забезпечення неперервності освіти, надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу, відновлення освітньої інфраструктури та продовження реформ в усіх сферах освіти є беззаперечними пріоритетами освітньої галузі. Крім того, зараз як ніколи на освітянах лежить відповідальність за розвиток критичного мислення, медіаграмотності та виховання у підростаючого покоління свідомої громадянської позиції.

Введення воєнного стану в Україні вимагало від органів державної влади швидких заходів реагування і ухвалення оперативних рішень, зокрема й у сфері освіти. Згідно з рекомендаціями Міністерства освіти і науки України, від початку повномасштабного вторгнення російських військ в Україну у закладах освіти всіх рівнів навчальний процес було призупинено та оголошено двотижневі канікули. Після цього у тих регіонах, де дозволила безпекова ситуація, освітній процес почав відновлюватися відповідно до ухвалених законів воєнного часу та рекомендацій МОН. Зокрема, було ухвалено низку нормативно-правових документів, що регламентують діяльність закладів освіти в умовах воєнного стану, надано методичні рекомендації щодо завершення

навчального року, а також застосування трудового законодавства у сфері освіти на час дії воєнного стану, оплати праці освітян у період зупинення навчання.

Звісно, в умовах, коли є загроза життю і здоров'ю, про повноцінний освітній процес говорити доволі складно. За офіційними даними, станом на 14 жовтня 2022 року внаслідок збройної агресії Російської Федерації загинуло 423 дитини, ще 810 – отримали поранення. Від бомбардувань та обстрілів пошкоджено 2614 закладів освіти, з яких 313 – зруйновані вщент (Офіс Генерального прокурора, 2022).

У таких умовах важливо психологічно підтримати дітей, допомогти їм адаптуватися до життя в нових реаліях, вживати заходів задля відновлення навчання та створення умов для охоплення більшої кількості учасників освітнього процесу. За інформацією МОН від 4 травня 2022 року, майже 3,7 мільйона школярів повернулися до навчання, працює близько 12600 закладів загальної середньої освіти. Орієнтовно 87 тисяч внутрішньо переміщених дітей навчаються з інших областей України. За кордоном перебуває більше ніж 600 тис. учнів і 23 тис. педагогічних працівників (Міністерство освіти і науки України, 2022).

Війна торкнулися всіх ланок освіти. Станом на початок травня 2022 року в десяти областях України заклади дошкільної освіти використовували елементи дистанційного навчання, а деякі працювали в звичайному або змішаному форматі. У решті областей в садочках освітній процес не відбувається через часті сигнали повітряної тривоги, оскільки в деяких закладах немає можливості сховатися в бомбосховище (Міністерство освіти і науки України, 2022). Також чимало українських садочків стали прихистками для внутрішньо переміщених осіб. Осіб, які вимушено переселилися, розміщують також у гуртожитках закладів професійної, фахової та вищої освіти.

Задля створення належних умов для навчання, саморозвитку та роботи в умовах війни Міністерство освіти і науки України активно працює над удосконаленням технологій дистанційного навчання та створенням нових шляхів комунікації й допомоги. Так, ЮНІСЕФ спільно з МОН запустили дитячий онлайн-садок НУМО з розвивальними відеозаняттями для дітей 3-6 років. Для школярів було суттєво доопрацьовано платформу «Всеукраїнська школа онлайн» з уроками з усіх предметів, яку було запроваджено на період карантину. Спільно з компанією Google було створено Всеукраїнський онлайн-розклад, завдяки чому діти можуть доєднатися до освітнього процесу з будь-якого місця перебування (Міністерство освіти і науки України, 2022).

Також розроблено проєкт «Навчання без меж» для 5–11 класів, створений МОН спільно з Міністерством культури та інформаційної політики України, українськими телеканалами і платформами онлайн-телебачення. У межах нього кожен день транслюються відеоуроки з окремих предметів (Аналітичний центр Cedos, 2022).

Щодо тривалості навчального року, то МОН рекомендує ЗЗСО самостійно визначити день завершення 2021/2022 навчального року, а

виконання навчального плану забезпечити за рахунок ущільнення матеріалу (Міністерство освіти і науки України, 2022).

Варто наголосити на тому, що наразі про рівний доступ до освіти не йдеться, адже українські діти знаходяться у різних життєвих обставинах. Деякі з них змушені кілька разів на день переховуватися в укриттях і бомбосховищах, жити у прихистку для вимушено переміщених осіб, деякі виїхали за кордон, а є діти, які залишилися на тимчасово окупованих територіях, де окупанти намагаються організувати освітній процес російською мовою і виключити всі навчальні дисципліни, визначені українськими стандартами, а саме: українську мову, українську літературу, історію України тощо (Освітній омбудсмен України, 2022).

Стосовно стану закладів вищої освіти у воєнному сьогоденні, то потрібно зазначити, що 132 ЗВО, підпорядковані Міністерству освіти і науки, здійснюють освітній процес, із них 100 – працюють у змішаному форматі. 34 ЗВО, 42 коледжі і 65 відокремлених структурних підрозділів переміщено або перебувають у процесі переміщення (Міністерство освіти і науки України, 2022).

Отже,зміни в освіті неминучі. Зараз ми маємо військові реалії, до яких має адаптуватися весь навчальний процес.

Література

1. Ювенальні прокурори: внаслідок збройної агресії РФ в Україні загинуло 227 дітей. Офіс Генерального прокурора. 2022. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/posts/yuvenalni-prokurori-vnaslidok-zbroinoyi-agresiyi-rf-v-ukrayini-zaginulo-227-ditei (дата звернення 14.05.2022).

2. Освіта і війна в Україні (24 лютого – 1 квітня 2022). Аналітичний центр Cedos. 2022. URL: https://cedos.org.ua/researches/osvita-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-1-kvitnya-2022/ (дата звернення 08.05.2022).

3. Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року. Міністерство освіти і науки України. 2022. URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-okremih-pitan-zavershennya-20212022-navchalnogo-roku (дата звернення 05.05.2022).

4. Загальні питання та проблеми освіти українських дітей за кордоном. Освітній омбудсмен України. 2022. URL: https://eo.gov.ua/zahalni-pytannia-ta-problemy-osvity-ukrainskykh-ditey-za-kordonom/2022/04/04/ (дата звернення 01.05.2022).

ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ

Ярослава Івасик
студентка магістратури
Одеський національний медичний університет
Іванна Івасик
вчитель
Одеський навчально-виховний комплекс №49
«Спеціалізована школа – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів»
Одеської міської ради Одеської області
ivetka25ivetka@gmail.com

На сьогодні одним із стратегічних напрямів підготовки висококваліфікованих фахівців є впровадження підходів, які підсилюють практичну зорієнтованість навчання та його предметно-професійний аспект, підкреслюють роль досвіду, умінь практично реалізувати знання, вирішувати завдання. Адже кожна професія чи спеціалізація мають мати свої певні компетентності, які забезпечуватимуть ефективність їхньої реалізації суб'єктами праці. Саме тому в сфері освіти відбувається покроковий перехід до тих стандартів, які спрямовані на практично-орієнтований підхід до навчання. Такий підхід в освітньому процесі робить можливим забезпечення потреб ринку праці висококваліфікованими фахівцями, згідно його нових умов та подальших перспектив в реалізацію продуктивного надбання суб'єктів праці. Сьогодні, щоб підвищити особисту конкурентоспроможність, людина має постійно здобувати знання, а також впродовж усього життя підвищувати свою професійну кваліфікацію. Отже, виникає актуальне питання і щодо своєї професійної та особистої самореалізації.

Одними із методів, які застосовуються у використанні інноваційних форм навчання у процесі висококваліфікованих фахівців є активні методи навчання.

Термін «метод» походить від грецького metodos, що означає «шлях дослідження, теорія, вчення». У педагогіці під поняттям «науковий метод» розуміють систему основних підходів і засобів дослідження, що відповідають предмету і завданням цієї науки» [5].

Як зазначають науковці, активними методами засвоєння знань називаються такі методи, які мотивують до розумової активізації та практично-результативної діяльності в процесі оволодіння навчальним матеріалом. Такі методи засвоєння знань створюють таке освітнє середовище, в якому можливе досягнення розуміння та вирішення проблеми [4].

Активні методи навчання спрямовані не на отримання вже готових знань, а на студента, який готовий активно брати участь у навчанні і робити практичні висновки. При застосуванні активних методів навчання викладач підштовхує студента до включення в процес отримання інформації.

Як зазначають дослідники, «використання активних методів навчання в системі вищої освіти є необхідною умовою для підготовки висококваліфікованих фахівців і, як правило, призводить до позитивних результатів: вони дозволяють формувати знання, уміння та навички студентів шляхом залучення їх до активної навчально-пізнавальної діяльності; навчальна інформація переходить в особисте знання студента» [2, с. 301].

Розглядаючи активне соціально-психологічне навчання науковці групують методи на три блоки: а) дискусійні методи (групової дискусії, розбір казусів із різних практик, аналіз ситуацій й морального вибору та ін.; б) ігрові методи, дидактичні й творчі ігри, в тому числі ділові (управлінські) ігри, рольові ігри (поведінкове навчання, ігрова психотерапія, психодраматична корекція), контргра (трансактний метод усвідомлення комунікативної поведінки); в) сенситивний тренінг (тренування міжособистісної чуттєвості й сприйняття себе як психофізіологічної єдності) [1, с. 96].

Активні методи навчання спрямовані на групові/колективні заняття, вони сприяють підвищенню комунікації студентів. На нашу думку, це покращує формування професійної компетентності.

Серед розроблених активних методів навчання С. Люленко пропонує під час занять застосовувати такі методи, як: мозковий штурм, фундаменталістичний метод, метод кейс-стаді, метод «грона», «сократівський метод», проектний метод, метод «515», метод «займи позицію», метод «ланцюжка» та ін. [3].

Використання активних методів навчання у процесі підготовки висококваліфікованих фахівців дає змогу навчити майбутніх спеціалістів вирішувати проблеми; організовувати колектив; працювати у групі; самостійно розробляти стратегії поведінки в команді для покращення продуктивності; просто почути проблематику або визначити самостійно та розробити план дій для її вирішення.

На нашу думку, використання активних методів навчання в освітньому процесі мотивує майбутніх спеціалістів до самовдосконалення та саморозвитку, надає якісніших можливостей випускникам конкурувати на ринку праці, покращує конкурентоздатність, підвищує можливості швидшого досягнення кар’єрних успіхів.

Література

1. Бутенко Т. О. Формування комунікативної компетентності фахівців у процесі управлінської підготовки / Т. О Бутенко, С. М. Резнік // Наукові праці. Випуск 95. Том 108. 2009. – С. 95-99.

2. Вахрушева Т. Ю Теоретичні аспекти активних методів навчання /Т. Ю. Вахрушева // [Електронний ресурс]. URL: https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-03/08vtyaml.pdf. – Назва з екрана.

3. Люленко С. О. Роль активних методів навчання в підготовці майбутніх вчителів природничих дисциплін / [Електронний ресурс]. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/1687/1/Liulenko_2013%20pgf..pdf. – Назва з екрана.

4. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій: Навч. посіб. / В. П. Максименко – Хмельницький: ХмЦНП, 2013. – 222 с.

5. Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку / Редакційна колегія: к.е.н., доц. Носик О. М., к.е.н., доц. Чирва Ю. Є. // Матеріали доповідей V науково-практичної конференції з міжнародною участю (1 листопада 2016 р.): Збірник. – Х. : Монограф. – 2016. – 358 с. 4. The new Education Network for Northern Ireland's Schools. URL: http://www.c2kni.org.uk/news/nENniLeader.html

5. Curriculum for Excellence. *Smarter Scotland*. 2017. URL: https://education.gov.scot/Documents/All-experiencesoutcomes18.pdf.

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Наталія Колодій
кандидат педагогічних наук
викладач кафедри української мови
Національний університет «Львівська політехніка»
nataliia.v.kolodii@lpnu.ua

Мова і культура перебувають в одній поняттєвій площині і як духовні вартості органічно пов'язані між собою. Слово культура (від лат. cultura – догляд, освіта, розвиток) означає сукупність матеріальних і духовних цінностей, які створило людство протягом своєї історії.

Мова – це прояв культури. Мова утримує в одному духовному полі національної культури усіх представників певного народу і на його території, і за її межами. Вона цементує всі явища культури, є їх концентрованим виявом.

Мовлення – це мовна діяльність, конкретне говоріння, що проходить у часі і виявляється у звуковій (включно з внутрішнім проговоренням) або письмовій формі.

Культура мови – це володіння нормами літературної мови, вміння користуватися усіма її засобами залежно від умов спілкування, мети й змісту мовлення. Культура мовлення – упорядкована сукупність нормативних, мовленнєвих засобів, вироблених практикою людського спілкування, які оптимально виражають зміст мовлення і задовольняють умови і мету спілкування. Здебільшого це поняття вживають, аналізуючи писемні тексти, мовну практику особистості.

Культура спілкування є однією з важливіших характеристик професійної культури викладача закладу вищої освіти.

Культура спілкування – це здатність використовувати оптимальні для конкретної ситуації мовленнєві засоби. Система ритуалів і відповідних словесних формул, яка вживається з метою встановлення контакту та підтримки доброзичливої тональності спілкування, становить мовленнєвий етикет.

Культура спілкування є складовою частиною культури людини взагалі. Для культури спілкування характерна також нормативність. Вона визначає, як мають спілкуватися люди в певному суспільстві, в конкретній ситуації. Зазвичай норми визначаються станом суспільства, його історією, традиціями, національною своєрідністю, загальнолюдськими цінностями. Лише знання не забезпечать культури спілкування, якщо ними не скористатися. Для того, щоб спілкування було успішним, потрібні вміння, а їх набувають із досвідом психолого-педагогічними засобами, за допомогою певних вправ.

Професійна культура спілкування викладача закладу вищої освіти – це соціально значимий показник його здібностей, уміння будувати взаємини з

іншими, здатність і вміння сприймати, розуміти, засвоювати зміст думок, почуттів, намагань у процесі розв'язування передбачених освітніх завдань.

Основними елементами культури мовлення є активність, гнучкість мовлення, запас слів, логіка мовлення, образність мовлення, орфоепія, дотримання літературних норм. Розглянемо більш детально ці елементи.

1. Активність мовлення. Мовлення − завжди процес активний, бо в ньому виявляється ставлення суб'єкта спілкування до оточуючої дійсності. Саме активність забезпечує ініціативну мовну поведінку співрозмовника, що так важливо для досягнення мети спілкування. Активність мовлення викликає у співрозмовника емоційне ставлення.

2. Гнучкість мовлення – це рухливість голосу, пов'язана з умінням вибирати такі характеристики, що відповідають конкретним умовам спілкування: це і зміна голосу в межах існуючого діапазону, і адаптивність (тобто пристосовуваність голосу до акустичних умов, у яких керівник змушений говорити), і вміння долати голосом звукові перешкоди (розмови, сторонні шуми). Гнучкість мовлення полягає в легкості, різноманітності підвищень або знижень основного тону, в змінах тембру відповідно до вимог – логічних і художніх певного тексту. Здебільшого гнучкість голосу стосується його змін по висоті.

3. Запас слів. Грамотне чисте мовлення одразу створює враження освіченості, інтелігентності.

4. Логіка мовлення. Логічним називається мовлення, що забезпечує смислові зв'язки між словами і реченнями в тексті. Словесне вираження думки здійснюється за законами логіки – науки про мислення. Логічність виявляється в точності вживання слів і словосполучень, у правильності побудови речень, у смисловій завершеності тексту. На основі логічності визначаються доступність, дієвість, доречність мовлення. Щоб мовлення було логічним, треба володіти знаннями з мови і законами зв'язного мовлення. Необхідно оволодіти логікою викладу матеріалу, враховувати мовленнєву ситуацію. Коли мовлення точне – то воно логічне. Логічне мовлення формується на основі: навичок логічного мислення (вправного їх застосування), спрямованого як на нагромадження знань (логіки пізнання), так і на передачу цих знань співрозмовникові; знання мовних засобів (і навіть позамовних – міміки, жестів), якими можна оформити думку; володіння технікою смислової зв'язності, тобто логікою викладу, за якої не виникає суперечностей у межах цілого тексту.

Логічним буде мовлення, у якому: поєднання одного слова з іншим несуперечливе (одне судження правильне, друге − хибне, третього не дано); слова розташовуються в логічній послідовності, яка відповідає ходові думки і за якої не виникає смислових непорозумінь; не порушено смислових, структурних, інтонаційних та експресивних зв'язків у межах цілого тексту, яким передається зв'язок несуперечливих суджень.

5. Образність мовлення. Образність мови – це здатність мовних одиниць викликати наочно-чуттєві уявлення про щось, а образність мовлення – процес володіння засобами мовної образності, які в мов- ленні набувають своєрідного навантаження: відбір, повторення, розміщення, комбінування, трансформування тощо. Істотними ознаками образності є яскравість, метафоричність, багатство (різноманітність) використовуваних засобів, точність, оригінальність (самостійність), цілеспрямованість тощо.

6. Орфоепія – це сукупність вимовних норм літературної мови. Літературна вимова – це зразкова, нормалізована вимова освічених людей, без будь-яких просторічних або діалектних рис.

7. Дотримання літературних норм. Літературна мова – опрацьована форма загальнонародної мови, яка має певні норми в граматиці, лексиці, вимові тощо. Головною ознакою літературної мови є її наддіалектний характер, стабільність літературної норми. Норма як загальномовна категорія – це історично сформований і суспільно усвідомлений стандарт, вироблений літературною традицією, який регулює мовленнєву діяльність у її типових функціонально-комунікативних різновидах. Мовні норми – це сукупність найбільш традиційних реалізацій мовної системи, повторюваних, відібраних і закріплених у процесі спільної комунікації. Літературна норма мови – це ознаки, правила літературного мовлення, яке є зразком писемної та усної форм спілкування.

Культуру мовлення викладача закладу вищої освіти характеризують такі ознаки:

- правильність, тобто відповідність прийнятим орфоепічним, орфографічним, граматичним, лексичним нормам;
- різноманітність: володіння мовним багатством народу, художньої і публіцистичної літератури, лексичним арсеналом літературної мови, використання різноманітних мовних одиниць; інтонаційність експресивності, мелодика мовлення; стилістично обґрунтоване використання словосполучень і речень; активне мислення; постійне удосконалення і збагачення мовлення;
- виразність забезпечується оригінальністю у висловлюванні думок з метою ефективного впливу на партнера з комунікації;
- ясність, тобто доступність мовлення для розуміння тих, хто слухає;
- точність, або відповідність висловлювань того, хто говорить, його думкам; адекватна співвіднесеність висловлення, вжитих слів або синтаксичних конструкцій з дійсністю, умовами комунікації;
- нормативність: відповідність системі мови, її законам;
- чистота, тобто бездоганність усіх елементів мовлення, уникнення недоречних, невластивих українській мові іншомовних запозичень;
- стислість (раціональний вибір мовних засобів для вираження головної думки, тези). Ця ознака формує уміння говорити по суті;

− доцільність, тобто відповідність мовлення меті, умовам спілкування, стану того, хто висловлюється;

− логічність (точність вживання слів і словосполучень, правильність побудови речень, смислова завершеність тексту);

− варіативність, взаємозамінюваність мовленнєвих варіантів. Послуговуватися ними можна лише в межах літературної норми;

− варіантність, тобто рівнозначна змога користуватися будь-яким варіантом нормативних мовленнєвих засобів;

− простота (природність, відсутність пишномовності);

− естетичність (вираження естетичних уподобань мовця засобами мови, уміння викликати мовленням естетичне задоволення).;

− багатство (розмаїття використовуваних слів). Чим більше різноманітних і розрізнюваних свідомістю слухача мовних знаків, їх ознак припадає на «мовленнєвий простір», тим мовлення багатше і цікавіше;

− актуальність: вибір і використання вчителем життєво важливих фактів, прикладів, образів;

− конкретність: насиченість мовлення прикладами, статистичними даними, конкретизація фактів;

− належний теоретичний рівень: оснащення мовлення актуальними відомостями із філософії,

− соціології, психології, економіки тощо;

− практична спрямованість: зв'язок змісту мовлення з практикою, прикладна значущість теоретичного викладу.

Також, виділяють такі основні аспекти вияву культури мовлення: нормативність (дотримання усіх правил усного і писемного мовлення); адекватність (точність висловлювань, ясність і зрозумілість мовлення); естетичність (використання експресивно-стилістичних засобів мови, які роблять мовлення багатим і виразним); поліфункціональність (забезпечення застосування мови у різних сферах життєдіяльності).

Література

1. Бабич, Н.Д. (2005). Культура фахового мовлення. Чернівці : Книги – XXI.

2. Брітікова, К. Мовленнєва компетентність педагога. URL : file:///C:/Users/admin/Downloads/3565-7167-1-SM.pdf .

3. Варданян, А. О. (2016). Формування професійної готовності викладачів іноземної мови до інноваційної діяльності. Полтава: Астрая.

4. Гриценко, Т.Б. (2010). Українська мова за професійним спрямуванням: навч. пос. – К.: Центр учбової літератури.

5. Дорошенко, С. І. (2002). Основи культури і техніки усного мовлення : навч. посіб. Х. : ОВС.

6. Колодій, Н.В. (2018). Сутність професійної мовленнєвої компетентності бакалаврів соціальної роботи. Обрії. 53–57.

МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЇНІВ У ДИДАКТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Сергій Первак
старший викладач кафедри мобілізаційної, організаційно-штатної, кадрової роботи та оборонного планування
Національна академія сухопутних військ
імені Гетьмана Петро Сагайдачного
pervaksergiy15@gmail.com

Проблема використання у дидактичному процесі методів активізації навчально-пізнавальної діяльності воїнів на сучасному етапі становлення Збройних Сил України і збагачення його новим змістом щораз стає предметом зацікавлення військових педагогів. З військово-педагогічної практики відомо, що ефективність навчання військовослужбовців наших Збройних Сил суттєво зменшується, передусім, застосуванням пасивних методів дидактичного впливу. З метою всебічної підготовки воїнів до виконання покладених на них службових обов`язків сучасна військово-дидактична думка рекомендує збагачувати традиційні методи навчання такими прийомами та способами, які сприяли б формуванню у об`єктів навчання мотивації учіння і військової служби, високого рівня активності і емоційної заангажованості у навчально-пізнавальній діяльності, створенню умов для активного самостійного опанування воїнами певних військово-професійних знань, навичок та вмінь.

Отже, сучасна військова дидактика вимагає від об`єктів навчання не тільки зрозуміти, запам`ятати та відтворити отримані знання, але й найголовніше - вміння ними оперувати, ефективно застосовувати у військово-професійній діяльності й творчо розвивати. Досягненню цієї мети служать і всебічно сприяють активні методи навчання, які спрямовані на розвиток у воїнів творчого самостійного мислення і здібності кваліфіковано розв’язувати військово-професійні завдання. Використання цих методів не тільки забезпечує активізацію творчої навчально-пізнавальної діяльності воїнів, але й сприяє тісному зв`язку теорії з військовою практикою, опануванню нестандартним стилем мислення, розвитку рефлексивної сфери мислення (самосвідомість і саморегуляція розумової діяльності), створенню атмосфери співробітництва, розвитку навичок спілкування.

Активні методи навчання – це сукупність прийомів і способів психолого-педагогічного впливу на об’єкти навчання, які у порівняні з традиційними методами навчання, в першу чергу спрямовані на розвиток у них творчого самостійного мислення, активізацію навчально-пізнавальної діяльності, формування незвичних навичок та вмінь нестандартного розв’язання військово-професійних проблем і вдосконалення навичок професійного спілкування.

Основними факторами, які сприяють такому ставленню об`єктів навчання до дидактичного процесу і його результатів, є: професійний інтерес; творчий характер навчально-пізнавальної діяльності; змагальність; ігровий характер занять; емоційність; проблемність.

Професійний інтерес має бути головним мотивом активізації воїнів у навчально-пізнавальній діяльності. Його необхідно врахувати ще на етапі формування змісту навчання військовослужбовців і, передусім, під час добору матеріалу до конкретного заняття. Воїн, безумовно, буде байдужим до того навчального матеріалу, який не торкається його військово-професійної діяльності і не збуджує його емоційно-вольову сферу. І навпаки, його зацікавленість значно зростає, коли навчальний матеріал містить військово-професійні знання, які воїн використовує щоденно на практиці. У такому випадку, навчально-пізнавальна активність воїна буде зумовлена особистою зацікавленістю в дослідженні цих проблем, вивченні досвіду їх розв'язання, опануванні найбільш ефективними методами бойової діяльності тощо.

У виборі методів навчання військово-професійний інтерес має враховуватись шляхом реалізації принципу навчання: «Вчити війська тому, що необхідно на війні», тобто за допомогою адекватності навчально-пізнавальної та військово-професійної діяльності тих, хто навчається. Тут мається на увазі застосування таких методів навчання, які імітують або відтворюють військово-професійну діяльність воїнів. До таких методів навчання належать: військово-професійні та організаційно-діяльні ігри тощо.

Ігровий характер навчально-пізнавальної діяльності одночасно включає в себе як фактор професійного інтересу, так і фактор змагальності. Однак, поряд з цим фактором, він сам являє ефективний мотиваційний механізм розумової активності воїнів.

Військово-професійні ігри сприяють розвитку творчого мислення, формування практичних навичок та вмінь, опрацюванню індивідуального стилю спілкування під час колективного розв'язування завдань шляхом репетиції елементів професійної діяльності військовослужбовця. Вони можуть здійснитися у формі імітаційних та операційних ігор, виконання певних ролей тощо. Такі ігри мають певний внутрішній «конфлікт», який складає основу для саморозвитку як всієї гри, так і її учасників. Власне, цей умовний конфлікт є основою гри і, відповідно, спонукає її учасників до активної участі. Тільки при наявності цього фактору різні модифікації військово-професійних ігор досягають своєї дидактичної та виховної мети. В основі конфлікту лежить певна навчальна проблема, яку необхідно розв'язати.

Центральними категоріями проблемності навчання є: проблема, проблемне завдання, проблемні запитання, проблемна ситуація.

Способи формулювання дидактичної проблеми залежать від багатьох факторів, у тому числі від дидактичного задуму заняття, характеру і змісту навчального предмету і конкретної теми, рівня забезпеченості матеріально-технічними засобами, педагогічної майстерності військового педагога і його досвіду здійснення занять за допомогою активних методів навчання і, врешті-решт, від рівня загальної підготовленості об'єктів навчання та їх здібності активно працювати в ході таких занять.

З дидактичної практики військ відомо кілька таких способів. Перший – це її висунення військовим педагогом, який за допомогою підручників, конкретних військових прикладів визначає проблему і натягає на певні варіанти її розв'язання.

Наступний спосіб, який також часто використовується, вимагає від воїнів-об`єктів навчання самостійного розкриття проблеми, яку представляє військовий педагог. Дискретно керуючи навчально-пізнавальною діяльністю воїнів, він залучає їх в самостійне розв'язання чергових етапів проблеми.

З точки зору ефективності дидактичного процесу найбільш дієвим є формулювання проблеми об'єктами навчання, тому що такий спосіб, по-перше, є результатом їх самостійного творчого мислення, по-друге, позитивно впливає на розвиток їх інтелектуальної сфери і, по-третє, формує інтерес до навчально-пізнавальної діяльності. В тому випадку, коли військовий педагог особисто формулює проблему, він повинен пам'ятати про те, щоб вона, по-перше, була зрозумілою для воїнів, по-друге, включала в себе елемент відомого, по-третє, чітко визначала конкретне завдання – невідоме. Знаходження цього невідомого і перекидання моста від відомого до невідомого складає зміст роботи наступних етапів.

Після цього розпочинається наступний етап проблемного заняття - розмірковування воїнів над навчальним матеріалом, висунення, доведення і вибір гіпотез, пошук ефективних шляхів розв'язання проблем. Цей етап охоплює різноманітні спроби вирішення проблем і пошук відповіді на основі доступних наукових та інших джерел, знань та досвіду. На цьому етапі відбувається висунення пробних відповідей чи гіпотез. Обмірковування воїнів спрямоване на узгодження передбачених відповідей із сучасним знаннями та досвідом.

На четвертому етапі відбувається встановлення і формулювання кінцевих розв'язань гіпотез та їх верифікація. Воїни доводять раціональність і обгрунтованість одного з варіантів свого розв'язання. Розв'язання проблеми та її верифікація відбувається дедуктивним або індуктивним методом. В результаті цієї роботи здійснюється підтвердження або спростування гіпотези.

На останньому етапі воїни застосовують отримані знання для вирішення певних теоретичних або практичних завдань. Цей етап сприяє перетворенню теоретичних і практичних знань в уміння.

Така послідовність проведення занять за допомогою активних методів навчання сприяє, по-перше, формуванню у воїнів певної моделі наукового пошуку, яку можна було б використовувати у майбутній діяльності; по-друге, формуванню конкретних практичних навичок та вмінь дослідницької діяльності: вміння спостерігати, самостійно висувати і формулювати проблеми, розв'язувати їх, навчитися самоконтролю і самооцінці; по-третє, індивідуалізації навчання - здійснення навчально-пізнавальної діяльності воїнів з урахуванням їх індивідуальних особливостей, здібностей і можливостей.

У Збройних Силах України опрацьована і успішно використовується низка активних методів навчання військовослужбовців, які враховують раніше викладені аспекти проблемного навчання. За ступенем активності об'єктів навчання чи характером їх навчально-пізнавальної діяльності можна виокремити імітаційні та неімітаційні активні методи навчання (див. рис.1).

Перші грунтуються на моделюванні певної військово-професійної діяльності. Імітаційні методи активного навчання розподіляються на ігрові та неігрові. До ігрових належать розігрування ролей і ділові ігри різних модифікацій. Вони заповнюють ту прогалину у навчальному процесі, яку не можуть компенсувати інші методи (наприклад, усне викладення матеріалу, обговорення матеріалу, що вивчається, практичні заняття тощо), хоча також не можуть їх замінити. Військово-професійна діяльність має такі характерологічні властивості, які не можна глибоко вивчити, зрозуміти, усвідомити, а згодом створити наочний її образ без специфічних прийомів і способів навчально-пізнавальної діяльності.

Головна функція цих занять полягає в навчанні шляхом дій (чим ближче ігрова діяльність тих, хто навчається, до дійсної ситуації, тим вища її навчально-пізнавальна ефективність). Основними різновидами ігрових методів активного навчання є розігрування ролей чи метод інсценування і ділові ігри. Останні у навчанні військовослужбовці здійснюються у формі військово-професійних і військово-педагогічних ігор.

Рис.1. Активні методи навчання

Нарівні з імітаційними активними методами навчання у дидактичному процесі повинні широко застосовуватись і неімітаційні. Це пов'язано з тим, що, по-перше, не завжди в силу певних об'єктивних і суб'єктивних причин вдається організувати заняття в ігровій формі, по-друге, традиційні методи навчання вимагають їх «оживлення», внесення певних нестандартних методичних прийомів. З цією метою можна застосувати різноманітні прийоми і способи активізації лекційних і семінарських (практичних) занять, метод ділових поїздок та ін.

Література

1. Ягупов В.В. Основи військово-дидактичних знань: навч. посіб. – К.: КВІУЗ, 1999.
2. Малафіїк І. В. Дидактика навч. посіб./ І. В. Малафіїк - К.: Кондор, 2009.- 406 с.
3. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: підр. / Володимир Ортинський. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 500 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. – К.: «Академвидав», 2006. – 352 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.

Любов Дольнікова
кандидат педагогічних наук
Національний університет «Львіська політехніка»
lubov.v.dolnikova@lpnu.ua

Перехід закладів вищої освіти на дистанційне навчання у зв'язку з епідемією COVID-19, а потім у зв'язку з воєнним станом поставив завдання оптимізації та удосконалення ефективності педагогічної взаємодії, пошук нових підходів, технік і технологій для досягнення мети навчання. На порядок денний виходить питання візуалізації навчальної інформації, як важливого чинника підвищення мотивації навчання. На основі проведеного нами спостереження було встановлено, що викладачі використовують різні засоби візуалізації, які забезпечують ефективність проведення занять відповідно до дидактичної мети тієї чи іншої організаційної форми навчання. На заняттях он-лайн високою є ефективність електронних навчально-методичних комплексів, презентацій та відеороликів. Встановлено, що саме використання нетрадиційних засобів візуалізації для проведення практичної складової навчальних дисциплін є найбільш ефективним для досягнення навчальної мети занять. Сюди відносимо інтерактивні ігри та відеоматеріали, які підвищують зацікавленість та мотивацію, вдосконалюють навички у практичному застосуванні отриманих знань. Використання електронних навчально-методичних комплексів є найбільш універсальним комплексним засобом візуалізації у дистанційному навчанні, але недостатня підготовка викладачів у галузі розробки й використання електронних навчально-методичних комплексів, прихильність частини викладачів до традиційних форм та застарілих технологій навчання перешкоджають покращити якість навчання в умовах дистанційного навчання.[1] Для розв'язання цієї проблеми потрібно організувати перепідготовку і підвищення кваліфікації викладачів на спеціальних курсах, а також внести зміни до робочої програми щодо розподілу годин на підготовку та проведення занять з навчальних дисциплін, які потребують більше часу на підготовку супровідного дидактичного матеріалу. Нами проаналізовані та узагальнені проблеми підготовки матеріалів візуального супроводу навчальних занять і це дало нам підставу зробити такі рекомендації.

1.Перед тим як приступити до підготовки засобів візуального супроводу на дистанційному блоці викладач повинен чітко окреслити і спланувати цілі використання того чи іншого засобу візуалізації навчальної інформації і проводити цю роботу структуровано і поетапно, глибоко усвідомлюючи процес візуального впливу на мисленнєву активність студента, який складається з послідовних дій: *подивитися; побачити; уявити; показати іншим.* [1]

2. Під час підготовки засобів для візуального супроводу онлайн-взаємодії не рекомендується використовувати надто складну подачу навчальної

інформації. Спираючись на те, що метою візуалізації є згортання і спрощення навчальної інформації, то для її розуміння та підвищення ступеня запам'ятовування, вибирати слід такі інструменти візуалізації, що формують у студентів розуміння елементів проблеми та їх взаємозв'язок, тобто чітке виокремлення ключових понять, їх сутності та взаємозв'язку між собою.

3. Відповідно до поетапності формування і функціонування візуального мислення, педагогові рекомендуємо реалізувати такі цілі та завдання:

- ✓ **зібрати та відфільтрувати інформацію:** просканувати загальну картину, визначити межі впливу, вибрати початковий напрямок дій;
- ✓ **відібрати та згрупувати дані:** відфільтрувати за ступенем корисності та важливості інформацію, яка має бути візуалізована, класифікувати та впорядкувати дані, виявити закономірності та згрупувати дані;
- ✓ **побачити те, чого немає:** провести аналогії, робити опертя на дидактичні та фахові закономірності, виокремити об'єднуючу структуру, стимулювати мислення на нові ідеї та інтерпретації;
- ✓ **пояснити:** чітко сформулювати ідеї у меті, вибрати структуру та зобразити ідеї наочно, відповісти на всі запитання студентів, перевірити, чи збігається донесене з очікуваним.

4. Не застосовувати до всіх навчальних тем та питань, які потребують візуалізації одні й ті ж способи, інструменти та техніки. Залежно від ситуації треба підібрати свою індивідуальну техніку візуалізації матеріалу, відповідну до тієї чи іншої ситуації. Так для пояснення найбільш загальних питань слід використовувати електронні підручники, мультимедійні презентації з ретельно структурованим змістом лекційного матеріалу: структурно-логічні схеми; графи; укрупнені дидактичні одиниці, узагальнювальні таблиці тощо, які студент повинен доповнити під час самостійної роботи вдома. Це сприятиме реалізації герменевтичного підходу в організуванні процесу навчання.

5. Усі візуалізовані матеріали мають бути виконані читабельним шрифтом і кольором, щоб студентам не доводилося вдивлятися у наданий матеріал і намагатися розібрати, що саме зображено. Для цього слід послуговуватися рекомендаційними вимогами до підготовки презентаційних матеріалів, які широко висвітлені в літературних джерелах.

6. Засоби візуалізації повинні забезпечувати і стимулювати зворотній зв'язок через внесення в них сигнальних знаків, що активізує мисленнєву діяльність здобувача освіти, мотивує до самостійного пошуку інформації тощо. Візуалізація має бути виконана таким чином, щоб вона не вимагала надто великого пояснення від викладача, а дивлячись на неї, студенту відразу було зрозуміло про що саме йдеться.

7. Під час організування дистанційного навчання необхідно максимально урізноманітнити методи та засоби візуалізації, які використовуються на дистанційному блоці. З нетрадиційних способів візуалізації матеріалів для студентів, які навчаються в умовах дистанційного навчання рекомендується використовувати мультимедійні презентації, інтерактивні ігри та Інтернет ресурси.[3]

8. Публікувати завдання та візуальний супровід до них під час онлайн-заняття на тих освітніх платформах, до яких можна легко підключитися з різних пристроїв.

9. Для вирішення питання з технічними проблемами викладачам рекомендовано створити окремий чат, форум, групу в соцмережах або веб-сторінку з простою довідковою інформацією та розділом для питань, які часто виникають, куди студенти можуть звертатися у разі виникнення технічних проблем.[2]

10. Володіння викладачами різними освітніми технологіями є обов'язковою умовою для створення засобів візуального супроводу навчання. Позитивним в цьому контексті є створення відповідної відеобібліотеки. Якщо інструменти он-лайн навчання дуже складні, їх ніхто не захоче використовувати, тому викладачам потрібно вибирати потужні, але прості в роботі освітні майданчики, які будуть зрозумілі користувачам будь-якого рівня підготовки.

Література

1. Житєньова Н. В. Сутність візуалізації в навчальному процесі / Н. В. Житєньова // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Сер. : Педагогічна. − 2013. − Вип. 19. − С. 18 21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_ped_2013_19_8.

2. Осадчий В. В. Інформаційно-комунікаційні технології у процесі розвитку візуального мислення майбутніх учителів / В. В. Осадчий, К. П. Осадча // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогіка. – 2014. – № 1. – С. 128 133.

3. Химинець А. А. Візуалізація інформації: мета, прийоми, доцільність / А. А. Химинець [Електронний ресурс]. URL: svitliteraturu.ucoz.ua/load/tablici/5-2.

ГЕРОЇЗАЦІЯ ПОВСЯКДЕННОГО: УТВЕРДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ ЧЕРЕЗ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ВИХОВНИХ ГОДИН І УРОКІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Вікторія Полагейкіна
вчитель англійської мови вищої категорії
Комунальний заклад "Ліцей №38 ім. І.О.Секретнюка"
Кам'янської міської ради
victoriapol29@gmail.com

Утвердження (а саме утвердження, не лише впровадження) національної ідеї як засадничої в навчальному процесі є вкрай необхідним для розбудови самостійної, незалежної й соборної української держави. Виховання особистості крізь призму національної ідеї почалося ще з проголошенням Незалежности в 1991 році, та особливо помітним стало за останні роки.

Зауважимо, що уся система сучасного виховання спрямована на виховання громадянина України, а не тільки окремої особистості. Подібна теза зазначена у кількох важливих документах. Наприклад, Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») [1], «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» [2] тощо.

Формування рис, притаманних громадянину конкретної держави, завжди цікавило вітчизняних дослідників. Питання патріотичного виховання дітей порушували й досліджували М. Боришевський, І. Бех, В. Поплужний, О. Безверхий та інші українські вчені. Звернувшись до психолого-педагогічної літератури, легко дійти висновку, що патріотичні почуття виникають у результаті цілеспрямованої виховної й навчальної роботи. У школі подібне завдання постає перед учителями. Полем для впровадження стають уроки та години позакласної виховної роботи.

Якщо з уроками рідної мови та літератури завдання зрозуміле, і добір методів багато в чому спирається на використання відповідних за змістом текстів, то уроки англійської мови потребують неабиякої винахідливості й пошуку нових креативних підходів. Пошуку нових підходів сприяє й сучасна воєнна дійсність, адже в умовах повномасштабної війни з російською федерацією організувати навчальний процес, заохотити до нього учнів, утримати їхню увагу та працювати у необхідному векторі стає дедалі складніше.

Утвердження національної ідеї, у першу чергу, потребує її чіткого розуміння:

«Національна ідея – духовна основа життєдіяльності нації, система соціокультурних координат, яка задає їй світоглядні та цілепокладаючі орієнтири, визначає ціннісні орієнтації» [4]. Національна ідея не є ні доктриною, ні концепцією, а явищем духовно-екзистенційного порядку.

Як і будь-яке інше явище духовно-екзистенційного порядку, ідея потребує коректного, екологічного й адекватного її утвердження. А це можливо лише в

контексті виховання особистостей, які складають українське суспільство. Виховання особистості потребує моральних орієнтирів. У 2021 році Український інститут майбутнього презентував результати фокус-групи [5] щодо дослідження національно-патріотичного питання. Відповідно до результатів, як символи України та визначні постаті, своєрідні «сигнали», якими ми «позначаємо» власну країну, здебільшого виділяємо козацтво, певних культурних діячів та науковців. Йдеться про символи, засновані в період козацької доби та національно-визвольних змагань. Серед людей науки, освіти, культури, мистецтва українці найчастіше ідентифікують державу з уже полеглими співвітчизниками.

Натомість сучасність творять нові герої, серед яких нерідко можна зустріти й тих, хто завжди був поруч: власних друзів, батьків, сусідів, можливо, навіть однокласників.

Завдання для вчителя сьогодні – перебувати в контексті часу, не зміщувати насильницьким шляхом фокус уваги на минуле тоді, коли учні мають змогу споживати інформацію із відкритих джерел самостійно, лише стежачи за перебігом подій, не кажучи вже про можливість брати в них безпосередню участь. Варто зауважувати особливості дитячого сприйняття та допомогти дітям дотримуватися інформаційної гігієни, що сьогодні є базовою необхідністю для безпеки кожного маленького українця.

Також украй важливо відстежувати та підтримувати незримий зв’язок минулого із теперішнім та майбутнім, наголошувати на тому,що цей зв’язок формують саме люди. Більше того – сучасну історію теж пишуть люди. І зараз історія України пишеться саме нашою, українською мовою.

Та не будемо недооцінювати й важливість іноземної мови міжнародного спілкування – англійської. Без розголосу за кордоном, без підтримки та можливості черпати знання з воєнної справи, тактики, топографії, сучасних технологій, сучасного озброєння, медицини, парамедицини, воєнної психології тощо будувати теперішнє й майбутнє України було би набагато складніше. Особливо помітним це стало в перші дні повномасштабного вторгнення, коли необхідним було своєчасне, мало не щохвилинне висвітлення подій усіма мовами світу, серед яких у пріоритеті була англійська. Із цим завданням впоралися журналісти, «фіксери», політичні структури, телебачення. До того ж, роль відіграли й «інфлюенсери» або «лідери думок», які надали війні в інформаційному просторі більше індивідуальних, «особистих» рис, поділившись власним досвідом: розповідаючи історію евакуації, фіксуючи ворожі обстріли чи поширюючи інформацію про волонтерську допомогу.

Українці також добре пам’ятають, про відвідини нашої країни у найскладніші часи іноземними зірками кінематографу: Шон Пен, Ідріс Ельба, Анжеліна Джолі – цей список можна продовжувати. Ідеться про кумирів мільйонів людей з усього світу, для яких подібні візити є знаковими, вони свідчать про повагу, турботу, співучасть та бажання допомогти.

Усе це спонукало нас використати досвід минулого та зробити важливу корективу на теперішнє, щоби уроки англійської відповідали сучасності й були максимально корисними для школярів.

Запропоновані завдання для вивчення англійської мови:

1. Nosce te ipsum – пізнай себе. Уміння втримати баланс та повернутися до буденних справ у нестійких зовнішніх умовах є надзвичайно важливим. Момент озвучення, рефлексії відчуттів щодо пережитого є психологічним ключем до поглиблення знань з англійської мови. Що відчувають учні сьогодні? Чому? Якими словами можна описати прожитий день чи тиждень? Що було у ньому головним, що було позитивним чи негативним. Впровадження подібних рефлексій і роздумів дає змогу учням сконцентруватися на власних переживаннях та «одягти» їх в англійську лексику на позначення емоцій і пережитих подій, також розширити знання англійських фразеологізмів, ідіоматичних висловів. Така практика не тільки дає змогу висловитися, але ще й дізнатися способи боротьби з емоційною напругою, які можна черпати з іноземних джерел.

Додаткове обладнання: метафоричні картки, засоби для малювання чи нескладного рукоділля, фотознімки, географічні карти, які допомагають краще висловити емоції, спиратися на конкретні факти й події.

2. Question – answer. Ще один спосіб вивчити англійську мову краще і зняти психологічну напругу – спробувати пояснити те, що пояснити неможливо. Найкраще з цим можуть упоратися улюблені герої книжок, мультфільмів, кіно. Школярам запропоновано обрати улюбленого фантастичного героя, який зможе вигадати доцільне пояснення подіям. Немає правильних чи неправильних відповідей, головне завдання полягало у можливості знайти причинно-наслідковий зв’язок і «вжитися» у роль улюбленого персонажа, який у змозі подолати будь-які перепони та негаразди.

Додаткове обладнання: портрет персонажа, опис його «характеристик» та можливостей.

3. Ordinary, but incredible – звичайне, але неймовірне. Водночас очевидним стало, що українці будь-яких професій роблять справжній подвиг, хтось продовжуючи виконувати свою роботу (як-то співробітники комунальних служб, кухарі, водії, вчителі тощо), а хтось – і стикаючись безпосередньо із небезпекою чи навіть захищаючи від неї інших (журналісти, військові, медики, «надзвичайними» тощо). Учні класу отримували перелік професій, серед яких обирали одну шляхом жеребкування. Завдання полягало в тому, щоб описати неймовірне, фантастичне, «супергеройське» у кожному фахові. Також дитині пропонувалося взяти інтерв’ю у представника будь-якої військової чи цивільної професії та поділитися його переживаннями, емоціями й умовами роботи під час війни. Ще один спосіб зробити урок динамічнішим – запросити на зустріч представника будь-якої професії, випускника школи, який бере участь у подіях.

Під час виконання завдання школярі використовували наочні матеріали для ілюстрації умов роботи своїх героїв. Нерідко учні також створювали образ справжніх супергероїв із представників цілком звичайних, здавалося би,

професій. Також це завдання допомагає в подальшій професійній орієнтації: розуміючи тонкощі й важливість кожної роботи, діти краще усвідомлюють, ким прагнуть бути в майбутньому, можливо, уже роблять перші кроки на шляху до омріяного фаху.

Додаткове обладнання: наочні матеріали із фото, предметами, які пов'язані з конкретною професією, зокрема, безпечні уламки снарядів, обладнання, екіпіювання тощо.

4. Voices – голоси. Війна говорить на різні голоси. Нерідко саме діти найтонше, найкраще їх вловлюють. Завдання для дітей – пояснити, що відбувається, як вони сприймають події. Пояснити це таким чином, щоби іноземцю вдалося зрозуміти. У межах цього завдання учні також мали можливість розказати чужу історію – друга, знайомого, родича, якому довелося евакуюватися, який постраждав від воєнних подій. Це своєрідна журналістська робота, яка дозволила школярам сконцентруватися на тому, що вони вважають найголовнішим, вартим увіковічення, вартим того, щоби це було почуто.

Додаткове обладнання: відеоматеріали, аудіозаписи.

5. Real help – реальна допомога. В Україні діє чимало фондів, неприбуткових організацій, різних волонтерських проєктів, які співпрацюють із іноземними партнерами. «Непомітна» складова такої роботи полягає в оформленні паперів, документації, написанні запитів та реальному спілкуванні із представниками інших країн. Дітям запропоновано написати запит, оформити заявку чи вигадати власний проєкт із іноземцями. Здебільшого учні прагнули взяти участь у справжньому завданні, щоби не в теорії використовувати знання з англійської мови, а на практиці, для того, щоби принести якомога більшу користь. Наприклад, перекладали «індивідуальні картки пораненого», які вкладаються до бойової аптечки, відеоінструкції до елементів бойової аптечки, її склад, відповідно до стандартів НАТО (IFAK first aid), протоколи надання першої допомоги та правила поводження під час небезпечних ситуацій на лінії ведення бойових дій чи в потенційній зоні ураження, цікавилися протоколами надання екстреної психологічної допомоги постраждалим цивільним будь-якого віку.

6. The Past knows – минуле знає. Учням запропоновано згадати відомих українських політичних, культурних, історичних діячів, які могли би допомогти здолати сьогоднішню кризу. На уроках англійської мови Тарас Шевченко «заговорив» англійською та переклав англійською вірш із «Кобзаря», щоб не тільки українці, а й інші народи змогли його одразу краще зрозуміти Україну, Казимир Малевич детально пояснив, що саме мав на увазі, малюючи свій славнозвісний «Чорний квадрат» і, звісно, зробив це англійською, а Богдан Хмельницький закликав до єднання й боротьби. Кожен великий український діяч із минулого нагадав школярам, що він колись був звичайною людиною, такою ж, як і сучасні діти.

7. Letters – листи у майбутнє. Дітям запропоновано написати лист у майбутнє, до наступних поколінь чи до себе через десятки років. Ретроспектива дозволяє сконцентруватися на головному, позитивному, відділити миттєві

переживання від істинних бажань, тримати в уяві омріяну мету та вибудувати шлях до неї.

Таким чином, використано прості, але дієві завдання, спрямовані на мобілізацію отриманих знань з англійської мови, набуття нових навичок та впровадження їх у реальне життя. Зауважимо, що запропоновані завдання багатоваріантні й дозволяють вивчати англійську мову в комплексі з іншими дисциплінами: історією, українською мовою, літературою (українською і світовою), географією (України й світу), біологією, культурологією, психологією та ін. До спільної реалізації уроків можуть бути залучені викладачі інших дисциплін.

Школярі отримали додаткове підтвердження важливості англійської мови, а також зрозуміли, що історичні події творяться кожною людиною. На цьому й зосереджено основну увагу: на можливості всіх зробити свій внесок у спільне майбутнє в незалежній вільній українській державі. Але разом із тим – у сучасній і майбутній Україні важливі не тільки колективні досягнення, але й фізичній і психічний стан кожного окремо. Тому діти навчаються краще відчувати власні емоції, рефлексувати щодо пережитого, дивитися під різним кутом на травмуючі події та враження, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки і робити певні висновки.

Література

1. Постанова Кабінету міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896 «Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF (дата звернення: 01.10.2022).

2.Наказ Мінстерства освіти і науки україни 1038 від 29.07.2-19. «Про затвердження Концепції національнопатріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах». URL: https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf (дата звернення: 01.10.2022).

3. Нагорна Л. П. Національна ідея [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2010. 728 с.

4. Національна ідея/ Енциклапедія історії України/ Інститут історії Укнраїни НАНУ. URL: h ttp://www.history.org.ua/?termin=Natsionalna_ideia (останній перегляд: 18.09.2022);

5. Український інституту майбутнього. URL: https://uifuture.org/publications/hto-my-portret-ukrayincziv-ochyma-ukrayincziv (дата звернення: 18.09.2022).

EDUCATIONAL EMPOWERMENT OF THE ARMED FORCES THROUGH ONLINE EDUCATION

Abhishek Pandey
Directorate of Online education
Manipal University Jaipur
abhishek.pandey@onlinemanipal.com

Soldiers join the Armed Forces soon after completing their schooling, knowing fully well that they will retire pre-maturely between the age of 35 to 45 years, when they are at the peak of their social and personal responsibilities, with no assurance of a second career. At the time of their retirement these personnel are well groomed, disciplined, trained, and dedicated. Online education can facilitate the educational upliftment and career advancement of the personnel of the Armed Forces. The current research presents a literary review of the concept of online learning and Intelligent Tutoring Systems, the importance of artificial intelligence techniques in education, in addition to discussing the interest of Indian armed personnel's. The results of the research confirmed the widespread use of modern learning technologies in India, as there has recently been great reliance on e-learning in the educational sector and its support with artificial intelligence, which is efficient in compensating for any shortage of teaching and educational staff using classrooms. Virtualization, especially for people who face difficulties such as geographical distance or their commitment to work that cannot dedicate themselves to traditional learning as is the case for officers in military colleges. Online courses follow the same format as traditional University courses, with a professor, textbooks, homework, exams, etc. However online courses have a much higher degree of flexibility and usually use a combination of message boards, e-mail, chat rooms, textbooks, Discussion boards and weekly live online classes. IGNOU–Army Education Project (IAEP) is empowerment and enhancement of educational qualifications by provision of quality education through Open and Distance Learning (ODL) mode / online for personnel associated with Indian Army in collaboration with Indira Gandhi National Open University (IGNOU). The purpose of this study is to find out how the online degrees provided career opportunities, enhanced the social status and improved the academic competencies of the defence personnel.

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Наталія Гродзь
аспірантка
Національний університет "Львівська політехніка "
Ідентифікатор ORCID: 0000-0003-1577-1214
nate881504@gmail.com

Для повноцінної підготовки вчителів інформатики у закладах вищої освіти , в системі педагогічної освіти вже не одне десятиріччя існують усталені підходи, на основі яких формується весь навчально-виховний процес. Та з огляду на те, що наше суспільство пережило та продовжує переживати значні соціально-суспільні та культурні зрушення, усталені підходи вже попросту не можуть в повній мірі виконувати свої функції, що, в свою чергу, зумовлює необхідність формування нових підходів до професійної підготовки майбутніх вчителів у закладах вищої освіти [1-2].

Так, основними передумовами до формування якісно нових підходів до професійної підготовки майбутніх вчителів інформатики у закладах вищої освіти є такі групи чинників:

- соціально-економічні, до яких прийнято відносити сьогодення світоглядні зміни у світосприйнятті з боку суспільства та окремо взятої особи, відповідно яким індивідуальні інтереси стать більш важливими за усталені програми та навчальні плани, а також формування нових умов життєдіяльності, в яких людина, її індивідуальність, бажання та психологічні та фізичні потреби стають найбільш важливими для суспільства та державних інститутів влади;
- практичні, до яких відносяться поява нових видів та типів навчальних закладів, які висувають нові вимоги для вищих педагогічних закладів в контексті підготовки вчителів з новим типом мислення, здатністю до постійної освіти та самоорганізації, високим комунікативним рівнем та емпатією до учнів;
- теоретичні, які зумовлені новими соціально-економічними та суспільними реаліями в системі вищої педагогічної освіти, відповідно яким в застарілі та статичні навчальні програми та плани потребують видозміни та трансформації в контексті частки практичного компоненту навчання, акцентування на розвиток критично важливі для вчителя професійних компетенцій, а також створення студенто-орієнтованого навчального простору.

Література

1. Семченко Н. О. Педагогічні умови формування лідерських якостей майбутніх учителів у позааудиторній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти. Х., 2005. 20 с.
2. Радкевич, В.О. 2000. Роль інноваційних процесів у підготовці майбутніх фахівців. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. / Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Київ–Вінниця, с. 196-200.

РІВЕНЬ ЗАХИЩЕНОСТІ МОЛОДІ ВІД ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Євгенія Великодна
кандидат філософських наук, доцент
Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради
ippojane@gmail.com

Безпекова ситуація в країні вимагає від людини не тільки фізичного, духовного, емоційного, психічного, але й інфораційного захисту. Постійна інформаційна навантаженість на сучасну людини з боку сучасних медіа, соціальних мереж, месенджерів тощо викликає певні протистояння, що у свою чергу може призвести до певних негативних наслідків у стані здоров'я особистості.

Саме для того, щоб зрозуміти загальну картину психологічного стану населення в умовах повномасштабної війни Благодійним фондом адаптації до мирного життя «Майнді» та компанією Kantar Україна, що є експертом у сфері маркетингових даних та аналітики, спільно з Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України було проведено всеукраїнського дослідження, вперше з початку повномасштабного вторгнення росії.

Згідно дослідження, метою якого було виявити та допомогти визначити проблемні місця, що дозволить надалі підтримати населення під час військових дій і повоєнного відновлення України. Адже, психологічні наслідки війни включають, зокрема, довготривалу шкоду психоемоційному благополуччю і працездатності особистості, розлади соціальної адаптації і поведінки, поширення конфліктогенних явищ у громадах, посилення відцентрових тенденцій у суспільстві в цілому.

Дослідження проводилося на підконтрольних уряду України територіях у кінці липня – на початку серпня та охопило осіб віком 18-55 років. Незважаючи на важкі обставини повномасштабної війни, **загальна суб'єктивна оцінка психологічного благополуччя** українців є досить високою – 6,7 балів з 9 можливих. Найбільший внесок у відчуття психологічного благополуччя приходиться на складову самооцінки (позитивне ставлення респондентів до самих себе). У той же час інструментальні складові благополуччя, такі, як здатність до саморегуляції емоцій та опанування складними емоційними станами (емоційна складова) або здатність справлятися з життєвими викликами (складова життєстійкості) оцінюються гірше. Така ситуація свідчить про те, що фаза психологічної мобілізації в суспільстві у зв'язку з війною ще триває, але ресурсів для її подальшого підтримання може бракувати. Близько 70% респондентів не відчували потреби звертатися по психологічну допомогу протягом останнього місяця. Лише **3%** респондентів отримували таку допомогу і ще 23% хотіли б звернутися до психолога, але поки

не реалізували це бажання. Майже половина (45%) респондентів визнають, що їм потрібно «наважитися», щоб звернутися по психологічну допомогу. Ще близько третини громадян (30%) готові отримувати психологічну допомогу лише на безоплатній основі. Лише 34% респондентів знають, куди вони могли б звернутися по допомогу в разі необхідності, причому серед людей віком 41-55 років частка поінформованих з цих питань значущо менша – 24%. [1].

Також в період воєнного стану більшість населення в стресовому стані піддається інформаційного впливу, тобто відбувається так зване інформаціне перенавантеження та комунікаційний хаос. На думку Тетяни Трощинської, головної редакторки громадянського радіо, в сьогонійшій ситуації інформація «читається» мозком як винагорода, також інформація «читається» як корисна, тобто, чи зможе це домопогти мені, чи краще рішення я ухвалю стовосно свого життя, якщо матиму більше інформації. В інформаційному просторі розгортаються динамічні феномени. Інформаційні бульбашки – обмежені локальні підпростори, які виникають внаслідок наших виборів і забезпечуються зараз в тому числі й штучним інтелектом соцмереж. Ми робимо висновок про реальність, виходячи з тієї інформації, яка нам поступає, забуваючи, що ми сприймаємо не увесь простір, а лише доступну його частину, - говорить Любов Найдьонова. [3].

Саме тому, для детального та глубокого розуміння того, як українська молодь віком 10-17 років отримує доступ до інформації, споживає, використовує та взаємодіє нею, у грудні 2021 - лютому 2022 року було проведено відповідне дослідження Індексу взаємодії молоді з інформацією або Youth-Focused Vibrant Information Barometer (Y-VIBE), яке проводилось на замовлення USAID, IREX та Making cents. Дослідження проводилось за 9 індикаторами та орієнтовно будо поділено на 2 підргупи. Перша підгрупа *«Споживання та поширення інформації»* включала такі індикатори: Інд.1: Молодь та діти можуть безпечно користуватися Інтернетом завдяки законам про захист дітей, обмеженням контенту, засобам захисту конфіденційності та засобам безпеки; Інд.2: Молодь та діти мають необхідні навички і знання, щоб бути медіаграмотними; Інд.3: Молодь та діти продуктивно взаємодіють із доступною їм інформацією; Інд.4: Виробники медіа та інформації залучаються до задоволення потреб молодіжної та дитячої аудиторії та *«Трансформаційні дії: Як інформація керує поведінкою»:* Інд.5: Виробники інформації та канали розповсюдження інформації надають можливість або заохочують молодь ділитися інформацією, незалежно від регіону, статі, етнічної належності, а також способу мислення/політичних поглядів; Інд.6: Молодь та діти використовують якісну інформацію для формування своїх подальших дій. Інд.7: Організації громадянського суспільства (ОГС), що працюють на благо молоді, інтегрують якісні новини та інформацію, пояснюючи власні місію або цілі; Інд. 8: Урядові організації, спрямовані на молодь, використовують якісну інформацію для ухвалення політичних рішень; Інд. 9: Інформаційні джерела підтримують надання послуг молоді та дітям і допомагають відстоювати їхні права.

Згідно цього дослідження, 68% молоді стверджує, що захищає свою приватність та безпеку онлайн. Також їхні батьки та вчителі вважають, що діти використовують усі необхідні інструменти, щоб захистити персональні дані. Проте діти, як і їхні батьки, мало поінформовані про алгоритми соціальних медіа, механізми таргетування реклами. Через низьку медіаграмотність, самі батьки часто порушують права дитини в медіапросторі, наприклад, публікуючи їхні фотографії, персональні дані тощо Експерти зауважили, що законодавство із захисту особистих даних дітей і молоді на сьогодні не працює в повній мірі.

Негативне відношення у респондентів щодо подання інформації до більшості медіа. Українці ставляться підозріло до матеріалів медіа - довіряють лише частково (від 67% до 74%). Найбільшою довірою користуються месенджери (24%), радіо (23%) та друковані ЗМІ (11%). Максимальний рівень недовіри викликає контент телебачення (10% довіряють та 18% не довіряють відповідно).

Також постійно відбуваються маніпуляція у подані фейкової інформації у ЗМІ. Респонденти 10-12 років не могли визначити фейки. У більшості випадків вони зосереджувалися на коментарях під публікацією та числом статей у Google, тому невизначеність у позиціях їх легко дезорієнтувала. Молодь 13-17 років змогла визначити фейки. Щоб перевірити інформацію, вони намагалися спростувати її за допомогою інших джерел, як-от «Вікіпедії», використовували ключові слова («наукову» термінологію, різні цифри, дати, факти), звірила інформацію з офіційними та іншими джерелами, в тому числі антифейковими сайтами, застосували логіку та здоровий глузд. Зазначимо, що 27% опитаної аудиторії визначають маніпулятивне повідомлення інтуїтивно; 31% підозрюють маніпуляцію, коли в матеріалі висвітлено лише один бік події; для 26% важливим маркером є неповна або неточна інформація. Майже кожен четвертий (23%) схильний не довіряти новині, якщо в ній замало аргументів, багато кліше, ярликів, стереотипних суджень; у 21% надмірна емоційність та відсутність посилань на джерело викличуть підозру в бажанні авторів зманіпулювати свідомістю аудиторії. Рідше називалися такі ознаки маніпулятивних матеріалів, як емоційна маніпуляція, залякування (17%), невідомі або упереджені експерти (13%), викривлення цифр та даних соціологічних досліджень (12%), презентація фактів разом із оцінками (12%) та цитати, висмикнуті з контексту (12%) [2].

Для покращення захищеності від інформаційого впливу та перспективи повоєнного відновлення України значною мірою залежать від рівня емоційної солідарності громадян та поширення в суспільстві культури психологічного здоров’я. Протидія цим загрозам та подолання їх деструктивних наслідків вимагає організації національної системи заходів зі збереження та відновлення психологічного здоров’я громадян. Науковці виступили з рекомендаціями створювати медіаграмотні спільноти як спосіб розвитку навичок критичного мислення; ідентифікувати амбасадорів, які популяризуватимуть медіаграмотність; -погляди на інформацію у ідетй молодшого віку формуються під впливом батьків (які самі можуть бути під впливом дезінформації), тож

може бути створене навчання з підвищення рівня медіаграмотності батьків, зважаючи на виявлений у них низький рівень з цього питання; - розробляти єдиних стандартів інформаційного висвітлення подій війни з метою уникнення вторинної травматизації аудиторії через медіа і неухильного дотримання медіа-спільнотою цих стандартів протягом дії воєнного стану; - створення власного контенту: поруч із пасивним споживанням інформації, яке пропонується традиційними медіа, власний контент дозволяє молоді створювати свій медіа-простір, альтернативу традиційним медіа та Створювати медіаграмотні спільноти як спосіб розвитку навичок критичного мислення; ідентифікувати амбасадорів, які популяризуватимуть медіаграмотність. Не повинні стояти осторонь цього питання і освітяни, вони повинні бути цільовою аудиторією для тренінгів із медіаграмотності, оскільки ретранслюють на дітей власний брак навичок із медіаграмотності. І тому, досі існує дефіцит якісного українськомовного контенту (особливо відео), що підштовхує молоду аудиторію до російського інфопростору та потенційного впливу пропаганди та дезінформації [1].

Література

1. Дослідження психологічного стану населення в умовах повномасштабної війни. Прес-реліз. URL: https://ispp.org.ua/2022/09/13/doslidzhennya-psixologichnogo-stanu-naselennya-v-umovax-povnomasshtabnoii-vijni (дата звернення: 14.10.2022).

2. Індекс медіаграмотності українців. Дослідження. URL: https://detector.media/community/article/186435/2021-03-29-indeks-mediagramotnosti-ukraintsiv-doslidzhennya/ (дата звернення: 13.10.2022).

3. Найдьонова Любов [«Медіапсихологія війни і здоров'язберігаюча медіаосвіта»] вебінар 03.10.2022 **[**Електронний ресурс]; модератор О.Тараненко. URL: https://www.youtube.com/watch?v=nxhLaRlmEeE (дата звернення: 15.10.2022).

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ВАЖЛИВИЙ РЕСУРС ФАХІВЦІВ ЯКІ СТОЯТЬ ПЕРЕД ПСИХОСОЦІАЛЬНИМИ ВИКЛИКАМИ

Оксана Калінська
кандидат педагогічних наук
Навчально-науковий інститут
підприємництва та перспективних технологій
Національного університету «Львівська політехніка»
oksanakalinska8@gmail.com

Емоційна інформація відіграє визначальну роль у професійній діяльності кожної людини з того самого часу, як робочі відносини людей стали формуватися під впливом таких поведінкових форм, як кооперація та домінування, чия дія запускається саме емоціями. Вміння розуміти емоційну інформацію та її вплив на організацію та особистість, це саме те, що вказує на розвиненість емоціонального інтелекту людини [1, с. 5].

З початку виникнення поняття «емоційного інтелекту» його застосовували в сфері бізнесу та лідерства. Звісно, що зараз ми розуміємо, що емоційний інтелект важливий для будь-якої людини: в міжособистісному спілкуванні, розумінні себе та своїх емоцій, їхньому керуванні, а також розумінні емоцій інших та передбачення реакції. Але дійсно не варто применшувати його значення і для професійної сфери.

На сьогодні немає єдиного підходу до визначення структурних компонентів емоційного інтелекту, тому розглянемо один із запропонованих. Однією з найбільш згадуваних є модель яка включає в себе чотири компоненти: емоційний, когнітивний, комунікативний і поведінковий.

Також варто враховувати особисті та професійні якості, що впливають на розвиток емоційного інтелекту фахівця: його фізіологічні основи емоцій та почуттів, їхній вплив в особистій, міжособистісній, груповій (колективній), сімейній та професійній сферах.

Не менш важливими навичками емоційного інтелекту є управління емоціями та почуттями у психосоціальних викликах та нетипових ситуаціях (наприклад, у зоні бойових дій), здатність до самоконтролю (наприклад, у внутрішньо переміщених осіб).

Розглянемо декілька основних навичок та компетенцій фахівців, які стикаються з психосоціальними проблемами та використовують емоційний інтелект: уміння застосовувати знання на практиці; планування та розподіл робочого часу; здатність до самонавчання для отримання закордонного досвіду; здатність адаптуватися до нових ситуацій, пов’язаних з психосоціальними проблемами; уміння читати і орієнтуватися в численних соціальних ситуаціях і

конфліктах; здатність приймати правильні рішення і зберігати ефективне лідерство навіть в умовах стресу; уміння успішно спілкуватися з професіоналами і непрофесіоналами певної сфери діяльності; уміння працювати самостійно і в команді; дотримання етики; власне бачення розвитку емоційного інтелекту та навички власної діагностики емоційного інтелекту; оцінка власного емоційного інтелекту; використання емоційного інтелекту як ресурсу для особистих і професійних завдань; здатність визначати власні і чужі емоції, саморегуляцію і емоційний самоконтроль, самомотивацію і розвиток лідерських якостей.

Можна також використовувати для поглиблення та розвитку навичок емоційного інтелекту розробку стратегій саморозвитку емоційного інтелекту на основі «Законів емоцій» Ніко Фріди – сучасного нідерландського психолога. Науковець спочатку займався вивченням емоцій, потім почав розглядати їх як супутній фактор людської поведінки, розробив загальну теорію емоцій. Стан готовності до дії – центральне поняття в теорії емоцій Н. Фріди (переживання емоції є переживання ситуації). Закони емоцій за Н. Фрідом: 1). Закон ситуаційного змісту – не самі події викликають емоції, а наше ставлення до них; 2). Закон причетності – у кожній емоції прихована індивідуальна причетність, потреба, мотив, мета; 3). Закон очевидної реальності – події, які сприймаються як реальні, породжують сильніші емоції; 4). Закони зміни, звикання і порівняльних почуттів (закон не є новим, його згадував філософ Юм – емоції породжуються не стільки завдяки наявності сприятливих чи несприятливих умов, скільки завдяки актуальним чи очікуваним змінам у сприятливих і несприятливих умовах; приклад – потепління клімату. Тривалі приємні події втрачають свій емоційний вплив; до тривалих труднощів теж звикає людина). 5). Закон гедонічної асиметрії – почуття задоволення завжди знижується і зникає швидше при стійкому його переживанні, ніж незадоволення. Людина звикає до подій, що раніше викликали захоплення, але не звикає до подій, які пов’язані з тривалими погрозами, соромом, приниженням, страхом. Страх може лишатись назавжди, а надія має нетривале життя, якщо вона не є релігійною вірою. Якщо людина не бачить альтернативи, вона звикає до негативних подій. Більшість людей у світі оцінюють своє благополуччя як середнє або вище середнього; 6). Закон збереження емоційної цінності, значущості, рушійної сили емоційного впливу – закон важко довести – емоційні події зберігають свій потенціал викликати емоції протягом невизначено тривалого часу, якщо не виникають повторно ситуації, що ставлять їх поза сумнівом; 7). Закон прагнення до завершеності переживання – закон описує сам процес перебігу емоційного стану – прагнення відмовитись від паління, наркотиків, алкоголізму приречені на великі труднощі, оскільки людина прагне до швидкого завершення певних процесів і отримання бажаного

результату. У цьому процесі готовність до дії займає центральне місце. Об'єкт, на який спрямована емоція, витісняє всі інші інтереси, набуває пріоритету; 8). Закон урахування наслідків – кожний емоційний імпульс породжує вторинний імпульс, який має тенденцію скоригувати первинний імпульс. Б. Спіноза – емоційний контроль ефективний тільки тоді, коли він породжується емоційними, значущими мотивами; 9). Закон полегшення навантаження і збільшення ефекту – емоційний контроль стимулюється не тільки зовнішніми спонуками. Коли ситуацію можна переглянути в іншому світлі, є тенденція переглядати її в напряму зменшення емоційної значущості – сила дії підкоркових механізмів дорівнює силі волі; приклад – легше пережити важку ситуацію якщо звинувачувати себе [2].

Сучасні інструменти розвитку і методи розвитку емоційного інтелекту: ігрова, арт-терапія, психогімнастика, поведінкова терапія. Також варто розглянути основні стратегії управління емоціями: управління виразом обличчя, управління гнівом, управління страхом, управління меланхолією.

Отож, основною раціональною складовою емоційного інтелекту є розуміння емоцій; регуляторним компонентом емоційного інтелекту виступає управління емоціями. В досягненні успішного життя велика роль надається емоційному інтелекту в взаємозв'язку між академічною успішністю, ефективністю професійної діяльності та спілкуванням. Адже зв'язок між емоційним інтелектом – це особиста і професійна зрілість.

Отже, розвинений емоційний інтелект дозволяє фахівцю знаходитися в гармонії з власними намірами та переживаннями; забезпечує довіру оточуючих та впевненість в успішності власного майбутнього; створює унікальний психологічний клімат, що спонукає оточуючих ділитися своїми ідеями та способами вирішення конкретних завдань; керує мотивацією; підтримує високий рівень креативності та спрямованості на неперервний розвиток і навчання; підвищує продуктивність за рахунок раціонального управління емоційними станами – своїм та інших.

Література

1. Книш А. Є. Емоційний інтелект лідера у сфері бізнесу : навчальний посібник / А. Є. Книш; за заг. ред. О. Г. Романовського, С. В. Калашникової. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016.– 40 с.

2. 12 законів емоцій Ніко Фріди. / [Електронний ресурс]. URL : https://youblr.com/uk/records/5427-nico-frijda-s-12-laws-of-emotions – Назва з екрана (дата звернення: 01.10.2022).

МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНІХ ІНІЦІАТИВ МАТЕМАТИЧНИМИ МЕТОДАМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Тарас Гембара
кандидат технічних наук, доцент
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
taras.gembara@gmail.com

У плануванні навчального процесу важливим є знаходження для ряду навчальних дисциплін оптимального відсоткового співвідношення лекційних, практичних та лабораторних занять. Стосовно студентів старших курсів, магістрів важливо знати їх оцінку результату навчального процесу, так як в багатьох з них є практика професійної роботи, ознайомлення з актуальними вимогами ринку праці та відповідно сформувалась оцінка елементів навчальної дисципліни, і тому, зібравши необхідні дані, можна в даному випадку отримати корректну предметну освітню ініціативу щодо удосконалення (оптимізації) навчального процесу. Метою нашого дослідження є встановлення освітньої ініціативи для студентів 1-го курсу, що навчаються за освітньо-професійною програмою «комп'ютерні науки» для магістрів з навчальної дисципліни «основи штучного інтелекту». На практичних заняттях студенти розробляють відповідну модель, наприклад нейронних шарів, та алгоритм програмного рішення проблеми, на лабораторних занняттях створюють та реалізують прогрмний код. Встановлювалась освітня ініціатива щодо відсоткового співвідношення цих занять, при тому залишкову частину займають лекційні заняття, тобто ініціатива їх також охоплює. Статистичний аналіз проведено анонімним опитуванням на потоці 30 студентів, а отриманий ряд розподілу показав пари відсоткових співвідношень з найвищими відносними частотами, а отримані дані використовувались в дослідженні.

У теорії оптимізації визначення оптимальної пари значень використовуються різні математичні методи оптимізації [1,2]. Часто використовують методи «центру ваги», пробної точки, метод математичного програмування за критерієм мінімуму сумарних витрат, розподільчу задачу лінійного програмування тощо. Оберемо математичне моделювання оптимізації геометричного розташування точки з координатами відповідних пар значень у вигляді дослідження функції мети при певних обмеженнях у вигляді рівнянь та нерівностей. Нехай необхідно дослідити оптимальне розташування в системі заданих пар – освітніх ініціатив. Математичну модель побудуємо наступним чином: шуканий об’єкт має невідомі координати (x, y), решта n об’єктів задані координатами $(x_1, y_1),(x_2, y_2)...(x_n, y_n)$. Зрозуміло, що критерієм оптимізації є вимога найменшої відстані шуканого об’єкта до заданих даних, але є умовною і потребує конкретизації, тому математично її сформулюємо у вигляді функції мети, яка запишеться у вигляді суми відстаней від об’єкта до заданих об’єктів:

$$z = F(x,y) = \sqrt{(x-x_1)^2+(y-y_1)^2} + \sqrt{(x-x_2)^2+(y-y_2)^2} + ... + \sqrt{(x-x_n)^2+(y-y_n)^2} \quad , \ (1)$$

і отримаємо задачу нелінійного програмування $F(x,y) \to \min$.

Для знаходження мінімуму цілком достатньо використати необхідну умову існування екстремуму, через те що за логічним змістом побудови функції можлива лише одна точка мінімуму.

Отже знаходимо частинні похідні функції:

$$F_x'(x,y) = \frac{x-x_1}{\sqrt{(x-x_1)^2+(y-y_1)^2}} + \frac{x-x_2}{\sqrt{(x-x_2)^2+(y-y_2)^2}} + ... + \frac{x-x_n}{\sqrt{(x-x_n)^2+(y-y_n)^2}} =$$
$$= \sum_{i=1}^{n} \frac{x-x_i}{\sqrt{(x-x_i)^2+(y-y_i)^2}} \quad , \ (2)$$

$$F_y'(x,y) = \frac{y-y_1}{\sqrt{(x-x_1)^2+(y-y_1)^2}} + \frac{y-y_2}{\sqrt{(x-x_2)^2+(y-y_2)^2}} + ... + \frac{y-y_n}{\sqrt{(x-x_n)^2+(y-y_n)^2}} =$$
$$= \sum_{i=1}^{n} \frac{y-y_i}{\sqrt{(x-x_i)^2+(y-y_i)^2}} \quad .$$

Прирівнявши до нуля вирази (2), отримаємо складну систему нелінійних рівнянь для знаходження координат логістичного об’єкта. Аналітично така задача практично не роз’вязується, тому здійснена чисельна реалізація в програмному середовищі solver «Пошук роз’вязку» Excel . Можна розглянути систему без обмежень, але в більшості реальних практичних задач виникають обмеження різного типу. Наприклад рекомендаційного типу, що означає що розв’язок задачі слід шукати у вказаній області (для простоти кругового або прямокутного виду). Тобто тільки в цій області забезпечується допустиме навчальне співвідношення практичних і лабораторних занять. Інший вид обмежень заборонного типу – в описаній області не можна шукати розв’язок, там не забезпечуються вказані вище умови (шукають зовні області).

Всі можливі обмеження вкажемо у вигляді нерівностей:

$$f_1(x) - y = 0, f_2(x) - y = 0, ... f_k(x) - y = 0, \quad (3)$$
$$(x-a_i)^2 + (y-b_i)^2 \le 0, i = 1,...m, \quad (4)$$
$$(x-c_i)^2 + (y-d_i)^2 \ge 0, i = 1,...l, \quad (5)$$
$$p_i \le x \le g_i, r_i \le y \le s_i, i = 1,...t, \quad (6)$$
$$u_i \ge x \ge v_i, q_i \ge y \ge w_i, i = 1,...h. \quad (7)$$

У виразах (3) вказана вимога знаходження об’єкта на одній з ліній (має виконуватись тільки одна з рівностей), нерівності (4) задають вимогу обов’язкового знаходження в одній з m кругових областей з центрами в точках

a_i , нерівності (5) забороняють знаходження в одній з l кругових областей з центрами в точках c_i і d_i. Нерівності (6) і (7) регламентують відповідно t обов'язкових і h заборонених прямокутних областей, аналогічно до (4) і (5).

В нашому дослідженні розглядались три задачі з вищевказаних. Перша задача – визначення оптимального співвідношення без обмежень (рис 1). Діаграма графічно демонструє в системі координат оптимальне співвідношення точкою (квадрат) де статистичні ініціативи студентів показано малими кругами. Функція мети демонструє якісну оцінку «задоволення» загальної розрахункової ініціативи що може використовуватись при плануванні робочої програми (силабусу). Чим менше значення цієї функції, тим «кращою» є розрахункова ініціатива. Звичайно, що розрахункові дані ще округлюються до найближчих цілих значень, які б відповідали кратності занять . Наприклад в даному випадку простим рішенням було б співвідношення 30:30.

Практичні	Лаборпаторні	Розрахункова ініціатива		Функція мети
20	25	28,33369	27,55886305	110,1299067
20	30			
20	35			
25	20			
25	35			
25	40			
30	20			
30	25			
30	30			
35	20			
35	25			
35	30			
35	35			
25	25			

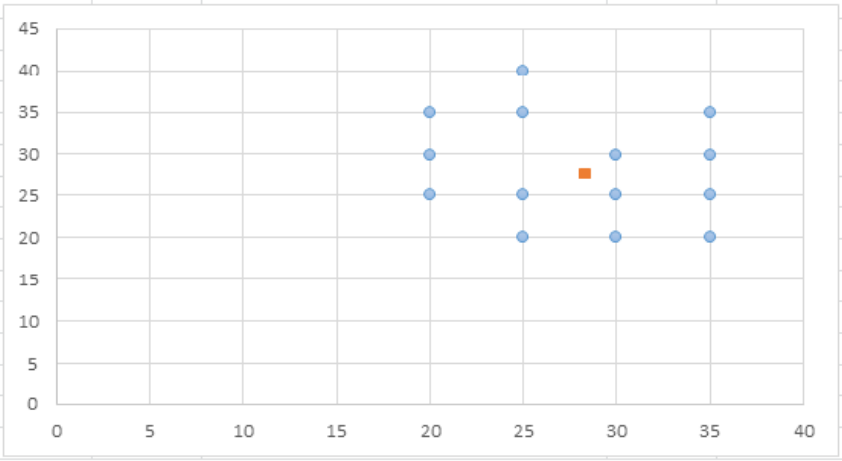

рис.1 Діаграма нсобмсжсних ініціатив співвідношсння практичних і лабораторних занять.

Вісь Ох - відсоток практичних занять, вісь Оу - відсоток практичних занять.

	Практичні	Лаборпаторні	Розрахункова ініціатива		Функція мети
20	25		20	28,84824	146,0644555
20	30				
20	35				
25	20				
25	35				
25	40				
30	20				
30	25				
30	30				
35	20				
35	25				
35	30				
35	35				
25	25				

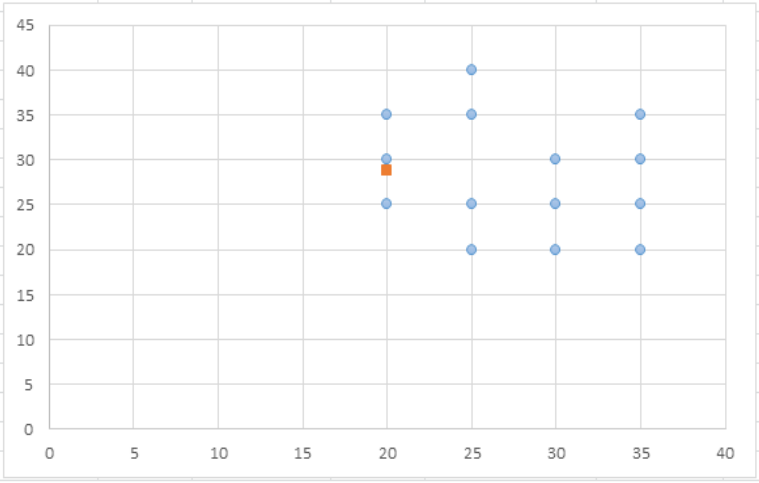

рис.2 Діаграма обмежених ініціатив співвідношення практичних і лабораторних занять.

Вісь Ох - відсоток практичних занять, вісь Оу - відсоток практичних занять.

Друга задача – пошук розрахункової ініціативи при суворих обмеженнях практичних занять, практичних занять має бути не більше 20 відсотків, а лабораторних занять не більше 30 відсотків. Отриманий числовий результат суттєво відрізняється від попереднього, отримане значення функції мети вказує на менше «задоволення» загальним розрахунковим вираженням ініціативи студентів (рис.2). Третя задача – пошук оптимального рішення при кругових умовних обмеженнях, а саме центр обмеження задано в точці (25, 20), а радіус обмеження 5, що означає відповідно рекомендоване співвідношення з відносним відсотковим допуском (рис.3).

Практичні	Лаборпаторні	Розрахункова ініціатива		Функція мети		Кругове умовне обмеження
20	25	26,79604	24,66628665	116,2978092		4,999999898
20	30		Радіус обмеження		Центр	25
20	35		5			20
25	20					
25	35					
25	40					
30	20					
30	25					
30	30					
35	20					
35	25					
35	30					
35	35					
25	25					

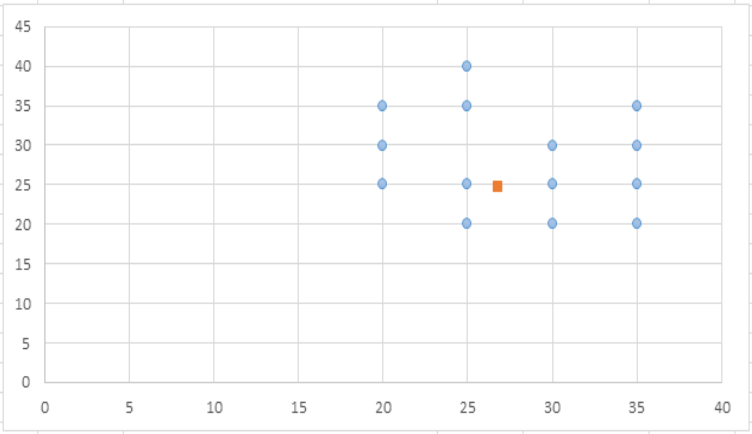

рис.3 Діаграма умовно обмежених ініціатив співвідношення практичних і лабораторних занять.

Вісь Ох - відсоток практичних занять, вісь Оу - відсоток практичних занять.

Порівняння результатів досліджень приводить до висновку, що найкращий результат маємо для першої задачі, де освітня ініціатива максимально враховується, однак , як правило існують обмеження на впровадження ініціативи (наприклад кредитний розподіл тощо). В такому випадку кращим рішенням є використання умовних обмежень.

Література

1. Моделювання та оптимізація систем: підручник / [Дубовой В. М., Квєтний Р. Н., Михальов О. І., А.В.Усов А. В.]. Вінниця : ПП «ТД«Еднльвейс». -2017.- 804 с.

2. Кігель В. Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: Монографія. К.: ЦУЛ. - 2003.- 202 с.

ОГЛЯД ТИПІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ СТРУКТУР ОСВІТНЬОГО САЙТУ

Олена Косовець
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри математики та інформатики факультету математики, фізики і комп'ютерних наук
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
kosovets.op@vspu.edu.ua
Дмитро Пшеничний
студент факультету математики, фізики і комп'ютерних наук
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
yandexg532@gmail.com

, **Анотація.** У статті розглядається типи інформаційних структур освітнього сайту, обґрунтовується необхідність дотримання інформаційної структури освітнього сайту. Наведені різні типи інформаційних структур освітніх сайтів, описані переваги та недоліки.

Ключові слова: інформаційна структура освітнього сайту, відомості, вебдизайн, проектування освітнього сайту.

Abstract. The article examines the types of information structures of an educational site, justifies the necessity of observing the information structure of an educational site. Various types of information structures of educational sites are given, advantages and disadvantages are described.

Keywords: information structure of an educational site, information, web design, design of an educational site.

В умовах сьогодення найбільшу кількість інформації ми отримуємо, в основному, з віртуальних джерел. Беручи до уваги, що кожний вчитель може створити свій власний сайт, то можна прослідкувати за тенденцією, що більшість зі створених освітніх сайтів мають невідповідну інформаційну структуру, поганий дизайн та багато відомостей, що повторюється на інших сайтах, більшість авторських сайтів є застарілими та не оновлюються, містять неперевірені дані або взагалі виглядять як набір випадкових повідомлень.

Популярні українські громадські проєкти масових відкритих онлайн-курсів, які надають освітні послуги у віртуальному просторі, намагаються слідувати універсальним формулам та розробляти свої інформаційні структури та дизайн сайтів для привертання та утримання уваги користувачів, створювати чітку логічну структуру навчального сайту. Тому, якщо вчитель вирішив створити власний освітній сайт, йому потрібно ознайомитися з певними типами інформаційних структур освітнього сайту.

Так що ж таке інформаційна структура освітнього сайту? Зазвичай так називають спосіб організації навчальних матеріалів освітнього сайту з усіма зв'язками, завдяки яким ці дані взаємодіють між собою. В залежності від організованості даної взаємодії залежить комфорт студента та учня [1, с. 207].

Інформаційну структуру освітнього сайту потрібно розробляти на початкових етапах планування проєкту.

Першою перевагою даного підходу є те, що необхідний вам функціонал закладається одразу, що дозволяє передбачити, які саме модулі, функції, блоки будуть використовуватись у проєкті і допомагає запобігти різних збоїв управління сайтом [4, с.54].

Другою перевагою планування є те, що ресурс, який створений за рекомендаціями з побудови інформаційної структури освітнього сайту, простіше поширюється у запитах різних пошукових систем.

Третя перевага – це особливість або унікальність авторського освітнього онлайн-ресурсу. Адже чим зручніша та унікальніша інформаційна структура навчального матеріалу та дизайн навчального сайту, тим більш популярний він серед користувачів. Оформлення і структурування є тією особливою родзинкою, яка виділяє авторський освітній ресурс серед безлічі інших [3, с.16].

Четверта перевага попереднього планування проєкту – це запобігання дублювання навчального контенту, зміни налаштувань, додавання нових сторінок за рахунок технічних завдань та налаштування сайту.

Інформаційна структура освітнього сайту представляє собою в основному побудову тематичних блоків, які пов'язані між собою, або може ділитись на різні категорії. Для початку ознайомимось, які види інформаційні структури сайтів бувають.

Зовнішня структура сайту передбачає наявність навігації користувача на сайті, яка призначена для більш простого користування сайтом. Завдяки цьому користувач отримує доступ до всього функціоналу сайту з будь-якої сторінки, що працює тільки при правильній логічній побудові самої структури. Саме цю інформаційну структуру сайту аналізують пошукові системи для присвоєння рейтингу під час здійснення пошуку [9, с. 253].

Внутрішня структура сайту – це логічні зв'язки між сторінками, в яких враховано, що оптимальним часом знаходження необхідної інформації для користувача є переміщення між сторінками у 3 кліка [7, с.120].

Онлайн-ресурси мають різні типи, які відрізняються своїми особливостями та є рекомендованими для різних видів освітніх сайту (сайт-візитка, інтернет магазин, блог тощо). У нашій статті ми розглянемо основні типи інформаційних структур освітніх сайтів: лінійна, лінійна з альтернативними варіантами, лінійна з відгалуженням, блокова, ієрархічна, ґратчаста, тегована та павутинка [5].

Лінійна інформаційна структура освітнього сайту являє собою найпростішу структуру, яка має вигляд сайту зі сторінками, що покликаються на попередню (або головну) та наступну. Тобто можна сказати утворюють пряму лінію із сторінок. Ця структура є найбільш зрозуміла користувачам.

Сайти-візитки часто використовують саме таку структуру. Такі сайти ознайомлюють користувачів з навчальним матеріалом в лінійній послідовності. Основним недоліком є те, що при великій кількості інформації учні та студенти можуть просто не дійти до потрібної йому сторінки [12].

Лінійна структура навчального сайту з альтернативними варіантами. Ця інформаційна структура базується на звичайному лінійному типові, але користувачі, які потрапляють на сайт з цією структурою, мають деяку свободу вибору. Наприклад, учень або студент може обрати один із двох запропонованих варіантів і рухатися іншою гілкою освітнього сайту, але в кінці-кінців все одно потрапить на головну сторінку [9].

Лінійна структура сайту з відгалуженням має «стежку» тобто основну лінійну структуру, а вже від сторінок «стежки» йдуть тупикові гілки. Вони в основному використовуються для деталізації основного контенту. Така структура корисна тоді, коли інформації на ту чи іншу тему для однієї сторінки стає забагато, тоді бажано створити ще одну сторінку, яка буде доповнювати та розширювати навчальний матеріал.

Блокова структура сайту. У цій структурі усі сторінки пов’язані між собою та покликаються одна на одну. В основному використовуються для переліку головних понять на головній сторінці і їхньою деталізацією на інших сторінках сайту [11].

Деревоподібна (ієрархічна) інформаційна структура сайту представлена у виді головної сторінки, від якою ієрархічно побудовані покликання на інші сторінки, які в свою чергу також покликаються на «підсторінки». Їх відповідно називають сторінкими першого, другого, третього рівнів. Цей тип інформаційної структури є найпоширенішим та універсальним для розробленя авторського освітнього сайту [9, с.99].

Ґратчаста інформаційна стуктура сайту в основному використовується у віртуальних каталогах, довідниках, словниках, оскільки є дуже складною в плані реалізації, до того ж користувачі можуть легко «заблукати» щоб знайти потрібну інформацію. Ґратчаста струкутра представляє собою різні «стежки» як в лінійній структурі, але з особливістю того, що з кожної гілки є можливість перейти на сусідню гілку або «стежку». Тобто сторінки зв’язані між собою покликаннями не лише горизонтально, а й вертикально [8, с.256].

Тегована організація структури сайту доцільна при створені інтернет-магазинів. Її особливістю є створення сторінок з тегами (особливими параметрами, наприклад, для товарів). Цю структуру потрібно постійно оновлювати, так як з часом актуальність параметрів (наприклад, ціна, наявність товару) швидко змінюється. Тегована структура сайту може бути реалізована на основі вище згаданих типів структур, також рекомендується використовувати деревоподібну (ієрархічну) структуру сайту [6, с.24].

Комбінована структура сайту або павутинка являє собою суміш із двох чи більше зазначених вище типів інформаційних структур та є найважчою в плані побудови та її реалізації. Павутинка, як і ґратчаста структура, використовується переважно у каталогах, довідниках, енциклопедіях.

Популярними є **сайти-лендінги**, які складаються усього з одної довгої сторінки. В основному їх використовують для реклами освітніх онлайн-курсів або продажу навчального матеріалу.

Висновок. Інформаційна структура освітнього сайту відіграє важливу роль, як у його попередньому плануванні так і в успішному подальшому існуванні на освітньому віртуальному просторі. Завдяки зручній та логічно побудованій інформаційній структурі кількості відвідувачів сайту значно збільшиться і освітній ресурс стане популярним серед освітянської спільноти, а пошукові системи надаватимуть перевагу такому сайту у пошукових рейтингах.

Література

1. Василенко Я. П., Дідик М. О. Особливості розробки інформаційної структури сайту загальної середньої освіти. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/23501/1/vasulenko.pdf (дата звернення: 05.10.2022).

2. Гук Н. А., Диханов С. В., Долотов І. О. Аналіз структури сайту з використанням поняття модулярності. *Математичне та комп'ютерне моделювання. Серія: Фізико-математичні науки*, 2020. С. 99-114.

3. Дядечко М. В. Пояснювальна записка до бакалавської роботи на тему створення сайту «ФОТОСТУДІЯ», 2020. 51 с.

4. Ільченко К. В. Проектування та розробка web-сайту «Green Way», 2021. 62 с.

5. Інформаційна структура сайту. Інструментальні засоби для веб-розробки. *URL:* http://comscienceatschool.blogspot.com/p/blog-page_12.html (дата звернення: 05.10.2022).

6. Нагорний В. В. Веб-сервіс для продажу електронної техніки. Bachelor's thesis, КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 78 с.

7. Поліщук В.В. Створення шаблону навчального web-сайту за допомогою Adobe Photoshop. *Актуальні питання сучасної інформатики,* №2, 2016. С. 118-122.

8. Пономаренко Є. В. Методика створення ефективного інтерфейсу Web-сайту поліграфічного підприємства. *Наукові записки [Української академії друкарства],* №4, 2011. С. 253-261.

9. Романюк О.Н., Катєльніков Д.І., Косовець О. П. Веб-дизайн і комп'ютерна графіка. Навч. посібник. Вінниця: ВНТУ, 2007. 142 с., 12 с.

10. Ситник О. В. Елементи композиційно-графічного проектування новинних сайтів, 2014. URL: http://surl.li/diwfi. С. 252-254.

11. Структура сайтів. Опис різних структур. URL: https://jak.koshachek.com/articles/struktura-sajtiv-opis-riznih-struktur.html (дата звернення: 06.10.2022).

12. Тенденції розвитку вебтехнологій у 2020 році | PowerCode Academy URL: https://cutt.ly/LtzwzZM (дата звернення: 07.10.2022).

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯУ ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Олександр Грушкевич
викладач першої категорії,
голова циклової комісії загальнотехнічних дисциплін
КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»
s.grushkevych@gmail.com

Протягом останніх двадцяти років, відбувається процес переходу від традиційного навчання до навчання на базі комп'ютерних технологій. Це стало можливим здебільшого з розвитком мережі Internet, що дало можливість пересилати необхідну кількість даних з одного кінця світу в інший, вільно вести дискусії з іншими користувачами мережі в online-режимі і розміщувати інформацію на Internet -сайтах, роблячи її доступною для всіх бажаючих.

Аналіз питань дистанційної освіти знайшло своє відображення в працях багатьох науковців (В. Адаменко, Т. Балицька, В. Биков, Л. Гузь, Р. Гуревич, В.Жулькевська, О. Корбут, М. Михальченко, М. Петренко, Н. Сиротенко, Л.Требик, О. Ханова, І. Шинковська, та ін.).

На сьогодні не має одностайного рішення серед науковців, щодо визначення поняття «дистанційне навчання». Можна зустріти ще таке визначення як «дистанційна освіта». Також деякі зарубіжні наукові відводять особливу роль телекомунікаціям в організації дистанційного навчання і визначають його як «теленавчання». Та все ж таки у науковому оточені часто вживається термін «дистанційне навчання» [2].

Дистанційне навчання – це процес оволодіння знаннями через спілкування викладача та студента, засобом якісного забезпечення якого слугує інформаційний простір. Як зауважує О. Корбут, "ідея дистанційного навчання полягає в тому, що взаємодія викладача й студента відбувається у віртуальному просторі: обоє вони перебувають за комп'ютерами й спілкуються за допомогою Інтернету" [3]. О. Ханова, досліджуючи стан дистанційної освіти, виокремлює чинники, які визначили запровадження дистанційних технологій в освітній процес, із-поміж яких пріоритетним вважає можливість розробки дистанційних курсів "на продаж" стороннім споживачам ринку освітніх послуг [6, с. 41].

Як і декілька десятиріч тому, вдалим підходом до здобуття ґрунтовних знань із фахових навчальних дисциплін залишається особистісно орієнтований підхід, покликаний сформувати кваліфікованого учителя в майбутньому. В умовах дистанційного опанування навчального матеріалу цей підхід забезпечити важче, адже на заваді частково стають технології, що слугують бар'єром у міжособистісному спілкуванні, проте це не дозволяє скасувати особистісну орієнтованість у навчанні. Помилковою позицією є та, що відстань

між викладачем та студентом не дасть високих показників в опануванні навчального матеріалу.

Дистанційне навчання має низку переваг перед іншими формами навчання. Так, практично не виходячи з дому чи не покидаючи свого робочого місця, можна підтримувати регулярний контакт з викладачем за допомогою телекомунікаційних технологій, у тому числі відеозв'язку, та одержувати структурований навчальний матеріал, представлений в електронному вигляді. Незначна за часом та обсягом частина навчального процесу дистанційної освіти може здійснюватися за очною формою (складання іспитів, практичні, лабораторні роботи тощо).

Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій. Характерні риси дистанційного навчання: гнучкість, модульність, паралельність, велика аудиторія, економічність, технологічність, соціальна рівність, інтернаціональність, нова роль викладача, позитивний вплив на студента; якість.

Дистанційне навчання надає здобувачам освіти доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає абсолютно нові можливості для творчого самовираження, знаходження та закріплення різних професійних навичок, а викладачам в свою чергу дозволяє реалізовувати абсолютно нові форми і методи навчання із застосування концептуального і математичного моделювання явищ і процесів.

Розвиток дистанційного навчання буде продовжуватися і вдосконалюватися із розвитком Internet-технологій і вдосконалення методів дистанційного навчання.

Сучасний рівень розвитку комп'ютерної техніки та різноманітного програмного забезпечення надає широкі можливості для підвищення ефективності навчання. Використання комп'ютерних технологій сприяє удосконаленню системи освіти та забезпеченню її якісно нового рівня.

Метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти; за програмами підготовки громадян до вступу у навчальні заклади, підготовки іноземців та підвищення кваліфікації працівників. [1].

В основу програм дистанційного навчання закладається модульний принцип. Кожний окремий курс за змістом складається з декількох незалежних навчальних модулів (тем). Навчально-тематичний план кожного курсу складається з таких частин: змістовна (комп'ютерні лекції); закріплююча (практичні заняття); контролююча (тести і завдання).

Технологія дистанційного навчання – сукупність методів і засобів навчання та управління, що забезпечують проведення освітнього процесу на відстані на основі використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій. Нині співіснують такі види вказаної технології, до прикладу:

Кейс-технологія – вид дистанційної технології навчання, суть якого полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти які називаються «кейсом») для спільного аналізу обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу навчальної дисципліни. Цінність цієї технології полягає у тому, що вона одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми.

Мережева технологія – вид дистанційної технології навчання, що базується на використанні мереж телекомунікації для забезпечення слухачів навчально-методичними матеріалами та інтерактивної взаємодії з викладачем (тьютором). Раціональне використання навчального часу, відведеного на вивчення конкретної теми (в тому числі і години, які передбачені навчальними планами ЗФПО, як години для індивідуальної та самостійної роботи студентів).

Дистанційне навчання розглядається науковцями як форма організації освіти, коли студенти віддалені від викладача у просторі і часі, але можуть підтримувати діалог за допомогою засобів комунікації. Надання доступу до навчальних матеріалів, рекомендацій щодо роботи з ними відбувається у зручному місці та у зручний час. Це дозволяє знизити кількість аудиторних занять у загальному навантаженні студента і звільнити час для більш активної самостійної роботи, забезпечити індивідуалізацію навчання.

Суттєво змінюється в цьому навчальному процесі роль викладача. На нього покладаються такі функції, як координування пізнавального процесу, коригування курсу, що вивчається, консультування слухачів під час впорядкування індивідуального навчального плану, керування їхніми навчальними проектами тощо. Він допомагає студентам у їхньому професійному самовизначенні.

Виходячи з цього, дистанційне навчання має низку переваг у порівнянні з традиційним навчанням: передові освітні технології, доступність джерел інформації, індивідуалізація навчання, зручна система консультування, демократичні стосунки між студентом і викладачем, зручний графік та місце роботи [4].

Незважаючи на досить об’ємний перелік позитивних якостей дистанційної освіти, як і в будь-якій іншій формі навчання, в ній можна виділити кілька недоліків. Перш за все це ускладнена ідентифікація дистанційних студентів, оскільки на сучасному етапі розвитку технологій перевірити, хто ж саме здає екзамен досить складно. Однак, ЗФПО, які надають можливість навчання на дистанційних курсах, знайшли вихід з ситуації в обов'язковій присутності студента на екзаменах у ЗФПО чи ЗВО. При цьому є обов’язковим надання документів, що підтверджують особу.

Серед важливих недоліків дистанційної форми освіти в Україні варто також виділити недостатній безпосередній контакт між викладачем та студентом через надзвичайну професійну завантаженість педагогів.

Відсутня науково-обгрунтована та чітко сформульована стратегія дистанційної освіти в Україні. В країні немає відповідних програм дистанційного навчання загальнодержавного та регіонального рівнів.

Для подальшого розвитку ринку освітніх послуг, вирішення низки соціальних проблем, реального впровадження дистанційної освіти у вітчизняну освіту необхідно [4]:

- осмислення на державному рівні об'єктивної необхідності та можливості впровадження дистанційного навчання у вітчизняну освіту;
- створення науково обґрунтованої системи освіти та умов, що забезпечать її стійке функціонування та подальший розвиток;
- з урахуванням нових функцій викладача та особливостей навчання в системі дистанційної освіти забезпечити підготовку та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для дистанційного навчання, насамперед в галузі застосування у навчанні телекомунікаційних мереж та інформаційних технологій.

Отже, дистанційне навчання є досить новим явищем в Україні, та воно швидко розповсюджується серед вітчизняних закладів освіти, причиною цього є пандемія Covid-19 та війна РФ проти України. Серед великої кількості переваг у нашій країні воно зіткнулося з низкою проблем, адже новітні технології не є досконалими. Розуміємо, що майбутні педагоги зможуть краще впоратися із завданнями, що постають перед освітою майбутнього, адже рівень їх цифровізації буде набагато вищим. Дистанційна освіта в Україні повинна переймати досвід європейських країн для швидкого її розвитку та реформування.

Література

1. Державний стандарт базової середньої освіти [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16
2. Дистанційне навчання у вищих навчальних закладах України : [Інформаційні матеріали] / МОН України. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – 50 с.
3. Корбут О. Г. Дистанційне навчання: моделі, технології, перспективи / О. Г. Корбут [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1123 (дата звернення 12.10.2022)
4. Максимова Л.П. Визначення організаційно-педагогічних засад забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів засобами інформаційно-комунікаційних технологій / Л. П. Максимова // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – Вип. 1. Серія «Педагогічні науки». – 2014. – № 1. – С. 48-59.
5. Рафальска О.О. Технологія змішаного навчання як інновація дистанційної освіти / О.О. Рафальска // Науковий журнал «Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво». – Луцьк, 2013. – Вип. 11. – С. 128-133.
6. Ханова О. В. Дистанційна форма навчання та її застосування в умовах реалізації права на академічну мобільність студентів / О. В. Ханова // Дистанційне навчання – старт із сьогодення в майбутнє : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 19 – 20 квітня 2018 року. – Харків, 2018. – С. 40–42.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Тетяна Мухіна
старший викладач
Бердянський державний педагогічний університет
tanamuhina2@gmail.com

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану» та статті 571 Закону України «Про освіту» здобувачам освіти, які в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні чи окремих її місцевостях, оголошених у встановленому порядку (особливий період) були вимушені змінити місце проживання (перебування), залишити робоче місце, місце навчання, незалежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників [6].

Дистанційна форма здобуття освіти – це індивідуалізований процес, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого–педагогічних та інформаційно–комунікаційних технологій [5].

Пандемія коронавірусу вже змусила освітян перелаштувати свою роботу на дистанційний режим. Втім війна в Україні привнесла нові виклики – руйнування шкіл, вимушено переселені здобувачі та педагоги, які навчаються і працюють у нових для себе умовах, «випадання» з освітнього процесу через повітряні тривоги, бойові дії та інші причини, пов’язані з війною. Тому вчителі по максимуму мають застосовувати у роботі цифрові інструменти для організації дистанційного навчання учнів початкової школи та продовжувати втілювати важливу компетентність «вчитись упродовж життя» задля досягнення якісної освіти і розкриття здібностей здобувачів початкової освіти [3].

Питанням розвитку цифрової компетентності педагогів, зокрема використання цифрових інструментів у роботі зі здобувачами ЗЗСО, присвячені роботи вітчизняних дослідників В. Бикова, А. Гуржія, М. Жалдака, Н. Морзе, О. Овчарук, С. Семерікова, О. Спіріна та інших [4].

Варто зауважити, що вчені Д. Галкін, Б. Гірш, Г. Крибер, О. Овчарук, О. Спірін та ін. у своїх роботах акцентують увагу на недостатньому рівні цифрових компетентностей педагогів. Зазначений недолік проявляється в процесі підготовки до професійної діяльності, самоосвіти, а також у готовності використовувати цифрові інструменти безпосередньо в освітньому процесі [2].

Мета статті – проаналізувати можливості та обґрунтувати ефективність використання цифрових інструментів для організації дистанційного навчання учнів початкової школи в умовах воєнного стану.

Так, за підтримки Міністерства освіти і науки України, «Освіторією» у партнерстві з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) була створена унікальна платформа для батьків та вчителів «Навчання під час війни» (https://osvitanow.org/), яка є безкоштовною, постійно оновлюється та дає можливість знайти відповіді на найпоширеніші питання стосовно навчання в Україні та за кордоном під час воєнного стану, інформацію про можливості та допомогу, а також експертні матеріали від Освіторія Медіа. Також на сайті подано цікаву добірку з цифровими інструментами для організації дистанційного навчання учнів в умовах війни: ресурси з іграми, вправами та завданнями, зручні платформи для створення навчальних матеріалів та проведення онлайн-занять, тестування та оцінювання, а також корисні матеріали від команди Освіторія Медіа [5].

Розглянемо більш детально можливості та ефективність використання деяких з них.

Так, ClassDogo – це ресурс-знахідка для поціновувачів упорядкованої гейміфікації, який дозволяє учням початкової школи виконувати завдання та змагатися один з одним у створеному вчителем онлайн-класі. За допомогою цього сервісу учитель може швидко і просто оцінювати класну та домашню роботу, і навіть виставити відмітку про поведінку на уроці. Зручний, яскравий, українізований інтерфейс, симпатичні аватари, можливість роботи з ПК, планшета або смартфона. ClassDojo можливо використовувати на різних уроках, адже є можливість не просто оцінити діяльність здобувачів освіти, а й побачити рейтинг кожного в цікавій ігровій формі.

У ClassDogo можна публікувати пости з завданнями, файлами, додатковими покликаннями, створювати завдання різних типів, отримувати завдання від учасників класу у форматі тексту, фото або відео. Плюс цієї платформи для здобувачів освіти в тому, що вони можуть коментувати допис учителя та ставити питання до завдань або теми в одній гілці. Окремий бонус розробники платформи пропонують батькам – вони можуть долучитися до кабінету своєї дитини та відстежувати її прогрес у навчанні [1].

Щоб долучитись до роботи в ClassDojo, слід пройти реєстрацію на сайті, попередньо авторизувавшись та обравши роль учителя, здобувача, батьків чи адміністрації. Якщо вашого закладу освіти в переліку немає, то його слід зареєструвати і для нього буде виділений простір. У даному застосунку на правах учителя можна створювати бейджі, розробляти завдання, відображати рейтинг кожного здобувача в процесі роботи усього класу; в якості здобувача можна одержати персональний код для доступу до свого профілю, де потрібно обрати аватар та зробити власні налаштування; батькам надається доступ для перегляду успішності своїх дітей.

Налаштування класу учителем проходить у чотири етапи: створення класної кімнати з назвою, додавання учасників, налаштування заохочувальних

бейджів, відправка кодів здобувачам. Аватар кожному присвоюються випадковим чином, потім їх можна переобрати. У вікно додавання учасників можна сміливо копіювати вже готовий список класу і система його сприймає автоматично. Можна створювати необмежену кількість класів.

Тобто, якщо потрібен сервіс, який надасть швидкий відгук здобувачам початкової освіти про їхню роботу в класі та мотивуватиме їх до ефективної освітньої діяльність, слід звернутись до платформи ClassDojo.

Zoom – застосунок для проведення відеозустрічей, який в безкоштовній версії дозволяє збирати до 100 учасників на 40 хвилин, але в сучасних реаліях обмеження в часі для користувачів із України було знято. З його допомогою школярі можуть відвідувати онлайн-уроки, спілкуватися з друзями та родичами і навіть проводити заходи в режимі онлайн [5].

Сервіс з'явився ще у 2013 році, але саме останні декілька років отримав вибуховий ріст користувачів. За допомогою нього можна робити запис зустрічі в хмарне сховище та локальний диск, допускати учасників до зустрічі через кімнату очікування, за допомогою спеціальних зображень сигналізувати вчителю, що у вас є запитання, проводити мозковий штурм на віртуальній дошці і спільно виконувати проєкти, коментуючи документи на екранах інших учнів.

Застосунок має безкоштовну версію та немає особливих вимог, усе стандартно – завантажуєте, встановлюєте та реєструєтесь. Далі сервіс запропонує декілька варіантів уведення даних: обліковий запис в Google; сторінка в Facebook; робоча пошта. Після реєстрації буде надана можливість відредагувати дані профілю, запросити інших учасників за допомогою листа на їхню електронну скриньку, дізнатися свій ID ідентифікатор.

Організувати онлайн-конференцію може будь-який користувач. Для цього достатньо увійти в свій обліковий запис через додаток. Далі натиснути на кнопку «Запланувати» й ввести всі необхідні параметри (дату та час, налаштування для вас, як організатора, та учасників). На екрані з'явиться шаблон листа із запрошенням, який можна скопіювати. Запросити інших учасників можна у чотири способи: 1) надіславши лише посилання на конференцію; 2) відправивши ідентифікатор івенту; 3) розіславши лист-запрошення; 4) додавши необхідних учасників відразу після початку конференції.

Окрім голосового спілкування, Zoom дає здобувачам початкової освіти безліч інструментів для взаємодії один з одним і з учителем, для спільної роботи і роботи в малих групах. Якщо певні опції не потрібні на уроці, вчитель може їх вимкнути.

Декілька функцій Zoom, які може використовувати вчитель: ділитися екраном – це дає можливість усьому класу переглядати екран комп'ютера одної людини і навіть коментувати документи, (педагоги можуть налаштувати обмеження, щоб лише вони могли ділитися екраном під час зустрічі); віртуальна дошка – це інструмент для мозкового штурму, де діти можуть залишати на дошці ідеї для групового проєкту, додавати зображення тощо;

кімнати – учитель може об’єднати клас у менші групи для обговорення певного питання або виконання завдання, а потім зібрати весь клас разом; значки «піднести руку», «не погодитися», «аплодувати», «прискорити», «уповільнити» – здобувачі використовують їх, щоб поставити запитання, відреагувати на репліку або попросити вчителя говорити швидше чи повільніше; груповий чат – учасники можуть надсилати повідомлення всьому класу; приватний чат – також можна надсилати особисті повідомлення іншим здобувачам (учитель не може переглядати повідомлення в приватних чатах); використовувати віртуальне тло [7].

Сьогодні, коли будь-яку інформацію можна легко знайти в інтернеті, педагог має бути в курсі сучасних освітніх трендів. Знати досконало теорію свого предмета – це надто мало для того, щоб заволодіти увагою здобувачів. Варто впроваджувати сучасні освітні інструменти, які допоможуть у створенні середовища існування, що відкриває нові можливості для навчання в будь-який час.

Отже, використання цифрових інструментів для організації дистанційного навчання учнів початкової школи є необхідною передумовою як для досягнення дидактичних цілей, так і для забезпечення повноцінного та всебічного розвитку здобувачів початкової освіти, формування компетенцій та надкомпетентнісних навичок, якими має володіти повноцінна активна особистість відповідно до завдань НУШ в умовах воєнного стану.

Література

1. Дистанційне навчання за допомогою ClassDojo для учителів, учнів та їх батьків [Електронний ресурс]. URL: https://vseosvita.ua/news/dystantsiine-navchannia-za-dopomohoiu-classdojo-dlia-uchyteliv-uchniv-ta-ikh-batkiv-14577.html
2. Ковбасюк Тетяна. Використання сучасних освітніх інструментів для підвищення рівня цифрової компетентності педагога НУШ [Електронний ресурс] / Т. Ковбасюк, Л. Паніна. URL: https://medialiteracy.org.ua/vykorystannya-suchasnyh-osvitnih-instrumentiv-dlya-pidvyshhennya-rivnya-tsyfrovoyi-kompetentnosti-pedagoga-nush/.
3. Нова українська школа. Концепція [Електронний ресурс]. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf.
4. Овчарук О. Загальні підходи до проблеми оцінювання інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти впродовж життя / Оксана Овчарук, Наталія Сороко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 2. Комп’ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць / Педрада. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – № 16 (23). – С. 145–148.
5. Платформа для батьків та вчителів «Навчання під час війни» [Електронний ресурс]. URL: https://osvitanow.org/?fbclid=IwAR0ar_r4RSuepmrxZ9AwVhTuF4neTCeMsD6b7DxgZVipszb5Wf8xN58ayOc
6. Про організацію освітнього процесу в початковій школі в умовах воєнного часу (Лист МОН №1/3725-22 від 29.03.22 року) [Електронний ресурс]. URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu-v-pochatkovij-shkoli-v-umovah-voyennogo-chasu.
7. Як працювати й поводитися в Zoom: поради для учнів і вчителів [Електронний ресурс]. URL: https://osvita.ua/school/method/85398/

ОСВІТНІ ІНІЦІАТИВИ – ЗАПОРУКА СТАЛОГО МАЙБУТНЬОГО

Віра Варгас
викладач
Львівський кооперативний фаховий коледж економіки і права
vira.varhas@gmail.com

Пандемія COVID-19, війна росії – ця нависша постійна небезпека, яку відчувають українці безумовно не є позитивними умовами, які б мали сприяти навчанню, вихованню, розвитку здобувачів освіти. Однак, освіта була є і буде тим ресурсом, який розпізнає та відзначає індивідуальність та сильні сторони здобувачів, навчає їх до можливостей завтрашнього дня не залежно від обставин. Освітні ініціативи не стоять осторонь. Зокрема, проєкт Європейські освітні ініціативи, де молодь може отримати популярні і затребувані компаніями IT-спеціальності: C#/.NET Developer; JAVA Developer; Frontend Developer; Full stack Developer (Frontend + Backend); Game Developer; PHP Developer. Відкриті сертифіковані курси та навчальні центри інформаційних технологій, в яких IT-бізнес компенсує до 70% вартості навчання.

Україна приєдналась до країн ЄС, що мають затверджений план реалізації принципів відкритої науки, зокрема Уряд схвалив розпорядження «Про затвердження національного плану щодо відкритої науки» 8 жовтня 2022 року. Подальша реалізація Національного плану щодо відкритої науки створить: нормативно-правові передумови для формування державної політики відкритої науки; надасть заінтересованим сторонам відкритий доступ до приладів, інструментів та інших засобів отримання наукового результату; забезпечить опрацювання наукових даних з урахуванням принципів FAIR (сукупність принципів щодо видимості, доступності, сумісності, і багаторазового використання наукових даних); сприятиме прискоренню обігу наукової інформації, забезпечить доступ до актуальної наукової інформації без будь-якої дискримінації; створить умови для більш ефективного використання результатів досліджень та розробок, виконаних із залученням бюджетних коштів; зробить більш прозорим науковий та освітній простір [2].

Цього року Україна буде мати голос в Раді Асоціації європейських університетів/(EUA RISG) – раніше відома як Робоча група з питань політики дослідження (RPWG) – має широкі повноваження щодо розроблення дослідницької та інноваційної стратегії та політики EUA для всіх тем, що стосуються європейських університетів [3].

Українські заклади освіти мають змогу використовувати SELFIE - це безкоштовний, простий у використанні онлайн-інструмент для самооцінки закладів освіти, спрямований на те, щоб допомогти оцінити ефективність впровадження інноваційних цифрових технологій в освітньому процесі,

з’ясувати, на якому етапі цифрового розвитку знаходиться заклад освіти. А 3 квітня 2021 року для закладів освіти України також з'явилася можливість користуватися онлайн-інструментом SELFIE українською мовою [4].

Таким чином, Україна активно використовує освітні ініціативи, завданням яких, на сьогодні, є надавати здобувачам освіти освітній досвід, який сприятиме їхньому розвитку, а також сприятиме динамічним дослідженням, партнерській співпраці та інноваційним практикам. Тобто готувати агентів змін, які так необхідні нашій країні у цей важкий період задля успішного і сталого майбутнього.

Література

1. Сучасна ІТ-освіта в Україні [Електронний режим]. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/suchasna-it-osvita-v-ukrayini.

2. Україна приєдналась до країн ЄС, що мають затверджений план реалізації принципів відкритої науки [Електронний режим]. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/ukrayina-priyednalas-do-krayin-yes-sho-mayut-zatverdzhenij-plan-realizaciyi-principiv-vidkritoyi-nauki

3. Українські науковці закладів вищої освіти мають голос у Раді Асоціації європейських університетів [Електронний режим]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/ua/news/ukrayinski-naukovci-zakladiv-vishoyi-osviti-mayut-golos-u-radi-asociaciyi-yevropejskih-universitetiv.

4. SELFIE [Електронний режим]. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/cifrova-osvita/selfie.

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Поліна Грицкевич
викладач
Університет ім. Альфреда Нобеля
polinagrytskevych@duan.edu.ua

Інформаційні технології заполоняють всі сфери людської діяльності, сфера педагогіки – не є виключенням, адже питання використання різноманітних інформаційних технологій є багатогранним, що у свою чергу викликає велику зацікавленість науковців у дослідженні її. Особливу увагу даній темі приділили увагу такі вітчизняні та закордонні науковці: Гуревич Р.С., Козяр М.М., Биков В.Ю., Ничкало, Н.Г., М. Аллі, А. Кукульська-Галм, Дж. Трекслера, що приділили велику увагу вивченні питання використання новітніх технологій для вивчення іноземної мови.

Одним із прикладом інформаційних технологій є мобільні технології, а саме: планшети, ноутбуки, цифрові годинники, смартфони та інше. Одним із найвикористовуван их мобільних технологій є смартфони, що присутні у житті кожної людини і виступають помічником у повсякденному житті, спілкуванні, розвагах, тощо. Саме тому ідея пристосування смартфонів для навчального процесу є обґрунтованою через наступну низку переваг:

1) не потребує часу для ознайомлення у використанні;
2) не потребує додаткових ресурсів під час використання;
3) не вимагає особливого місця проведення;
4) мають влаштовані функції, що відкривають більше можливостей для використання;
5) мобільність девайсу.

П. Кєрнан та К. Айзав зазначили велику ефективність під час використання різноманітних застосунків для комунікації, що підвищує зацікавленість та заохочення студентів до роботи. М. Леві та С. Кеннеді підкреслюють особливу увагу студентів під час отримання додаткової інформації, матеріалу чи будь-яких деталей під час отримання їх як особисте повідомлення для студента. Також, смартфони дають можливість працювати із аудіо та відео матеріалами на підготовчому етапу до виконання завдань із граматики, читання чи письма.

Але досить велику частину досліджень науковці відвели для питання вивченні нової лексики із застосуванням смартфонів. На початковому етапі Н.С. Чен, С.В. Гсіег, А. Кіншук розглядали можливість вивчення нової лексики за допомоги миттєвих повідомлень, що приходять в певний час та із певних контекстом, тобто лише англійське слово, англійське слово з письмовою анотацією, англійське слово з картинкою, та англійське слово з письмовою анотацією і картинкою. Такі завдання студенти мали під час заняття, і цей

спосіб вивчення нової лексики особливо допоміг тим студентам, що мали більш розвинену зорову пам'ять. Для позакласної роботи смартфони були використані С. Гаузером, М. Леві, С. Кеннеді для надсилання нової лексики у текстовому форматі з певною частотою, а саме 9–10 разів на тиждень, у яких відомі слова були використані у новому контексті, а нові слова – у відомих контекстах. Але в цьому випадку студенти скаржились про частоту надходження повідомлень, так в будь якому випадку запропонована принесла позитивні результати.

Саме тому враховуючи позитивні та негативні аспекти вже зроблених експериментів із застосуванням смартфонів під час вивчення іноземної мови можна зробити, що дані методики та підходи є ефективними та мають позитивні результати, але великим недоліком всіх наведених вище завдань є складність в адаптації робіт під окремого студента. Персоналізація завдань має відбуватися після аналізу робочого графіку студента, особливостей пам'яті, рівня знань та інших факторів, що є унікальними, тобто для виявлення їх викладач має провести велику підготовчу роботу, що може вирішити питання, але така робота вимагає велику кількість часу, що не завжди може відповідати високій якості отриманого результату.

Через ці та інші складнощі найкращим способів вирішенням є автоматизація процесу підготовчого етапу, тобто виявлення прогалин у знаннях, формування зручного часу для додаткових занять, визначення формату завдань, тощо, та процесу навчання. Одним із прикладом автоматизації є популярний застосунок Duolingvo, що включає в себе можливість тренування всі типи мовленнєвої діяльності, вивчати окремі тематики, налаштовувати персональний графік навчання та багато інших функцій, що індивідуалізують процес вивчення іноземної мови. Серед схожих застосунків можна виділити наступні: LinguaLeo, Easy Ten, Words, Learn English, LingQ, Rosetta Stone, інші. Кожен із зазначених застосунків має свої особливості щодо побудови, підходів та методики навчання, тому кожен студент отримує широкий спектр застосунків та сайтів, щоб отримати якісний результат за досить короткий термін.

Література

1. Brown C.Combining technology and IRT testing to build student knowledge of high frequency vocabulary / C. Brown, B. Culligan // The JALT CALL Journal. – 2008. – V. 4. –№ 2. – P. 3–16.

2. Chen N.-S. Effects of short-term memory and content representation type on mobile language learning / N.-S. Chen, S.-W. Hsieh, A. Kinshuk // Language Learning & Technology. – 2008. – V. 12. – № 3. – P. 93–113 [Електронний ресурс]. URL: http://llt.msu.edu/vol12num3/chenetal.pdf

3. Levy M. Learning Italian via mobile SMS / M. Levy, C. Kennedy // Mobile learning : a handbook [for educators and trainers] / [eds A. Kukulska-Hulme, J. Traxler]. – London :Routledge, 2005. – P. 76–83.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ SONY В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Марта Верещак
студентка
Національний університет «Львівська політехніка»
marta.vereshchak.mk.2020@lpnu.ua

Корпорація Соні – транснаціональна корпорація зі штаб-квартирами в Японії та США, що заснована в Японії в 1946 році. Вона є одним із найбільших у світі виробників професійної та споживчої електроніки, виробником ігрових консолей і найбільшим видавцем відеоігор [3].

Останніми роками політичні фактори та їхній вплив на міжнародний бізнес привернули підвищену увагу дослідників і ЗМІ. Уряди в усьому світі стають дуже агресивними щодо нагляду та контролю за технологічними брендами. Компанії в технологічній індустрії чи споживчій електроніці повинні залишатися дуже обережними щодо свого іміджу та мінливого політичного клімату на ринках, де вони працюють [1].

Окрім цього, політичні відносини між державами також мають значний вплив на бізнес, який працює на цих ринках. Штаб-квартира SONY розташована в Японії, яка також є її найбільшим ринком. Однак деякі з них, на яких працює SONY, як-от Індія та Китай, мають дуже складну політичну структуру і рівень складності входу та роботи в цих країнах також вищий. SONY акцентує свою увагу на цілісності, стійкості та задоволенні клієнтів, що допомогло компанії зберегти сильний імідж і уникнути будь-яких дій уряду. Порівняно з багатьма своїми конкурентами імідж компанії на більшості ринків набагато чистіший.

Такі економічні фактори, як здоров’я глобальної економіки, рівень безробіття, темпи зростання ВВП і дохід на душу населення, можуть мати прямий вплив на бізнес, який намагається працювати прибутково на певних ринках.

Із початком пандемії компанії також притаманне падіння продажів у ключових сферах, спричинене порушенням ланцюга постачання та спричиненою пандемією рецесією. Мільйони людей у всьому світі втратили роботу та були змушені скоротити несуттєві витрати. Індустрія розваг також отримала сильний удар, оскільки дати виходу багатьох фільмів і музичних випусків були перенесені. Однак після проведення щеплення від хвороби економіка стала активнішою, що сприяло швидшому зростанню компаній споживчої електроніки в усьому світі, зокрема SONY [Там же].

Як свідчить аналіз данних, що наведено на рис. 1 - компанія Sony є досить прибутковою, оскільки її дохід з кожним роком зростає. Так, що хоча пандемія і завдала втрат компанії, однак вже в 2021 і 2022 році її економічні показники перевищують рівень попередніх років. Також за 6 років другий показник не

падав так різко, як перший, що свідчить про стабільний прибуток підприємства.

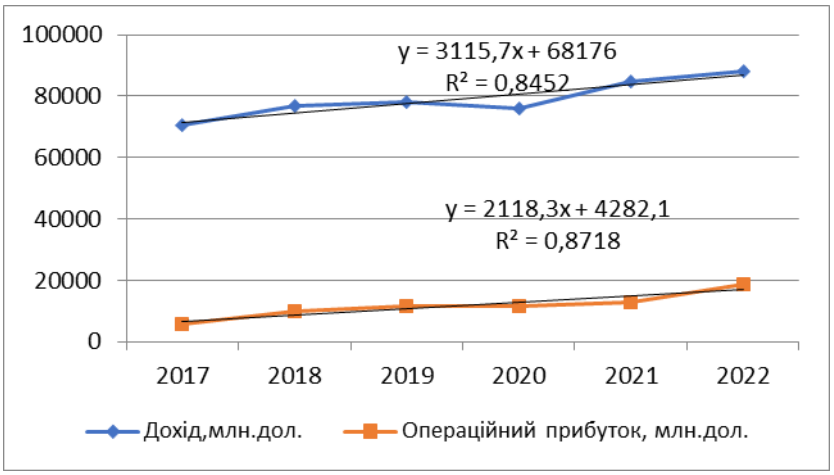

Рис. 1. Дохід та операційний прибуток Sony у млн. дол. за 2017-2022 рр. [2], [4]

Сегменти ігор і мереж, а також сегменти зображень і музики компанії також зазнали вражаючого зростання завдяки економічному відновленню та зростанню економічної активності на ключових ринках у всьому світі.

Відомо, що SONY – це в основному технологічний бренд, і його світова слава й успіх ґрунтуються головним чином на якості продукції та здатності до інновацій. Компанія запропонувала широкий спектр технологічних продуктів та інновацій, деякі з яких були першими в світі.

Слід зазначити, що в останні роки компанія також збільшила свої інвестиції в цифровізацію, щоб збільшити продажі та прибутковість. Технології спричиняють ключові зміни в усій індустрії побутової електроніки та ігор. Це дозволило компанії ввійти в автомобільний сегмент зі своїм проектом Vision-S. У рамках проекту SONY у партнерстві з іншими брендами розробляє автомобіль із технологією автоматизованого водіння та підключеними функціями, а також чудовими розважальними функціями.

Отже можна зробити висновок, що розвиток технологій має великий вплив на функціонування міжнародного бізнесу, а його вивчення є актуальними та має здійснювати у закладах вищої освіти.

Література

1. Business Analysis of Sony Corporation. URL: https://www.notesmatic.com/business-analysis-of-sony-corporation/

2. Sony Consolidated Financial Statements. URL: https://www.sony.com/en/SonyInfo/IR/stock/shareholders_meeting/Meeting105/105_Consolidated_Financial_Statements.pdf

3. Sony Industrial Information. URL: http://jamiedonissony.weebly.com/marketing-and-sales.html

4. Sony Revenue 2010 –2022. URL: https://www.macrotrends.net/stocks/charts/SONY/sony/revenue

GLOBALIZATION OF THE EDUCATION IN UKRAINE: TASKS AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT

Irina Suima
Candidate of philological sciences, associate professor
Oles Honchar Dnipro national universityІдентифікатор ORCID: 0000-
irinasuima2017@gmail.com

With changing of the economic and political situation in Ukraine, a lot of innovations were introduced into the state educational system as well as to the other spheres of our life. Along with such new directions in the development of national educational services as tendency to the globalisation and introduction of the recent achievements of the technical progress nowadays it is significant to mark one more important process, influencing the progress and expansion of the Ukrainian educational market – the humanitarisation of the national educational system. The world educational system is characterized with trends that are particularly appeared since the end of XX century. The first trend is the development of international cooperation in the field of education, so the world community seeks to create a global, world-wide strategy for education, regardless of place of residence and educational level of the person who is going to study, the growth of the market of educational services. Moreover, the second tendency is a significant increase in the world education system of the humanities component and the introduction of new human-oriented scientific and educational disciplines: political science, psychology, sociology, culturology, ecology, and economics. A significant spread of innovations is connected with preservation of the existing national traditions and national identity of countries and regions. The educational sphere becomes multicultural and socially oriented to the development of a person and civilization in general, more open to the formation of an international educational environment, supranational in the nature of knowledge and human involvement in world values [1;2].

The implementation of innovations in the field of higher education is characterized with clearly regulated strategy, including the following main objectives of the national innovation system of higher education is to ensure the innovative orientation of the education system by: increasing the level of computerization of higher education institutions; intensification of scientific, technical and innovative activities of higher educational institutions and increase of its budget funding; formation of innovative structures in the education system; reforming of the education system taking into account the requirements of the European standards and preserving cultural and intellectual national traditions.

Improving the effectiveness of the national research and development sector in order to strengthen its role in ensuring the innovative development of the national economy should be carried out with:

- integration of the domestic sector of research and development into the global innovation system, promoting the development of international partnerships in the field of science, technology and innovation;

- increasing a number of scientific and scientific-technical research aimed at creating new types of innovative products;

- orientation of national producers on creation of a high-tech competitive and environmentally friendly products;

- taking into account the situation on the world market when determining the priority areas of science and technology and innovation [3;4].

Ensuring expanded reproduction of knowledge based on the integration of higher education institutions, academic and industry research institutions by: raising the level of financial investments to the public sector of research and development; concentration of resources on priority areas of science and technology development and innovation, creating conditions for the organization of high-tech production in Ukraine; strengthening the interaction of education and science, the creation of research universities on the basis of leading higher education establishments; stimulating the process of professional development of the academic teaching staff.

All these proposed components of the transformation of higher education in the implementation of innovation policy are beginning to be implemented by the Ukrainian higher education institutions. But quite often in this way universities face certain problems, primarily economic ones. In addition, it should be noted the imperfection of legal documents governing the innovative activities of higher education institutions. In our country, the notion of "humanitarisation" is mostly identified as the addition of the humanitarian content to the educational programs of higher educational establishments and including of humanitarian disciplines to the approved course of learning branches of the higher school. But, in fact, the notion under research should be considered much broader.

Solving the problem of development of the national innovation system aimed at increasing the competitiveness of the national economy requires coordination of executive bodies, public and scientific institutions, which is impossible within a separate program of development of national economies or regions, territorial or sectoral management. There are two possible solutions:

- The first option involves the development of a national innovation system by providing priority a support to the subsystem of knowledge generation in order to increase the number of research and development. The main disadvantage of the first option is the significant risk of inconsistency of research and development results with the requirements and needs of the national economy and the reorientation of the national scientific and technological potential to meet the needs of innovative economic development of other countries. The solution of the problem under the first option assumes that the formation and implementation of state innovation policy in

the relevant sectors of the economy will be carried out by the relevant executive bodies independently, which may lead to duplication of their functions and complicate the process of solving certain strategic issues.

- The second, optimal option involves the development of the national innovation system by implementing of a set of measures for balanced development of all subsystems of the national innovation system, supporting innovation activity of the national businesses at all stages of the innovation process, stimulating demand for research and development, qualified staff, creating favorable conditions for the production of innovative products with a high level of added value. The solution of the problem under the second option requires the coordination of state industrial, financial, tax policy with state policy in the field of education, science, technology and innovation [5].

Nowadays, the main indicators of innovation in higher education are innovative projects, i.e. activities carried out to create certain innovations (modernization of educational technologies, methodological and technical support, provision of new educational services, training of specialists who will really be needed in today's market labor, etc.) researchers base the structuring of innovative activity on the activity approach, distinguishing the following components of it: research activity aimed at obtaining knowledge about the innovation; project activities, the purpose of which is to develop instrumental and technological knowledge on ways to implement the innovation (innovative project); educational activities aimed at the professional development of the subjects of innovation, their special experience in implementing innovations. The researchers emphasize that innovation is aimed at transforming of the innovation into a project, a project into a technology of real activity, the results of which are implemented innovations.

Due to the trend to the globalization, the process of internationalization of higher education has become typical for many higher education institutions. As you know, today there are various forms of educational internationalization: academic mobility of students, mobility of teachers and researchers, internationalization of curricula, etc. Quite often the concepts of internationalization and globalization are used as synonyms. Nowadays, there is no consensus on the characteristics of these phenomena. We can conditionally distinguish the following approaches: 1) globalization is the highest form of internationalization; 2) these processes are completely different from each other. Today, globalization is interpreted as a “complex phenomenon that includes a number of processes occurring simultaneously” and has several “dimensions”, the most noticeable and important of which is the globalization of the market, production and information. Internationalization is the expansion of bilateral and multilateral ties and contacts between educational institutions of different countries based on equal and mutually beneficial cooperation. Its purpose is to increase the efficiency of educational and

research work, ideally to bring it to a better world level, to expand the mobility of teaching and student staff.

Globalization in education, as in other fields, is an objective but far from ambiguous process. Its main danger is seen by researchers in fact that "instead of unity in diversity and expansion of educational opportunities can get a sad unification, uniformity and loss of original creative potential of national (regional) educational systems".

In this regard, we will focus on the main problems facing the higher education system of Ukraine in the context of globalization: 1) introduction in Ukraine of the concept of higher education as a sphere of services, which, in turn, eliminates comprehensive functions from the educational process. The result may be the unification of the educational process and the loss of the specifics of the Ukrainian education system. Therefore, first of all, it is necessary to be based on national traditions, culture which should be considered in educational process of higher educational institutions; 2) reformation of education in accordance with the provisions of the Bologna Declaration, which provides for the introduction of master's and doctoral degrees. The desire to bring education in Ukraine to international standards in order to recognize the Ministry of Education and Science of Ukraine today proclaim Ukrainian diplomas and degrees. This does not take into account the experience gained over a long period in the Ukrainian educational sphere; 3) the identification of the degree of Candidate of Sciences with the degree of Master, and the degree of Doctor of Sciences with the degree of Doctor of Philosophy for our country. Master's theses of modern university graduates do not differ much from diploma theses, while candidate dissertations provide a much higher level of research on the problem and are an intermediate link between graduation and obtaining a doctorate.

Literature

1. Будзан Б. Менеджмент в Україні: сучасність та перспективи. Київ: Основи, 2001. С. 56.
2. Геєць В.М. Характер перехідних процесів до економіки знань. Економіка України. 2004. №4. С. 4-14.
3. Добрускін М. Гуманізація як стратегічний напрям технічної освіти. Рідна школа. 2001. № 12. С.13-16
4. Скляр П.П., Уманська Т.О. Особливості становлення гуманістично-орієнтованих поглядів на людину в психології: історичний огляд. Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2005. №2 (10). С.135-154.
5. Nikonova S.I. Humanization of higher technical education: the axiological aspect. International Journal Of Applied And Fundamental Research. 2013. № 2. URL: www.science-sd.com/455-24300 .

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ТА КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Лариса Канцелярська
вчитель початкових класів
Комунальний заклад освіти «Багатопрофільний навчально - реабілітаційний центр № 6» Дніпропетровської обласної ради»
kancelarskalarisa7@gmail.com

Упродовж 2021 – 2022 та 2022 – 2023 навчальних років учителі фактично перебувають на передовій лінії. Поки мужні захисники й захисниці визволяють Батьківщину від російських окупантів, учителі не залишають свої позиці, працюють на сьогодення та процвітаюче майбутнє.

В умовах, в яких опинилася освіта України, це не просто нові виклики, а трансформація усіх її ланок. ЮНІСЕФ визнала нашу державу такою, яка не припинила освітній процес за умов воєнного стану, і цим вивищила її в історії людства. Крім цього ще й активно сприяє створенню умов для підтримки й реалізації завдань освіти в Україні. Щиро дякуємо за співпрацю.

«У центрі освіти має перебувати виховання в учнів відповідальності за себе, за добробут нашої країни» [1, с.19]. Педагогічна діяльність у період воєнного часу це не просто праця відповідно до ситуації сьогодення, а пошук і відкриття, відповідальність, віра, надія , формування особистості з фундаментальними знаннями та моральними, культурними, естетичними якостями.

Подана стаття – це досвід роботи вчителя початкових класів у спеціалізованому закладі з дітьми, які мають тяжкі порушення мовлення, спрямованого на виконання Базового компоненту освіти з урахуванням Концепції Нової української школи та отримання бажаного результату - формування комунікативних здібностей та критичного мислення в учнів в умовах воєнного стану в Україні.

Мета цієї статті висвітлити питання навчання дітей з особливими освітніми потребами (порушенням розвитку мовлення) в умовах Нової української школи, визначивши пріоритетними завдання формування комунікативних здібностей та основ критичного мислення завдяки використанню інноваційних технологій в умовах воєнного стану в Україні.

Анотація. В статті представлено практичний досвід учителя початкових класів щодо формування комунікативної компетентності молодших школярів з ООП (тяжкими порушеннями мовлення) в умовах НУШ . Розглянуто фактори, що сприяють формуванню комунікативної активності таких учнів. Представлено використані інноваційні форми освітньої роботи з метою ефективності розвитку комунікативної компетентності, особистісного розвитку учня. Спілкування учнів є основою формування критичного мислення, уяви,

стійкої уваги, грамотного мовлення. Матеріали статті рекомендовані для вчителів початкових класі з метою практичного використання в роботі з дітьми з ООП (ТПМ).

Умови, в яких перебувають усі учасники освітнього процесу (діти, батьки учнів), вимагають від вчителя прояву такої гнучкості мислення, прийняття рішення, які за мирного часу були прихованими талантами педагога. Перебуваючи в екстремальних ситуаціях (змінені умови праці, різні міста перебування дітей, не кожна родина має високоякісне цифрове забезпечення, обмеження проведення уроку в часовому проміжку, звучання постійних сигналів про повітряну тривогу, які в свою чергу скорочують освітній процес, а потім його відновлення потребує додаткового психологічного настрою, активізації уваги учнів, способів мотивації до навчання, додаткова увага дітям з ООП), педагог фактично виступає, як диригент в оркестрі. Від його рухів, голосу, настрою, професійних якостей залежить результат усієї роботи – стійка мотивація дітей до навчання.

Освітній процес у КЗО «БНРЦ № 6» ДОР» організовано дистанційно, з використанням сервісу GOOGLE CLASSROOM.

Активізація пізнавальної активності учнів з метою розвитку комунікативних навиків та критичного мислення – пріоритетні напрямки моєї роботи.

«Активізація комунікативної діяльності молодших школярів передбачає спонукання дітей до енергійного цілеспрямованого спілкування. Спілкування — невід'ємна частина будь-якого навчального заняття. Тому сформованість комунікативних умінь школярів сприяє підвищенню якості навчально-виховного процесу» [4, С. 7].

Основними джерелами інформації для учнів є:

- Українська мова та читання: Підручник для 4 класу ЗЗСО (у двох частинах): Частина 2 // О. Я. Савченко, І. В. Красуцька. – Київ: УОВЦ «Оріон» -160 с.
- Українська мова та читання: Підручник для 4 класу ЗЗСО (у двох частинах): Частина 1 / К. І. Пономарьова, Л. А. Гайова. – Київ: УОВЦ «Оріон» - 160 с.
- Я досліджую світ: підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах): Ч.1 / Н. М. Бібік , Г. П. Бондарчук. – Харків: Вид – во «Ранок», 2021 – 128 с.

Усі учні отримали підручники (паперовий варіант) з метою дотримання режиму роботи за комп'ютером, концентрації уваги на матеріалі завдання, формування навиків пошукової діяльності, вміння самостійно працювати з джерелом інформації а також з метою збереження зору дітей. До речі, користуючись нагодою, хочу висловити велику подяку укладачам підручника з української мови Катерині Пономарьовій та Любові Гайовій – віртуальні подорожі за темою кожного уроку по країнах Європи не тільки зацікавили дітей, але й стали вагомим матеріалом для ранкових зустрічей. Також сприяли інтегруванню навчанню та розвитку комунікативних здібностей учнів.: складання діалогів під час ранкових привітань (мовою громадян цієї країни),

визначення місця знаходження країни на карті, створення презентацій, усних повідомлень.

Читання за підручником активізує увагу учня. Слухаючи однокласників, з'являється можливість кожному учневі проаналізувати власну техніку читання. Із запропонованих учителем та однокласниками способів обрати власний для покращення результатів. У процесі формування навиків критичного мислення важливо навчити працювати з інформацією, для отримання якої слід застосувати пошук і читання.

Використовуючи сервіс GOOGLE CLASSROOM, учитель отримані від учнів виконані завдання може ретельно проаналізувати, звернути увагу на слова, в яких слід виправити помилки, посилаючись на джерело інформації. Перевіряючи творчі роботи з розвитку мовлення (складання казок, творів, написання переказів, побудова діалогів) у вчителя є можливість написати коментар: показати зразок відредагованого речення, запропонувати ще попрацювати над зазначеними реченнями, знайти лексичну помилку. Речення повинно бути як завершена й зрозуміла для всіх думка, правильно записана. Дуже важливо дітей навчити самостійно бачити й виправляти помилки, висловлювати думки.

Для раціонального використання часу такий вид роботи як усний переказ тексту доцільно здійснювати звукозапис у додатку Viber. У такий спосіб можна перевірити й виразне читання поетичних творів й отримати зразки від учителя. А в коментарях визначити вагомі результати й надати рекомендації.

Доречним буде на кожному уроці використання інтерактивної дошки в сервісі GOOGLE CLASSROOM під час відеоконференці для аналізу, дослідження математичних, мовних понять, природничих явищ. Можна використати й зворотній зв'язок роботу учнів на цій дошці.

Форми роботи, які слід і можна застосовувати під час дистанційного навчання у сервісі GOOGLE CLASSROOM, які направлені на розвиток комунікативних здібностей та критичного мислення. «Критичне мислення — це складний ментальний процес, що починається із залучення інформації та закінчується прийняттям рішення» [1,с.73].

- «Асоціативний кущ» - універсальний метод, сприяє синтезу інформації та практичному застосуванню її.
- «Передбачення» - метод формування критичного мислення, який не тільки дозволяє синтезувати й аналізувати інформацію, але й давати їй власну оцінку. Використовую під час проведення дослідів. До речі, коментування дій під час досліду допомагають здійснювати комунікацію між учасниками освітнього процесу, сприяють розвитку мовлення і основ критичного мислення.
- «Доповідач – респондент» - методика роботи в парах, яка сприяє розвитку мовленнєвої компетенції, вмінню передавати й отримувати інформацію.
- «Дискусія» - метод, який сприяє розвитку мовленнєвої компетенції, вмінню аргументувати власну думку: «Я думаю», «Я вважаю», «На мою думку», «Я згоден, але…», «Я не згоден, тому що…».

❖ Таблиці «ЗХД» (Знаємо – Хочемо знати — Дізналися) допомагають здійснити оцінювання як власних знань, суджень так і однокласників.

❖ Проєктні роботи. До обраної теми добирається матеріал дітьми: інформаційний, практичні роботи (малюнки, аплікації, презентації і т. п.), а опрацювавши й проаналізувавши під час уроку, надсилається на доопрацювання вчителю, який об'єдную все й, використавши додаток movavi, створює відеопрезентацію – творчий проєкт класу, який розміщує в групі навчального закладу у Facebook .

Успіх учень завжди сприймає як вагоме досягнення, тому слід допомогти йому з цікавістю й упевнено здобувати нові знання – важке зробити легким, незрозуміле - зрозумілим.

На завершення хочу додати, що важливу роль в освітньому процесі належить вчителю-реформатору. Бачити щасливі, сповнені цікавістю очі дітей – велика нагорода й щастя для вчителя. А бачити успіхи дітей з ООП вдвічі більша.

.

Література

1. Гриневич Л.М., Елькін О. Б., Калашнікова С.А. Концепція Нової української школи. МОН, 2016. 40 с. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepcziya.pdf.
2. Мартиненко І. В. (2017). Комунікативний потенціал особистості як об'єкт психокорекційного впливу у системі формування комунікативної діяльності дітей із системними порушеннями мовлення. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; редкол.: Огнев'юк В. О., Хоружа Л. Л. [та ін.]. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 27. С. 71 - 77.
3. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.
4. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: методичний посібник/ Пономарьова К. І. – Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020 - 88 с.
5. Психологія мовлення і психолінгвістика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В.; За заг. ред. Л.О.Калмикової. – К.: Переяслав- Хмельницький педагогічний інститут, в-во "Фенікс", 2008. – 245 с.
6. Рібцун Ю. В. Програми з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення (підготовчий, 1–4 класи). – Київ, 2015. 64 с.
7. Як розвивати критичне мислення в учнів (з прикладом уроку). URL: https://nus.org.ua/articles/krytychne-myslennya-2/

З ДОСВІДУ ПІДТРИМКИ ВЧИТЕЛІВ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Євгенія Кочерга
кандидат педагогічних наук
Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»
blago-2013@ukr.net

Воєнні дії, які відбуваються на території нашої країни негативно впливають на здоров'я людей, зокрема й на активних учасників освітнього процесу – вчителів. Тривале емоційне напруження, тривожність, страх за власне життя та життя близьких, невпевненість у майбутньому, організація навчання у дистанційному форматі виснажує психіку, та може призвести до психічних розладів, починаючи від депресії і до більш тяжких станів. Отже, вчителі потребують підтримки їх психічного здоров'я, так само як і інші учасники освітнього процесу [1]. На курсах підвищення кваліфікації є можливість надавати вчителям підтримку шляхом проведення на заняттях різноманітних індивідуальних та групових вправ на зняття психоемоційного напруження.

Кожне заняття ми розпочинаємо з вправ на тілесні відчуття. Наприклад, пропонуємо учасникам заняття озирнутися навколо і назвати предмет певного кольору, потім назвати м'який предмет і поторгати його, відчути на дотик його м'якість, потім назвати найприємніший запах. Таким чином, активізуються тілесні відчуття (зір, дотик, нюх), відбувається повернення в момент «тут і зараз».

Приблизно на половині заняття можна проводити вправи на м'язову релаксацію або вправи для очей, оскільки тривала робота за комп'ютером призводить до напруження та перевтоми, у тому числі органів зору. Серед вправ на релаксацію ми пропонуємо вправу «Лимонний сік». Для її виконання необхідно уявити, що у руці знаходиться лимон і з нього необхідно вичавити сік. Після сильного напруження м'язів, необхідно їх розслабити, повторити «вичавлювання соку» 3-5 разів. Подібною вправою є вправа «Бурулька», але під час її виконання напружуються і розслабляються м'язи всього тіла. Викладач на занятті говорить «Настала зима і бурульки замерзли» – м'язи тіла напружуються, «Настала весна і бурульки розтанули» – м'язи тіла розслаблюються. Таким чином, тіло отримує досвід того, що після сильного напруження може настати розслаблення, що позитивно впливає як на фізичний

стан, так і на психічний. Окрім того, виконання вправ на дитячий манер викликає в учасників посмішку та покращення настрою.

Також ми пропонуємо виконувати вправи для розслаблення м’язів обличчя. Завдання вправ: дати можливість усвідомити і запам’ятати відчуття розслаблених м’язів за контрастом з їх напруженням. Кожна вправа складається з двох фаз – початкової (напруження) і наступної (розслаблення). Напруження обраного м’яза чи групи м’язів повинне наростати плавно, «скидання» напруження здійснюється різко. Повільне напруження м’язів має супроводжувати повільний глибокий вдих. Розслаблення синхронне з вільним повним видихом. Вправу не слід виконувати безпосередньо перед сном, оскільки м’язове напруження має збуджуючу дію. Кожна вправа повторюється 2-3 рази. Виконуючи зазначені вправи, треба прагнути до того, щоб м’язи, які не задіяні в даний момент, були розслаблені. Серед вправ для обличчя ми пропонували вчителям вправи:

«Маска подиву». Заплющити очі. Одночасно з повільним вдихом максимально високо підняти брови, вимовивши про себе: «М’язи чола напружені». Затримати на секунду подих і з видихом опустити брови. (Пауза 15 секунд.)

«Жмурки» – вправа для очей. З повільним видихом, м'яко опустити повіки. Вдихаючи повітря, поступово нарощувати напруження м'язів очей і, нарешті, замружити їх так, начебто в них потрапило мило, мружитися якнайсильніше. Вимовити про себе: «Повіки напружені». Потім – секундна затримка подиху, вільний видих і розслаблення м'язів повік. Залишаючи повіки опущеними, вимовити про себе: «Повіки розслаблені».

«Обурення» – вправа для носа. Округлити крила носа і напружити їх, начебто ви дуже сильно чимось обурені, зробити вдих і видих. Вимовити про себе: «Крила носа напружені». Зробити вдих, на видиху розслабити крила носа. Вимовивши про себе: «Крила носа розслаблені».

«Маска поцілунку». Одночасно з вдихом поступово стискати губи, начебто для поцілунку, довести це зусилля до межі і зафіксувати його повторюючи: «М’язи рота напружені». На секунду затримати подих, з вільним видихом розслабити м'язи. Вимовити: «М’язи рота розслаблені».

«Маска сміху». Злегка примружити очі, на вдиху поступово посміхнутися настільки широко, наскільки це можливо. На видиху розслабити напружені м’язи обличчя. Повторити вправу кілька разів.

«Маска невдоволення». З вдихом поступово стискати зуби, щільно зімкнути губи, напружити м'язи підборіддя й опустити кути рота – зробити

маску невдоволення, зафіксувати напруження. Вимовити про себе: «Щелепи стиснуті, губи напружені». З видихом розслабити м’язи обличчя – розімкнути зуби. Вимовити про себе: «М’язи обличчя розслаблені».

Після деякого тренування легко вдається подумки керувати розслабленням всіх мімічних м’язів [2].

Учителі дуже схвально ставляться до виконання подібних вправ на курсах підвищення кваліфікації. Зазначають, що такі вправи допомагають розслабитися, відволіктися від проблем, покращити настрій. Заняття проходять у більш комфортній та невимушеній атмосфері. Отже, ми вважаємо за необхідне і надалі надавати підтримку вчителям під час проведення занять на курсах підвищення кваліфікації, розширюючи перелік вправ для покращення психоемоційного стану. Такі вправи займають незначний проміжок часу, але мають позитивний вплив на організм.

Література

1. Кочерга Є. В. Розвиток здоров’язбережувальної компетентності вчителів хімії в закладах післядипломної освіти : дис. ... канд. пед.. наук : 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти. Київ, 2021. 326 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Kocherha_E_05-04-2021_disertac.pdf

2. Лавріненко О. А. Майстерність удосконалення зовнішньої та внутрішньої педагогічної техніки майбутнього вчителя : методичні рекомендації. Київ, 2021. 126 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/729180/1/%D0%9B%D0%B0%D0%B2%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%D0%90.pdf

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ІНІЦІАТИВИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ПЕРІОД ВОЄННОГО ЧАСУ

Аліна Гаврікова
кандидат економічних наук
Донбаська державна машинобудівна академія
a.gavrikova.dgma@gmail.com

Сучасний розвиток освітнього простору за світовими стандартами будується на концепції неперервної освіти, яка дозволяє підвищити інтелектуальний і культурний потенціал кожної нації. Постійне розширення переліку отриманих компетентностей і практичне використання ІТ-технологій допомагають людині відчувати себе потрібною суспільству на всіх стадіях свого життєвого циклу.

Російське вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року поставило під загрозу виконання одного з пріоритетних принципів ЄС «Основи соціальних прав» [1]: «Кожен має право на якісну та інклюзивну освіту, базове навчання та навчання протягом усього життя, щоб набувати і підтримувати навички, які дають змогу брати повноцінну участь у житті суспільства та успішно адаптуватися до змін на ринку праці». На території України в районах бойових дій стає неможливим отримання дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіт, навчання в аспірантурі та докторантурі. Руйнування інфраструктури й освітніх закладів роблять неможливим повернутися українцям до традиційного навчального процесу після визволення територій ЗСУ. Водночас, досвід дистанційної освіти, який було отримано в період «пандемії короновірусної хвороби 2019» дозволив національній системі освіти України гідно виконувати свої функції під час військового стану.

Втрачаючи домівки та перебуваючи в небезпечних для життя районах українці приймають рішення перетнути кордон в пошуках безпеки, що дає можливість ЗСУ в повній мірі виконувати поставлені перед ними завдання і зменшити соціальне навантаження на економіку країни, падіння ВВП якої за 9 місяців 2022 року оцінюється Міністерством економіки України на рівні 30 % [2].

Польська прикордонна служба повідомила, що з початку війни до середини серпня 2022 року кількість українців, які виїхали до Польщі перевищила 5 мільйонів осіб, яка на допомогу українцям витратила майже 1%

від свого ВВП [3]. Слід підкреслити, що це не вимушений крок в українсько-польських відносинах, а побудоване на основі симетрично стратегічного партнерства за багатьма напрямами політично-соціального походження співробітництво, початок розвитку якого було закладено у довоєнні часи [4]. Партнерські стосунки в галузі освіти здійснювалися на протязі останніх років її формування в Україні за європейськими стандартами. Наприклад, 3-10 вересня 2016 року у Навчальному центрі розвитку освіти у м. Сулеювек (Республіка Польща) відбувся навчальний семінар авторів держстандарту в рамках проекту «Нова українська школа». Координаторами проекту виступав Центр розвитку освіти Республіки Польща та Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, який було фінансовано в рамках Програми співпраці у сфері розвитку «Польська допомога» Міністерства закордонних справ Республіки Польща [5].

Українсько-польське партнерство на освітньому просторі в період воєнного часу отримало вражаючі масштаби, оскільки держави мають схожі культурні цінності та розуміють, що діти – це людський потенціал і майбутнє будь-якої країни. З кінця лютого по липень 2022 року за даними Міністерства освіти Польщі заклади освіти прийняли близько 200 тисяч учнів з України – 160 тисяч дітей відвідують школи, а 40 тисяч – дитячі садки [3]. Варто зазначити, що багато українських дітей перебуваючи за кордоном продовжують дистанційне навчання і в українських школах, але трапляються випадки, коли діти навчаються у двох школах одночасно (в українській – дистанційно, а в польській – в класах, за всіма канонами отримання європейської освіти), коли батьки не можуть визначитися з подальшим знаходженням родини після закінчення війни.

На території Польщі відкриваються українські школи, що особливо важливо для української держави і батьків дітей, які планують повернення на батьківщину, а перебуваючи в іншій країні й намагаються зберегти національну ідентифікацію. Слід підкреслити, що на сьогоднішній день кількість наявних учбових місць не задовольняє попиту на них. Українські школи на території Польщі здійснюють освіту за стандартами рідної країни та вивчають предмети, пов’язані з розвитком національної самосвідомості (українську мову та літературу, історію України тощо), які працюють у декількох містах: Варшаві, Вроцлаві, Бяли Бурах, Бартошице, Гурово-Іловецьке, Перемишлі. Окремої уваги заслуговує також нова освітня ініціатива «Перша українська школа у Польщі», яка створена фундацією «Незламна Україна» у березні 2022 року у відповідності до української навчальної програми Міністерства освіти і науки

України. На сьогодні створено три українські школи у містах – Варшава, Вроцлав та Краків. Учні безкоштовно забезпечуються всіма необхідними матеріалами для навчання. Педагогічний та адміністративний штат складається виключно з українських спеціалістів. В школі передбачено вивчення польської мови та проходження (за бажанням) реабілітаційного курсу з психологом [6].

Водночас, Польща пропонує українським дітям та підліткам отримати освіту європейського зразка, які обов'язково мають її своєчасно здобути за віковою належністю, а саме [3, 7]:

– діти дошкільного віку можуть відвідувати польські дитячі садки (у віці з 6 до 7 років є обов'язковою вимогою держави);

– дітей шкільного віку чекають в польських школах, але зараховують на клас менше ніж вони навчалися в Україні;

– підлітків орієнтують на навчання в польських ліцеях і технікумах, підтримуючи їх своїм позитивним ставленням і розуміючи відсутності глибоких знань польської мови, що дозволяє їм швидко адаптуватися і продовжити навчання;

– абітурієнтам для вступу до вищих навчальних закладів не завжди потрібні результати ЗНО (обов'язково лише для вступу на медичні факультети), а окремі польські університети пропонують безкоштовне навчання для українців.

Зважаючи на воєнні дії в Україні кількість вступників в 2022 році у Польщі значно зросла, але Міністерство освіти не бачить в цьому проблеми і відкриває більше місць для громадян України, а університети приймають більшу кількість вступників. При отриманні вищої освіти обов'язковим має бути підтвердження знання польської мови, але є нюанси: один приватний університет у Кракові (Akademia WSB), який посідає третє місце рейтингу польських ВНЗ і налаштований на співпрацю зі студентами з-за кордону та має філії в інших містах Польщі, відкрив курс «Управління» (Zarządzanie) українською мовою, що не вимагає знання польської [7]. З іншого боку, є можливість дати роботу викладачам з України за наступних умов [7]: по-перше, потрібно знання польської мови (вільне володіння); по-друге, нострифікація буде проведена пізніше; по-третє, ректор самостійно приймає рішення щодо прийняття науковця на роботу.

Розуміючи результативність поєднання формальної і неформальної форм неперервної освіти Міністерство освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти, а також Асоціація інноваційної та цифрової освіти виступили ініціаторами створення мережі Українських освітніх хабів за кордоном. Відтак,

25 липня 2022 року, за підтримки Центральноєвропейської ініціативи відбулося відкриття Українського освітнього хабу у Варшаві, який пропонує українцям наступний перелік безоплатних можливостей:

– навчання в українській школі;

– опанування ІТ-професій і гнучких навичок (soft skills);

– навчання українській, польській і англійській мовам;

– профорієнтація за допомогою штучного інтелекту;

– сприяння у працевлаштуванні;

– екскурсії [8].

Незважаючи на відкритість розвитку українсько-польських відносин на освітньому просторі в період воєнного часу головною проблемою залишається мовний бар'єр. Особливо актуальним він виявився для українців зі східних регіонів, враховуючи те, що «польська мова» не вивчається в межах шкільної програми у старших класах, як це здійснюється в західній частині України. Зрозуміло, що знання польської мови суттєво розширює можливості навчання й отримання роботи в Польщі, однак не слід втрачати своєї національної ідентифікації, яку з часом буде доволі складно поновити. Особливо гостро проблема стосується дітей дошкільного віку, які виїхали під час бойових дій з України і залишаться навчатися за кордоном отримуючи європейську освіту, а з часом, за різними обставинами, будуть підтримувати економіку іншої країни.

Література

1. Нова парадигма освіти у глобальному світі. URL: http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53
2. Падіння ВВП України за 9 місяців 2022 року оцінюється на рівні 30 %. URL: https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=4725f89d-00a3-4d63-941e-4dac3018ab07&title=PadinniaVvpUkrainiZa9-Misiatsiv2022-RokuOtsiniutsiaNaRivni30-
3. Кількість українців, які виїхали до Польщі перевищила 5 мільйонів осіб. URL: https://visitukraine.today/uk/blog/727/the-number-of-ukrainians-who-left-for-poland-exceeded-5-million-people
4. Аналітична доповідь. Стан та перспективи стратегічного партнерства Польщі та України. Погляд з Польщі та України. Люблін-Київ, 2021. URL: https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2022/01/stan-i-perspektywy-partnerstwa_ua_web-1.pdf
5. Українсько-польське співробітництво в галузі освіти. Проєкт «Нова українська школа». URL: https://poland.mfa.gov.ua/news/50983-ukrajinsyko-polysyke-spivrobitnictvo-v-galuzi-osviti-projekt-nova-ukrajinsyka-shkola
6. Українські школи в Польщі. URL: https://www.ukrainianinpoland.pl/uk/ukrainian-schools-in-poland-uk
7. Вища освіта у Польщі: нюанси вступу і що робити, якщо провалив іспити, - поради українцям від польської експертки. URL: https://uapl.info/vyshcha-osvita-u-polshchi-niuansy-vstupu-i-shcho-robyty-iakshcho-provalyv-ispyty-porady-ukraintsiam-vid-polskoi-ekspertky/
8. У Польщі запрацював український освітній хаб. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/u-polshi-zapracyuvav-ukrayinskij-osvitnij-hab

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ В ПОЗАШКІЛЛІ

Людмила Шабаєва
старший викладач
Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»
shabaeva34@ukr.net

Військова агресія Росії проти України, яка розпочалась 2014 року і посилилась 2022 року, спричинила зміни в соціальній, економічній, гуманітарній сферах, зокрема в освітній галузі.

В умовах збройної агресії Росії проти України заклади позашкільної освіти продовжують активно працювати для розвитку творчих здібностей дітей і молоді, забезпечуючи їх змістовне дозвілля та психологічну підтримку. Позашкілля в більшості регіонів стало тим острівком миру, де дитина може відволіктися від страшного повсякдення війни. У зв'язку з цим у закладах освіти удосконалення потребують формування безпечного освітнього середовища, зміст освіти, форми і методи роботи з дітьми та молоддю, які мають бути спрямовані на адаптацію до нових умов [4].

Організація освітнього процесу у воєнний час – це новий виклик для усіх педагогів, зокрема і для педагогів закладів позашкільної освіти. Під час війни заклад позашкільної освіти є осередком, який дає змогу дітям отримувати психологічну підтримку, емоційний стан, спілкування, переключення уваги, відволікання від новин, впевненість, відчуття приналежності до спільноти. Тому надзвичайно важливо гнучко підходити до організації роботи закладу та налаштовувати освітній процес так, щоб він був комфортним і безпечним для дітей та педагогів. В умовах війни можна виділити такі категорії дітей: залишились у місцях свого постійного проживання; евакуйовані до різних областей України; евакуйовані за межі України [1].

Під час воєнних дій, діти є однією з найбільш вразливих категорій і потребують психологічної підтримки. Сьогодні на керівника гуртка покладено обов'язки не тільки як педагога-професіонала в тій чи іншій сфері, а ще й як психолога. На допомогу батькам та педагогам створено рекомендації та практичні поради, а саме: психологічна підтримка, куди звертатись, вправи для дітей та підлітків, які перебувають у стресовій ситуації, для зняття психоемоційного напруження, пошук резервів, або психологічний супровід дітей-переселенців із зони проведення АТО та членів їхніх сімей, психологічна допомога дітям у кризових ситуаціях, едьютеймент (ігри для зняття втоми, напруги, агресії) [2].

Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти все більш потребує розробки та впровадження нових педагогічних технологій, які забезпечують чітку й ефективну організацію навчальних занять, виражають шляхи і засоби досягнення цілей навчання і виховання.

Сучасна позашкільна освіта передбачає взаємодію з формальною освітою в рамках Концепції «Нової української школи». Головні компоненти Концепції: новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві; наскрізний процес виховання, який формує цінності; педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем (вихованцем), учителем і батьками; орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм; сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів [5]. Ключові компетентності слід формувати через спеціально підготовлений зміст, технології і розвивально-збагачене середовище, яке має такі ознаки: відкритість, цілісність, емоційна комфортність, суб'єктність навчальної взаємодії. Компетентність є умовою розвитку й набуття зрілої форми думок, мотивів, цінностей, спрямованості особистості, яка прагне самоствердитися у власній діяльності, реалізувати творчий потенціал, виявити свої здібності.

В умовах інтенсивного розвитку вітчизняної освіти важливе значення набуває інноваційна педагогіка як фактор оновлення її змісту та педагогічних технологій. Сучасні освітні технології є ефективним засобом активізації пізнавальної діяльності учнів, унікальною можливістю включити в творчу, пошукову, самостійну діяльність з вирішення відповідної проблеми. Вони забезпечують різноманітні форми діяльності та формують вміння підводити підсумки роботи, розвивають логічне мислення та навички соціалізації.

В умовах військових дій найбільшої актуальності набувають системи комунікації з дітьми, їхніми батьками, сім'ями, педагогами та запровадження нових актуальних форм роботи. Як показала практика, педагогічні працівники закладів позашкільної освіти адаптують заняття до умов сьогодення, пропонують вихованцям майстер-класи, вікторини, віртуальні подорожі, екскурсії, мультимедійні презентації, здійснення проєктної та дослідницької діяльності, докладають усіх зусиль для організації різноманітних активностей для дітей та їх родин. Усі заклади висвітлюють свою діяльність і здобутки в електронних мережах (Facebook, YouTube, Telegram), а також на своїх сайтах.

Одним зі шляхів оновлення змісту освіти й узгодження його з актуальними потребами в контексті інтеграції до європейського освітнього простору є його побудова на основі сучасних освітніх підходів [3]. У позашкільній діяльності дитина не просто відтворює те, що засвоює. Завдяки своїй унікальності і неповторності, вона розвиває, доповнює знання та навички, вдосконалює їх. Саме в цьому полягає закон творчої поведінки і методики позашкільного педагогічного процесу, яка будується на обов'язковому заохоченні різнобічного творчого самовиявлення школярів, багатстві вражень, створенні оптимальних особистісних стосунків, котрі є джерелом продуктивної творчої діяльності дитячої спільності. Тому принципове значення має розгляд позашкільного педагогічного процесу як цілісної системи безперервної освіти, формування її у специфічних умовах життєдіяльності – у сфері дозвілля.

Інтерактивні технології активно використовуються в освітній діяльності. Залежно від мети заходу, уроку, форм організації навчальної діяльності

використовуються інтерактивні технології кооперативного, колективно-групового навчання, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань. Окремі локальні технології використовуються на будь-якому етапі традиційного уроку, трансформуючи його в інтерактивний [4].

Інтерактивне навчання ґрунтується на концептуальній ідеї співробітництва, взаємонавчання. Процес пізнання відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Сучасна позашкільна освіта в Україні спрямована на надання учням необхідних знань, вироблення вмінь і навичок. За період навчання вони мають засвоїти великий об'єм інформації. Як зацікавити учнів своїм предметом чи новою темою? Просто розповісти їм про важливість навчання та здобуття знань? Це більше не працює. Сучасні діти губляться серед оточуючого їх інформаційного шуму, тому якщо розказані вчителем факти одразу не зачепили, вони автоматично потрапляють до категорії нецікавих. Виникає питання: як треба вести урок, заняття аби не просто привернути увагу дітей, а ще й стимулювати їх до подальшого поглиблення знань? І тут на допомогу може прийти неординарні методи навчання: сторітелінг, інтелектуальні карти, едьютймент [2].

Отже, дані технології в комунікації – це передача необхідних сенсів у формі історії, ігор, використання форми історії для того, щоб захопити увагу вихованців та забезпечити її необхідною мотивацією. Під мотивацією розуміється емоційна складова. Тобто, щоб примусити дитину виконати якусь дію, необхідно змусити її щось відчувати.

Література

1. Биковська О.В. Сучасна стратегія розвитку позашкільної освіти. Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова]. Сер.: Педагогічні та історичні науки. 2012. Вип. 102. С.3-6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzped_2012_102_3

2. Гич Г. М. Сторітелінг як інноваційна методика формування мовної компетентності учнів ЗНЗ. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. 2015. No 4 (51). С. 188–191.

3.Державний стандарт базової середньої освіти затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/uryad-zatverdiv-derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osvitireforma-nova-ukrayinska-shkola-prodovzhitsya-u-5-9-klasah

4. Ілляхова, М.В. (2019). Креативність і творчість: дефініції понять. Актуальні питання гуманітарних наук, (23), 95-100. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/23_2019/part_2/20.pdf

5.Концепція Нової української школи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf

АНКЕТОВАНІ ІНДЕКСИ ПРИЙНЯТТЯ МОВ ПРОГРАМУВАННЯ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Олександр Маркелов
кандидат технічних наук, доцент, OrcID: 0000-0002-2432-0768
кафедра систем автоматизованого проектування
Національний університет «Львівська політехніка»
oleksandr.e.markelov@lpnu.ua

Маргарита Носкова
кандидат педагогічних наук, доцент, OrcID: 0000-0003-4361-737X
кафедра педагогіки та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»
margaryta.v.noskova@lpnu.ua

Вступ. Проблема усвідомленої мотивації студентів до навчання завжди була і залишається актуальною для викладача. Особливо важливим є здатність викладача отримувати від студентів зворотній зв'язок та реагувати на їхні очікування та сподівання, вміти використати ці очікування для підвищення мотивації вивчення дисципліни та розвитку системних взаємозв'язків між учасниками освітнього процесу.

У даній публікації представлено аналіз результатів анкетування студентів гуманітарних спеціальностей, які приступають до вивчення дисципліни «Мови програмування»

У стратегії інформатизації та цифровізації освіти, додатково до їхньої спеціальності включені предмети з програмування, створення ІТ-проектів і реалізація комп'ютеризованих лінгвістичних програмних продуктів. Комплексне й зіставне (порівняльне) вивчення кількох мов програмування входить у концепції філологічних природніх мов спілкування, так й технічних лінгвістичних. Здебільшого абітурієнти під час обрання гуманітарного напрямку спеціальності прагнули спирались на попередній досвід вивчення алгоритмізації та мов програмування. Саме на основі попереднього досвіду й формується "прийняття" і "вподобання" певної мови або мов програмування фокусується увага здобувача освіти.

Отже під поняттям "прийняття" будемо розуміти ступінь "згоди" / "запалу інтересу" / "погодження" до вивчення програмування певною мовою на етапі "очікувань» у студентів спеціальності загально гуманітарного напряму.

Під поняттям "анкетовані індекси" будемо розуміти результати опитування здобувачів освіти перед початком вивчення дисципліни «Мови програмування», метою якого було визначення очікувань студентів від вивчення дисципліни, їхнього суб'єктивного рейтингу популярності мов програмування на основі їхнього попереднього досвіду, а також вибору мови програмування для подальшого вивчення. Аналогічне опитування планується проводити після вивчення дисципліни, всебічного вивчення основних

конструкцій мов програмування протягом річного курсу, у якому паралельно демонструвалися та ще співставлялися (порівнювалися) структурні, змістовні, граматичні, синтаксичні, пунктуаційні описи мов програмування, що дозволить виявити динаміку змін у ставленні студентів до опанування мов програмування.

Спосіб проведення дослідження. Респонденти відзначали мульти голосуванням рейтинги популярності для себе переліку мов. Контингент для: 180 респондентів, віком: 17 - 20 років, стать: 88% жіноча, 12% чоловіча. Перше анкетування проводилося у 2021-2022 навчальному році до початку воєнного стану в Україні, на першому занятті перед вивченням дисципліни. Наступні анкетування проводилися під час вивчення двосеместрового курсу, ~~під час~~ після оголошення воєнного стану в країні, що дало можливість бачити ~~тренди~~ тенденцію фокусування аудиторії на навчанні у складних умовах, ~~тренди~~ переосмислення пріоритетів, "IT-switch" як за мовами програмування, так й за спеціальностями.

Розглянемо окремі результати первинного анкетування. У Таблиці 1 представлено відповіді на питання «Оберіть варіанти(и) відповідей (можна обрати кілька) які найкраще відображають Ваш досвід програмування у ЗЗСО»

Таблиця 1.

Розподіл результатів відповідей студентів на питання «Оберіть варіанти(и) відповідей (можна обрати кілька) які найкраще відображають Ваш досвід програмування у ЗЗСО » перед початком вивчення дисципліни.

Варіанти відповідей	Кількість	Відсотки
ніякого з програмування	46	27,06 %
кілька невеличких тем й не запам'яталося	63	37,6%
достатня кількість тем	9	5,29%
інше	6	3,53%
Скреч (Scratch, навчальна візуальна алгоритмізація)	90	52,94%
Загалом респондентів 180 із відповідями	170	95%

Візуалізовані результати першого досвіду ознайомлення із комерційними мовами програмування студентів гуманітарних спеціальностей, які приступали до вивчення мов програмування в університеті представлено на рис.1а та співставлено з рейтингом DOU.ua [1] на рис. 1б.

а)

	Здобувачі 1
Python	14,71
JavaScript	4,71
Java	3,53
C# (Csharp)	2,35
C lang	0,59
Obj-C	0,00
C++	5,88
PHP	2,35
Pascal/ObjectPascal	25,00
GO lang	0,00
Scala	0,00
Swift	0,00
Scratch	52,94
Kotlin	0,00
Ruby	0,00
Basic/VisualBasic	1,18

б)

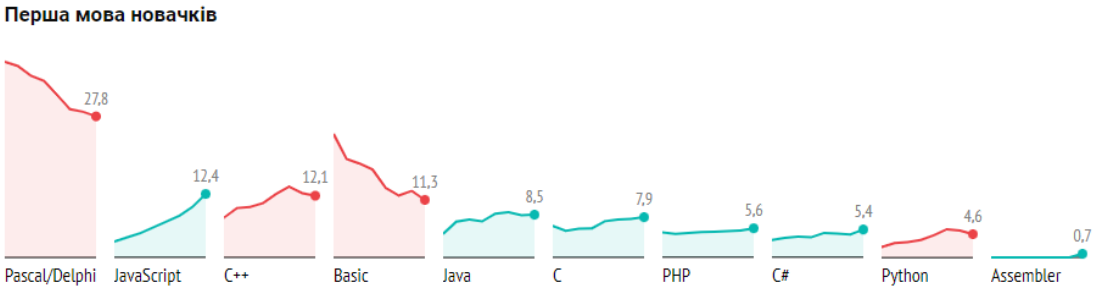

Рис.1. Мови для: а) здобувачів % до початку навчання; б) DOU.ua % [1].

Огляд всесвітніх індексних рейтингів мов програмування здійснювався за 5-ма ресурсами. Веб-ресурс DOU.ua [1] презентує аналітичні статті, пов'язані з інформаційними технологіями. Рейтинг мов українського сегмента IT бізнесу та освіти DOU.ua за критеріями "Комерційне використання", "Особисті вподобання свободи вибору", "Наступне вивчення мов", "Перша мова", "Додаткова мова", "Вікові межі", "Тривалість досвіду", "Зарплати", "Сфери використання" та інші. Рейтинги показників популярності мов програмування TIOBE Programming Community [2] базуються на кількості кваліфікованих інженерів у всьому світі, курсах і сторонніх IT постачальниках, використовує пошукові системи: Google, Bing, Yahoo!, Wikipedia, Amazon, YouTube та Baidu.

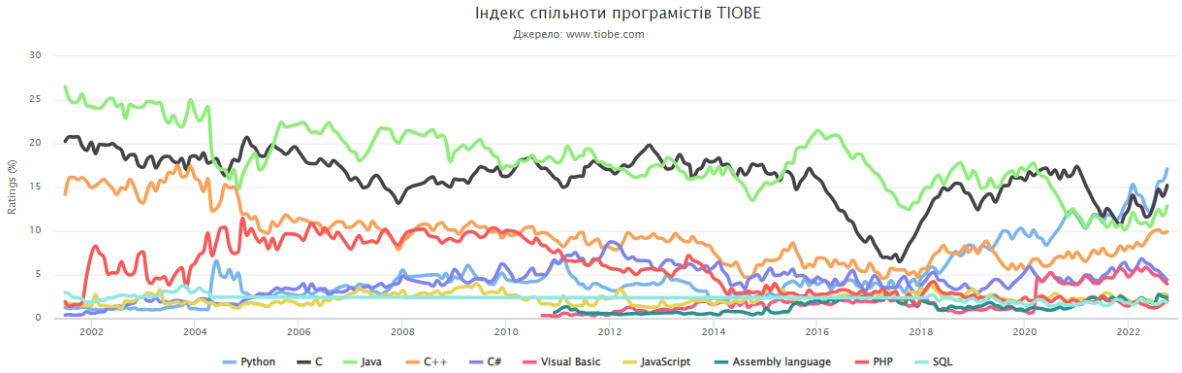

Рис.2. Індекс рейтинг TIOBE [2].

PYPL індекс [3] аналізу того, як часто в Google шукають підручники з мови (станом на жовтень 2022 рис. 3); індекс цитується у професійних журналах: Developer Tech, DevOps, InfoWorld (several articles), eWeek, Techworld.

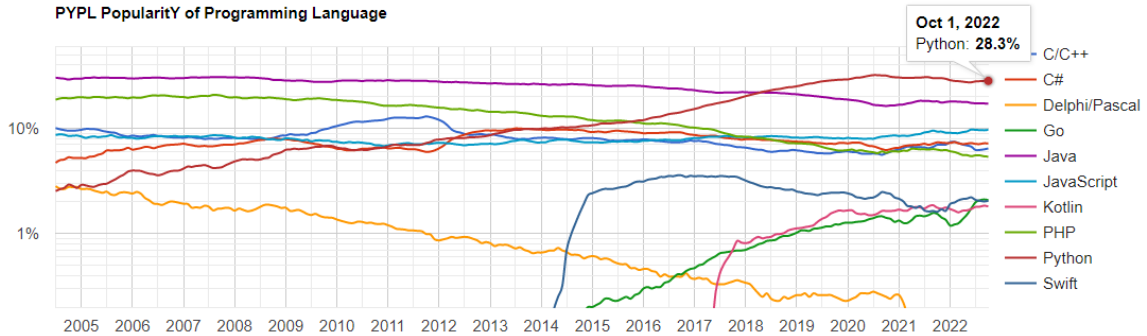

Рис.3. Індекс рейтинг PYPL [3].

LibHunt індекс [4] (рис. 4) відстежує згадки програмних бібліотек у соціальних мережах Reddit, HackerNews & Dev.to. Методологія IEEE Spectrum [5] рейтингу (рис 5) оцінює із джерел за дев'ятьма показниками: Google (кількість ресурсів про мову), Twitter (кількість балачок у соц.мережах), Stack Overflow (згадування у питаннях), Reddit (кількість публікацій), IEEE Xplore (статі із конференцій і журналів та згадуються в науці), IEEE Job (кількість вакансій).

Top 100 Programming Languages by social mentions

Rank Today	Change	Rank 2021 Oct	Programming Language	Rating
1	-	1	Python	14.67%
2	-	2	JavaScript	12.90%
3	↑	4	TypeScript	8.86%
4	↓	3	C++	8.39%
5	-	5	C	6.90%
6	-	6	Go	5.88%
7	-	7	C#	4.72%
8	↑↑	10	Rust	4.46%
9	↓	8	Shell	4.45%
10	↓	9	Java	4.21%
11	-	11	HTML	2.14%
12	-	12	PHP	1.77%
13	-	13	Ruby	1.60%
14	↑	15	Lua	1.59%
15	↑↑↑	18	Jupyter Notebook	1.39%
16	-	16	Kotlin	1.30%
17	-	17	Swift	1.00%
18	↓↓4	14	CSS	0.91%
19	-	19	Emacs Lisp	0.68%
20	-	20	Vim Script	0.64%

Рис.4. Індекс рейтинг LibHunt [4].

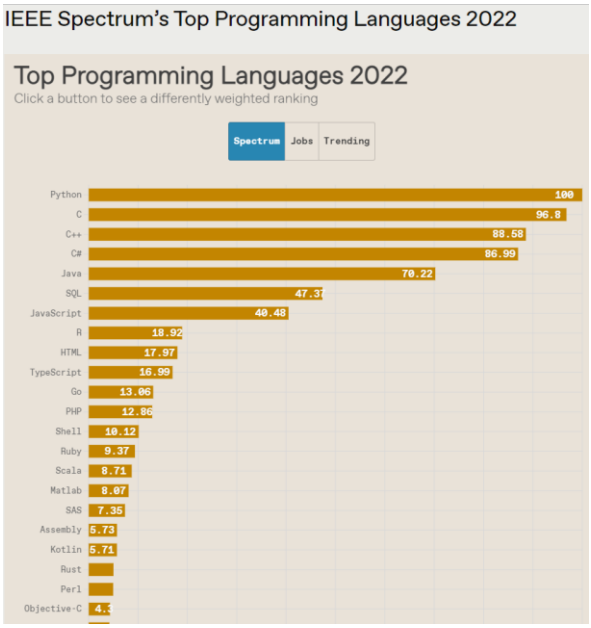

Рис.5. Індекс рейтинг IEEE [5].

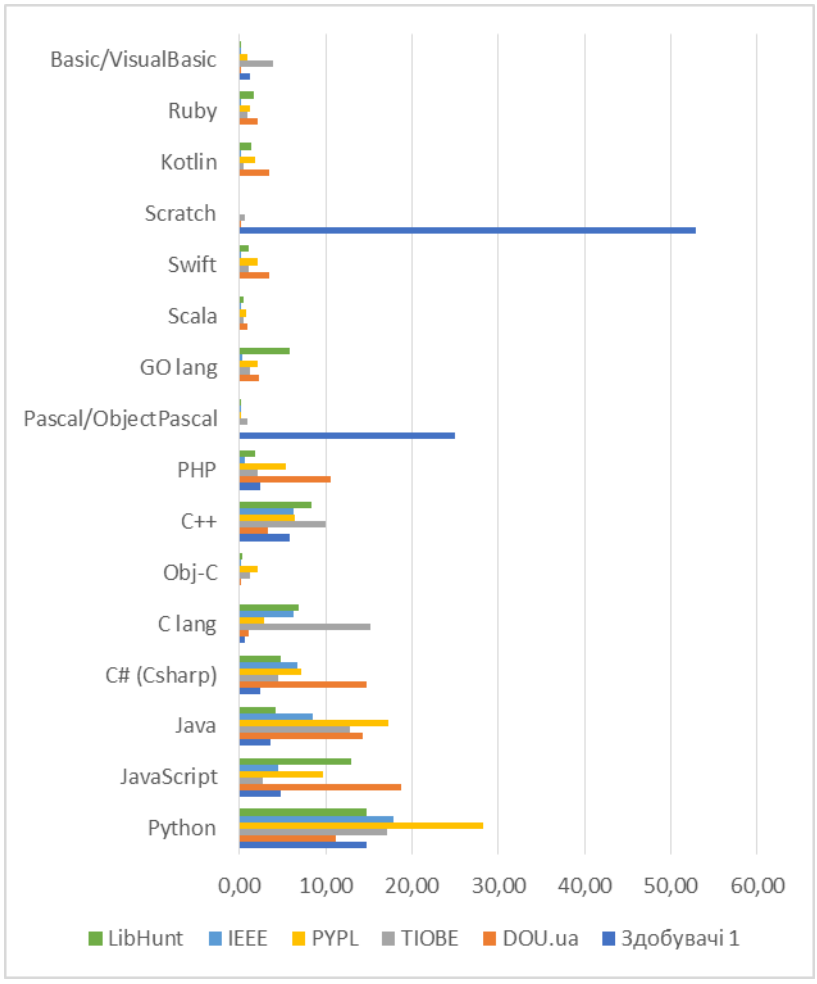

Рис. 6. Підсумкове співставлення індексів популярності прийняття до вивчення мов програмування серед здобувачів гуманітарного напрямку та всесвітніми рейтингами.

На рис. 6 представлено підсумкове співставлення індексів популярності прийняття до вивчення мов програмування серед здобувачів гуманітарного напрямку, які приступають до вивчення мов програмування в університеті та всесвітніми рейтингами.

Розподіл відповідей здобувачів гуманітарного напрямку на питання: “На скільки очікувано для Вас вивчати мови програмування?” представлено в табл.2.

Таблиця 2.

Кількісні та процентні дані виявлення інтересу до вивчення мов програмування й очікуваності їх викладання на гуманітарному напрямку.

висока зацікавленість	61	35,88 %
достатня зацікавленість	72	42,35 %
середня зацікавленість	16	9,41 %
старт зацікавлення	17	10,00 %
змушена зацікавленість	2	1,18 %
незацікавлено	1	0,59 %
зовсім незацікавлено	1	0,59 %
категорично проти	0	0 %

Кількісні показники вибору мов програмування студентами гуманітарних спеціальностей на основі їхнього попереднього досвіду представлено на рис. 7.

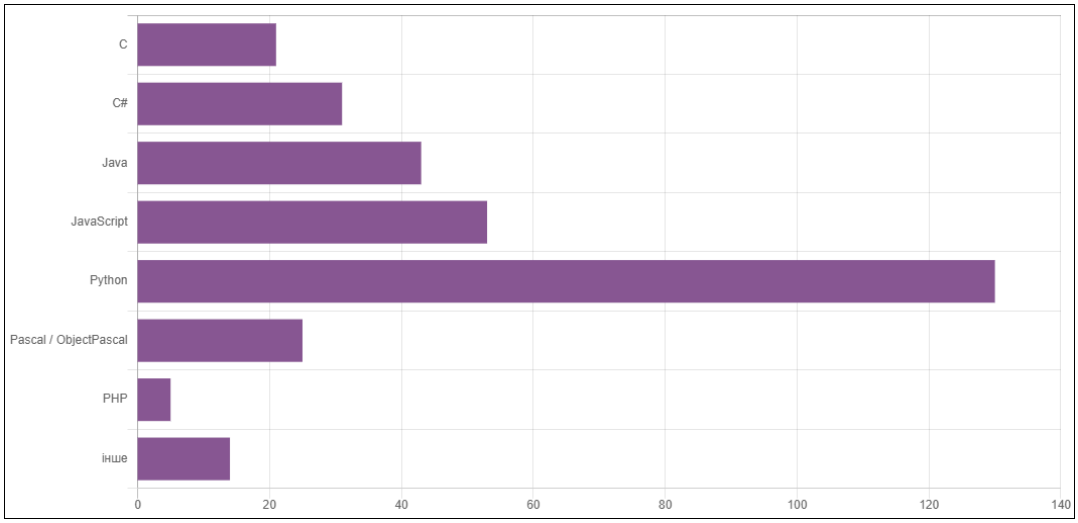

Рис. 7. Кількісні показники вибору мов програмування студентами гуманітарних спеціальностей на основі їхнього попереднього досвіду.

Заключення. Як бачимо, у студентів гуманітарних спеціальностей попередній досвід знайомства з програмуванням у ЗЗСО суттєво впливає на вибір мови програмування для подальшого вивчення. Популярність (впізнаваність) мови програмування студентами гуманітарних спеціальностей, які лише приступають до вивчення мов програмування в університеті в переважній більшості збігаються з відкритим світовими рейтингами. Порівняльне співставлення світових індексів популярності мов програмування серед розробників, науковців, спільнот та здобувачів гуманітарних спеціальностей проводилось у період воєнного стану в Україні. Виявлено співпадіння інтересу до технічних мов й готовності до наполегливого навчання цьому, або “IT-switch” та поєднання філології природніх мов й технічної лінгвістики.

Література

1. Редакція DOU.ua Рейтинг мов програмування 2022. DOU.ua. Україна. URL: https://dou.ua/lenta/articles/language-rating-2022/ (дата звернення: 15.10.2022).

2. TIOBE Software BV, Netherlands. TIOBE Index - TIOBE. TIOBE. URL: https://www.tiobe.com/tiobe-index/ (date of access: 15.10.2022).

3. Pierre Carbonnelle. PYPL PopularitY of Programming Language index. PYPL. Katholieke Universiteit, Leuven, Belgium. URL: https://pypl.github.io/PYPL.html (date of access: 15.10.2022).

4. Stephen Cass. Top Programming Languages 2022. IEEE Spectrum. New York, USA. URL: https://spectrum.ieee.org/top-programming-languages-2022 (date of access: 15.10.2022).

5. Stan Bright. Top 100 Most Popular Programming Languages (The LibHunt Index), LibHunt. Sydney, Australia. URL: https://www.libhunt.com/index (date of access: 15.10.2022).

АКТУАЛЬНІСТЬ ОЧНОЇ АБО ЗМІШАНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Ганна Попеску
вчитель фізики, студент магістратури
Національний університет «Львівська політехніка»
popeskuanna16@gmail.com

Якісна організація освітнього процесу в умовах воєнного часу можлива, на нашу думку, за умови очного відвідуванні занять, адже тільки так учні зможуть, не дивлячись на зовнішнє середовище, досягнути поставлених цілей, успішного вивчення дисциплін.

Покладаючись на власний досвід у ролі студента, а також у ролі вчителя, можу стверджувати, що зовнішнє середовище – а саме погодні умови, повітряна тривога, вибухи, загроза залишитись без будь-якого засобу для зв'язку, дуже сильно впливають на якість освітнього процесу.

Водночас за допомогою використання змішаної або очної форм навчання можна досягнути вражаючих результатів, порівняно з дистанційною формою організації освітнього процесу. Наприклад, як свідчить практичний дослід, відвідуваність уроків учнями та якість освіти є вищою за очної або змішаної форми навчання, які передбачають безпосереднє спілкування між вчителями та учнями є позитивним фактором для психіки, а ті чи інші зміни - повітряна тривога або вибухи, відбуваються під строгим наглядом наставників, які скеровують учнів, можуть допомогти їм (адже вчителі мають певні знання в області психології) та підтримати. Така організація освітнього процесу допомагає його учасникам справлятись з тимчасовими труднощами, що позитивно впливає на якість освіти.

Забезпечення учнів всім необхідним – планшетом, ноутбуком або будь-яким інший девайсом з можливістю підключитись до мережі інтернет розпочалось ще в далекому 2019-му під час пандемії COVID-19, однак більшість учнів на сьогодні не мають навіть і цього. Зараз же, в умовах воєнного стану, не кожен може дозволити собі купити телефон для навчання (для доступу до платформи ZOOM, Classroom). Також, недавні події вказали на головну проблематику, яка відрізняє уроки під час мирного часу та воєнного – це знищення теплових, атомних електростанцій ракетами або іншими засобами масового ураження. Під час цих обстрілів життя мирного населення знаходиться під прямою загрозою в величезних масштабах, зникає будь-який зв'язок, тож дистанційне навчання, яке покликане надати у прифронтових зонах хоча б базові знання, зникає.

Суто дистанційне навчання можливе тільки при стабільному мобільному зв'язку, доступу до мережі інтернет та забезпеченні відповідними девайсами. В воєнний час дистанційне навчання, так чи інакше, складається з великих пропусків. Однак, і його можна удосконалити використовуючи радіо, поширенням спеціальних курсів у вигляді відеозаписів - вже збережених на

девайсі (не залежно від мобільного зв'язку, навчання продовжується). Таким чином, учень зможе отримати базові навички та знання як з вчителем, так і без нього.

Очна або змішана форма навчання також «збереже» нервову систему юних здобувачів освіти від перевтоми, збереже здорову атмосферу спілкування (адже, дистанційна форма навчання «прив'язує» учня до смартфону, виробляючи тим самим цифрову залежність), зберігає зв'язок з реальністю - в воєнний час дуже важливо постійно пам'ятати та нагадувати собі, що відбувається навколо.

Учні здобувають освіту під пильним наглядом батьків, а студенти – завдяки самоконтролю та дисципліні. Як очна, так і дистанційна форма навчання націлена на студентів, які зможуть самостійно вивчати не менше 50% від усього матеріалу – завдяки Болонському процесу. Тож, перевіривши на собі усі форми навчання, можу стверджувати, що для більшості студентів може з легкістю підійти дистанційна форма навчання (окрім спеціальностей, де обов'язкова практика, як-от вчителів, лікарів, інженерів). За наявності зручної платформи, як-от, Coursera, Moodle та багатьох інших, студент може переглядати відео/перечитувати лекційний матеріал та відсилати практичні завдання на одному пристрої у будь-який зручний для нього час. Така система освіти організації дозволяє вивчити певну дисципліну у будь-який доступний час, закріплюючи знання практичними завданнями. Однак, це все, знову ж таки, за умови підключення до мережі інтернет та відповідних девайсів.

Отже, якісна організація освітнього процесу в умовах воєнного часу можлива, на нашу думку, за допомогою очного, в крайньому випадку, змішаного навчання – незважаючи на всі проблеми, що при цьому виникають. Водночас усі учасники освітнього процесу під час правового режиму воєнного стану повинні докладати максимальних зусиль для здобуття якісної освіти, випробовувати нові ідеї, враховувати зарубіжний досвід та покращувати власний.

Література

1. Дистанційна освіта: чому важлива системна робота замість чатів у месенджерах [Електронний ресурс]. URL: https://nus.org.ua/articles/dystantsijna-osvita-chomu-vazhlyva-systemna-robota-zamist-chativ-u-mesendzherah/

2. Змішане навчання: як організувати якісний освітній процес в умовах війни [Електронний ресурс]. URL: https://nus.org.ua/articles/zmishane-navchannya-yak-organizuvaty-yakisnyj-osvitnij-protses-v-umovah-vijny/

3. «Найцінніше під час війни – спілкування». Вчителі та учні про пізнавальні онлайн-заняття [Електронний ресурс. URL: https://nus.org.ua/articles/najtsinnishe-pid-chas-vijny-spilkuvannya-vchyteli-ta-uchni-pro-piznavavalni-onlajn-zanyattya/

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ ІНІЦІАТИВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ДОСВІД ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ЦЕНТРУ «ШТУРМ»

Вікторія Таніч
заступник директора з навчально-виховної роботи
Комунальний позашкільний навчальний заклад
"Дитячо-юнацького центру "Штурм"
Дніпровської міської ради
clubshturm92@gmail.com

Комунальний позашкільний навчальний заклад «Дитячо-юнацький центр «Штурм» Дніпровської міської ради входить до Переліку найбільших позашкільних навчальних закладів державної та комунальної власності системи Міністерства освіти і науки України та підпорядковується Департаменту молодіжної політики та національно-патріотичного виховання Дніпровської міської ради. Фундатор та незмінний директор Центру Заслужений працівник освіти України Ірина Герліванова. Впродовж 30 років заклад займається фізкультурно-оздоровчим напрямом та національно-патріотичним вихованням. На сьогодні в Центрі понад 200 гуртків – національний рукопаш, одноборства, фітнес, сучасна хореографія, акробатика, повітряна гімнастика, скелелазіння, туризм, малювання, гончарство, вокал.

З першого дня повномасштабного вторгнення Центр «Штурм» організував адаптований формат діяльності і ми одразу розпочали реалізовувати нові та сталі ідеї освітнього процесу:

1. Синхронні тренування online (3000 вихованців);
2. Творчі online заняття (1500 вихованців);
3. Інтерактивні ігри (1500 вихованців);
4. Психологічні online тренінги (1500 вихованців);
5. Соціальний проект «Штурм-Допомога» (Допомога 2500 переміщеним особам з тимчасово окупованих територій України);
6. Міжнародне тренування «Fit mama» (Спортивний захід для 200 українців, які перебувають в Німеччині, Чехії, Польщі, Чорногорії, Словаччині, Болгарії, Туреччині, Україні);
7. Еко-fest «Дніпро єднає Україну» (Соціальний захід для 100 сімей з різних куточків країни – Харків, Маріуполь, Лисичанськ, Мелітополь, Сєвєродонецьк, Попасна, Краматорськ, Волноваха, Слов'янськ, Донецьк, Дружківка, Горлівка, Дніпро. Загальна кількість 300 осіб);

8. Міжнародний online fest «МИ UA» (Змагання серед 1500 вихованців з розділів хореографія, одноборства, акробатика, ЗФП);

9. Патріотичний квест «Дніпро єднає Україну» (Захід до Дня Конституції України для дніпрян та ВПО. Загальна кількість 100 осіб);

10. Творчі колаборації з зірками шоу-бізнесу Wellboy, Олег Серафін (150 вихованців);

11. Креативна акція «Зв'язок поколінь» (Презентація молодих педагогів, які продовжують діяльність педагогів, які вступили до лав ЗСУ);

12. Креативна акція «Дніпро єднає позашкілля України» (Презентація педагогів з різних куточків України, які зупинились в м. Дніпро та працюють в Центрі «Штурм»);

13. Пізнавально-спортивна програма «МИ UA» (Літня програма для дніпрян та гостей міста. Загальна кількість 3500 осіб);

14. Танцювальний марафон «МИ UA» (Змагання між учасниками літньої програми. Загальна кількість 500 учасників);

15. Європейський марафон «В ритмі України» (Спільні танцювальні флешмоби з дітьми Іспанії. Загальна кількість 300 учасників);

16. Пізнавально-спортивна програма «Baby hub» (Програма для молодшої вікової категорії. Загальна кількість 100 учасників).

Таким чином реалізація освітніх ініціатив в умовах воєнного часу дозволила активізувати роботу із молоддю та підвищити якість освітнього процесу у нашому закладі освіті.

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ІТ-ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Марія-Вікторія Полець
Національний університет «Львівська політехніка»
mariia-viktoriia.y.polets@lpnu.ua

Розвиток, обороноздатність та успіх країни напряму залежать від якісної підготовки фахівців різних галузей. Тому, основним завданням вітчизняної системи освіти на сьогодні є адаптація відповідно до умов воєнного часу та якісна підготовка майбутніх фахівців.

Для ефективної роботи закладів фахової передвищої освіти Міністерство освіти і науки України пропонує для громадського обговорення проєкт наказу «Про затвердження типового положення про організацію освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти».

Відповідно до пункту 2.2 цього положення основними завданнями організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти є:

- створення безпечного освітнього середовища для учасників освітнього процесу;
- провадження освітньої діяльності, яка забезпечує формування у здобувачів освіти компетентностей та досягнення ними результатів навчання, передбачених стандартами освіти та відповідними освітніми програмами;
- забезпечення якості освіти;
- підготовка здобувачів освіти до професійної фахової діяльності відповідно до здобутої освіти;
- органічне поєднання в освітньому процесі теоретичного та практичного навчання, наукової, творчої (мистецької) та інноваційної діяльності;
- реалізація підходів студентоорієнтованого навчання;
- індивідуалізація та диференціація навчання, створення можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії та академічної мобільності здобувачів освіти;
- формування особистості, цінностей та переконань здобувачів освіти, реалізація їх здібностей та обдарувань, підготовка до національного спротиву;
- набуття здобувачами освіти досвіду вирішення проблем з використанням навчальних, інформаційних, наукових та культурно-мистецьких ресурсів;

- забезпечення академічної доброчесності в закладі фахової передвищої освіти;
- створення умов для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами [1].

Відповідно до пункту 3.1 цього ж положення формами здобуття фахової передвищої освіти є:

- інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева);
- індивідуальна (екстернатна, на робочому місці (на виробництві));
- дуальна [1].

Форму навчання заклад фахової передвищої освіти може корегувати в залежності від безпекової ситуації в населеному пункті де він розташований, орієнтуючись на рекомендації Міністерства освіти і науки України та місцевої військової адміністрації.

В умовах воєнного часу при підготовки майбутніх фахівців заклади фахової передвищої освіти незалежно від профілю в тій чи іншій мірі стикаються із рядом спільних проблем таких як:

- відсутність або невідповідність всім вимогам укриттів, що ускладнює відновлення очного навчання;
- відсутність у студентів та викладачів стабільного енергозабезпечення;
- відсутність у студентів та викладачів стабільного онлайн-доступу до мережі при дистанційному навчанні;
- збої та зміни у плануванні занять через повітряні тривоги;
- часткова відсутність у студентів та викладачів навиків роботи з цифровими інформаційними ресурсами і засобами інформаційно-комунікаційних технологій;
- часта відсутність студентів на заняттях через перебування за кордоном і паралельного навчання у закордонних закладах освіти;
- часткова або повна втрата мотивації до навчання у студентів та викладачів через відсутність «живого» спілкування при дистанційному навчанні.

Дані проблеми дуже широкі і потребують здебільшого адміністративних рішень на місцях та на рівні держави. Вони обговорюються на спеціально створених радах та комітетах. Над вирішенням вище перерахованих проблем працює велика кількість фахівців, які генерують чудові інноваційні методи та рішення. Але окрім спільних проблем заклади фахової передвищої освіти стикаються ще зі специфічними проблемами, які характерні лише для їх фаху.

Дані проблеми здебільшого навчальні заклади повинні вирішувати самостійно. Так, до специфічних проблем підготовки технічних спеціальностей можна віднести:

- відсутність у студентів доступу до матеріально-технічного забезпечення закладу фахової передвищої освіти для якісного виконання лабораторних і практичних робіт;
- повне або часткове скорочення кількості місць на галузевих підприємствах для проходження виробничих практик випускних курсів.

Сьогодні, коли в містах України пошкоджена, а в деяких населених пунктах і повністю знищена телекомунікаційна інфраструктура, відбуваються перебої з комунікацією, збільшується потреба у висококваліфікованих ІТ-фахівцях, які зможуть швидко та якісно відновити доступ до мереж радіо і телевізійного мовлення, мобільного зв'язку, інтернет. Відповідно, профільні заклади фахової передвищої освіти зобов’язані особливо якісно здійснювати практичну підготовку майбутніх фахівців ІТ-сфери, оскільки це на даний час є стратегічним безпековим завданням.

Сучасний фахівець ІТ-сфери повинен володіти теоретичними знаннями, а також практичними вміннями і навиками роботи з апаратним та програмним забезпеченням інформаційних мереж.

З цією метою при підготовці ІТ-фахівців заклади фахової передвищої освіти в залежності від освітньо-професійної програми повинні забезпечувати наступні умови навчання:

- доступ до комп’ютерних та спеціалізованих лабораторій для вивчення особливостей роботи мережевого і телекомунікаційного обладнання, способів їх об’єднання в мережі, методики підключення, налаштування, діагностики, тощо.;
- доступ до ліцензованого системного, спеціалізованого на навчального програмного забезпечення для вивчення особливостей його розробки, інсталяції, налаштування, діагностики, захисту, тощо.

При дистанційному навчанні для більшості закладів освіти ці умови навчання забезпечувати важко через брак технічних можливостей та обладнання у студентів і викладачів.

Для вирішення цієї проблеми і успішної підготовки майбутніх фахівців у навчальному процесі закладів фахової передвищої освіти необхідно застосовувати нові педагогічні технології та засоби навчання. Впровадження

нових форм і методів роботи сприяє зростанню інтересу та мотивації студентів до навчання та збільшенню ефективності дистанційних та очних занять.

Для якісної практичної підготовки ІТ-фахівців в закладах фахової передвищої освіти доцільно створювати універсальні інтерактивні лабораторії, доступні студентам і викладачам як безпосередньо з приміщення закладу, так і через мережу Інтернет.

Основними завданнями таких лабораторій є:

- створення реальних умов для очного та дистанційного вивчення змісту навчальних дисциплін та проведення виробничих практик;
- технічне забезпечення проведення навчальних занять як традиційних так і з використанням інтерактивних технологій та методик;
- технічне забезпечення функціонування гуртків технічної творчості та факультативів;
- створення комфортних умов для проведення конференцій, семінарів, нарад, презентацій, курсів підвищення кваліфікації, тощо.

Отже, для вирішення проблеми ефективної практичної підготовки ІТ-фахівців в умовах воєнного часу, коли не завжди є можливість проведення очного навчання в закладах фахової передвищої освіти можна використовувати інтерактивні лабораторії, які переважно є універсальними і передбачають при потребі легке розширення за рахунок використання додаткового обладнання та програмного забезпечення. Дані лабораторії дозволяють студентам і викладачам віддалено підключатись й користуватись доступом до ліцензованого спеціалізованого та навчального програмного забезпечення, а також доступом до спеціалізованого обладнання.

Література

1. Проєкт наказу «Про затвердження типового положення про організацію освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти». URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2022/10/28/ HO-proyekt.nakazu.Pro.zatv.Typ.pol.pro.orh.osv.prots.v.zakl.FPO.28.10.2022.docx (дата звернення: 28.10.2022р.).

ОРГАНІЗАЦІЯ «TIME & TASK TRACKING» ПРИ НАВЧАННІ ПРОГРАМУВАННЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМУ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНСТРУМЕНТУ «FEEDBACK» НАВЧАЛЬНОЇ ПЛАТФОРМИ MOODLE

Олександр Маркелов
кандидат технічних наук, доцент, OrcID: 0000-0002-2432-0768
oleksandr.e.markelov@lpnu.ua
Олександр Ієвлєв
доктор педагогічних наук, доцент, OrcID: 0000-0003-1567-4131
oleksandr.m.iievliev@lpnu.ua
Національний університет «Львівська політехніка»

Постановка проблеми. Як відомо, що в IT-компаніях використовується підхід щоденних *«time & task tracking»* продуктивності праці програмістів, при якому працівник вказує, відзначає виконання або невиконання і на якому рівні завдань протягом часових інтервалів. Аналогічний підхід та методи тайм-менеджменту [1, 2] доцільно використати в автоматизації онлайн навчального процесу із опанування мов програмування, самооцінювати кількісно результати динаміки продуктивності, виявляти ступінь зацікавленості в регулярному щотижневого навчанні; прикладати зусилля у терміни; виявляти фактори, які підвищують концентрацію здобувачів на коротких та довгих інтервалах поточних контролів. Для розроблення ефективного дистанційного навчального курсу [3] необхідний зворотній зв'язок із здобувачами. Вимогами Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти при акредитації необхідно проводити опитування та анкетування рівня зацікавленості й ефективності навчання. При цьому віртуальний освітній простір на платформі Moodle [4] містить компоненти для кількісного накопичення та обробки даних, проведення прямих анкетувань [5], отже є електронна можливість реалізації самоаудиту здобувачами своєї самопродуктивності виконання навчальних завдань (рис.1). Онлайн моніторинг розвитку навчальних здобутків став ще більш актуальним в умовах воєнного стану в країні, оскільки відслідковування щотижневого прогресу серед здобувачів, які опинилися у різних стресових, життєвих, міграційних станах, допомагає учасникам освітнього процесу приділяти увагу саморозвитку.

Метою статті є аналіз та узагальнення результатів самоаудиту, проведеного із використанням інструменту «Feedback» навчальної платформи Moodle, щотижневої навчальної діяльності здобувачів вищої освіти гуманітарного напряму при вивченні мов програмування.

Виклад основного матеріалу. На базі навчальної платформі Moodle [1] реалізований онлайн зворотній зв'язок [2] у формі відкритого анкетування

(рис. 1) для кожного здобувача протягом кожного навчального тижня за схемами критеріїв самооцінки своєї навчальної ефективності, використання свого часу, результативності виконання дій (завдань).

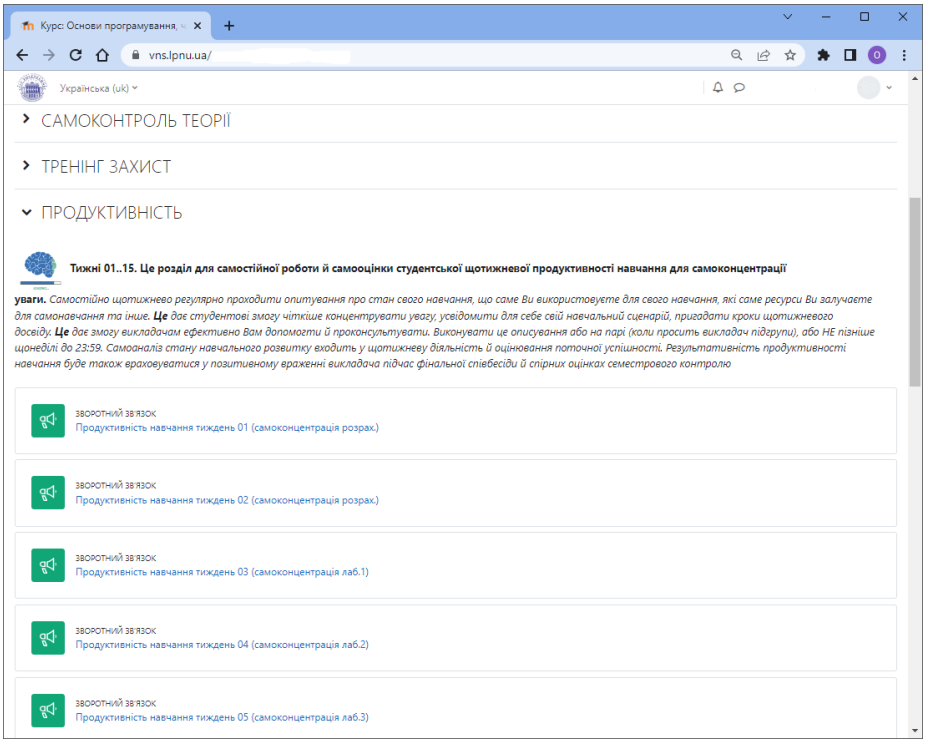

Рис. 1. Розділ у Moodle із анкетуваннями самоаудиту продуктивності навчання.

Наприкінці кожного навчального тижня здобувач знань та вмінь з мов програмування, за власною ініціативою, відзначав свою результативність про освоєння матеріалів відео-лекцій, опрацювання теоретичних відомостей, здійснення тестування самоконтролю теорії, виконання практичних тренінгів-захистів за темами, самооцінювання задоволеності процесом навчання протягом тижня, об'ємом оформлення семестрового звітування протягом тижня, використання кількох мов програмування для спроб реалізації особистих варіантів завдань (для розширення практичних навичків), рівень опрацювання літературних джерел у разі виникнення труднощів та необхідності комунікації з викладачем для перевірки результатів, рекомендації по виправленню помилок чи удосконалення результатів програмних реалізацій та алгоритмів. Зведені семестрові результати наведені в табл.1 та на рис. 2.

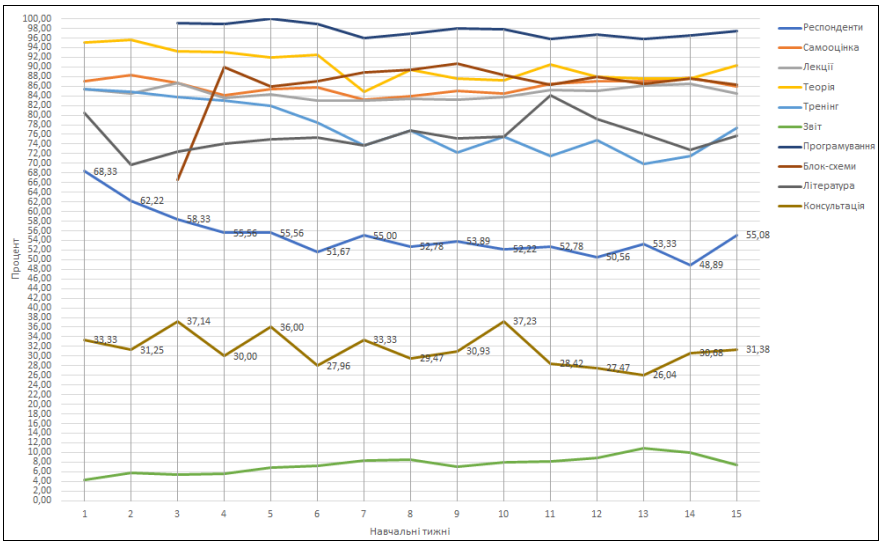

Рис.2. Семестровий період самоаудиту продуктивності навчання здобувачами.

Таблиця 1.

Критерії для самооцінювання продуктивності навчання програмуванню (термін навчання - тижнів 15).

№ з/п	Показник	Назва на графіку (рис.2)	Середнє значення, %
	Участь із 180 респондентів		*99,14%*
1	Участь респондентів %	«Респонденти»	55,08 %
2	Самооцініть себе за поточний тиждень 0..100% зусилля до навчання	«Самооцінка»	85,90 %
3	Чи ретельно вдумливо опрацювали відео-лекції?	«Лекції»	84,53 %
4	Чи виконали у ВНС* самоконтроль теорії?	«Теорія»	90,29 %
5	Чи виконали у ВНС самотренінг-захист практики?	«Тренінг»	77,39 %
6	Скільки аркушів оформлено у звіт поточного тижня?	«Звіт»	7,49 %
7	Чи спробували мовами програмування реалізувати?	«Програмування»	97,54 %
8	Чи є спроба блок-схем алгоритмів?	«Блок-схема»	86,28 %
9	Чи були труднощі й їх вирішили вже, як справжній студент у літературі, сайтах, документації, відео прикладах та інше...?	«Література»	75,73 %
10	Чи є потреба консультуватися із викладачем й хотіли демонструвати свій екран/звіт викладачу?	«Консультація»	31,38 %

*Віртуальне навчальне середовище (ВНС) — програмна система, створена для підтримки процесу дистанційного навчання з наголосом саме на навчання, на відміну від керованого навчального середовища, для якого властивий акцент на управлінні процесом навчання.

Як свідчить аналіз цих результатів - здобувачі найбільше приділяли увагу практичній складовій, саме програмуванню безпосередньому кодінгу, та урізноманітненню своїх розв'язків кількома мовами водночас. Слід відзначити високий рівень опрацювання додаткової літератури, документації, відео-лекцій по кожній темі, продубльованих кожною із мов програмування та вкладених протягом семестру.

Безпосередні онлайн конферец-зв'язок із викладачем використовували для прямого спілкування середньо 1/3 (рис.3).

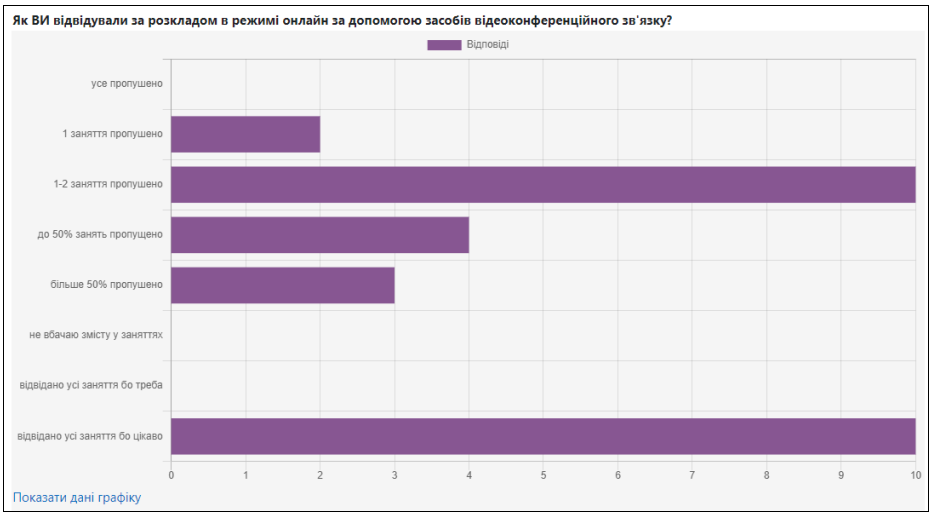

Рис.3. Кількісні показники використання прямого спілкування онлайн.

Здобувачі зазначають збільшення насиченості ефективного навчання із задоволенням та корисності для себе (рис.4).

а)

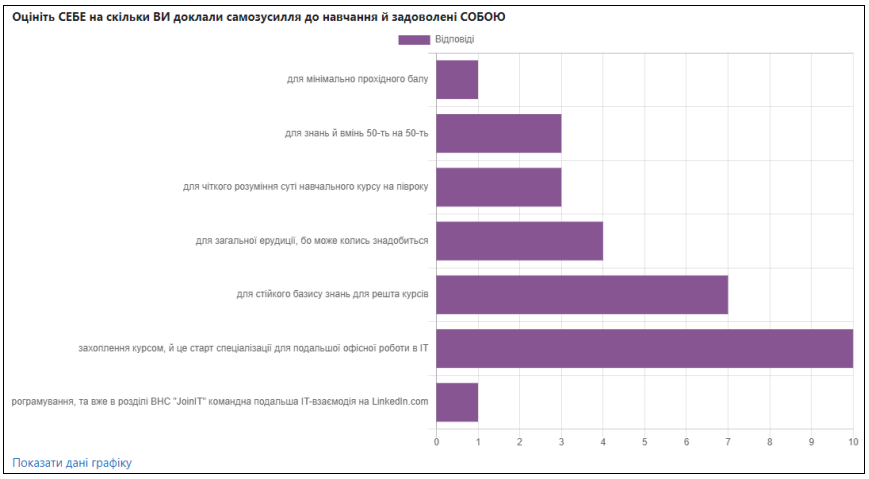

б)

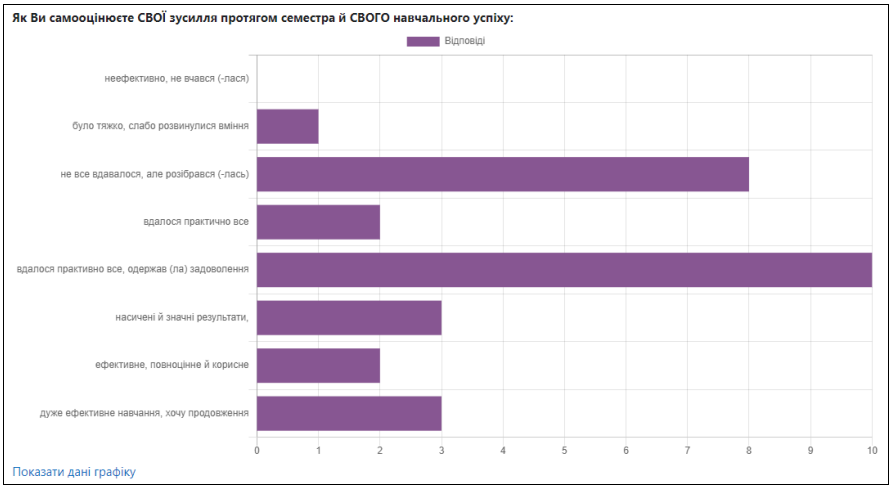

Рис.4. Фіналізовані семестрові дані: а) задоволеність навчанням; б) зусилля до навчання; самоаудиту продуктивності навчання.

Висновки. Таким чином при проведенні *«time & task tracking»* інструментом для анкетування може виступати інструмент «Feedback» навчальної платформи Moodle. Аналіз даних дослідження, респондентами якого виступили здобувачі вищої освіти гуманітарного напряму - виявив, що 50-70% із них використовували інструмент «Feedback» для самоаудиту прогресу свого навчання. Проведення *«time & task tracking»* стимулювало щотижневу мотивацію до навчання: здобувачі прагнули до набуття стійких знань пов'язаних із лінгвістикою та мовами програмування. Результати самоаудиту свідчать про покращення продуктивності навчання, а тому є зміст запровадити таку практику на постійні основі та зробити наявність/ використання інструменту «Feedback» одним із критерії при сертифікації/апробації дистанційних курсів у віртуальному навчальному середовищі.

Література

1. Лялюк О., Лялюк А., Поліщук О. Використання студентами методів тайм-менеджменту під час самостійного навчання в університеті. *Педагогіка безпеки*. Т. 5, №. 1. С. 18–25. URL: https://doi.org/10.31649/2524-1079-2020-5-1-018-025 (дата звернення: 15.10.2022).

2. Корнєєва О. М. Тайм-менеджмент, як засіб підвищення успішності студентів. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. Харків: НТУ "ХПІ". 2015. Вип. 44 (48). С. 309-318. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/21631 (дата звернення: 15.10.2022).

3. Назар М.М. Компоненти продуктивного дистанційного навчального курсу. *Новітні комп'ютерні технології: спецвипуск «Хмарні технології навчання»*. 2019. Т. XVII. С. 114–128. URL: https://lib.iitta.gov.ua/718821 (дата звернення: 11.10.2022).

4. Course: Ukrainian Moodle. Moodle - Open-source learning platform | Moodle.org. URL: https://moodle.org/course/view.php?id=17228 (date of access: 15.10.2022)..

5. Feedback activity - MoodleDocs. MoodleDocs. URL: https://docs.moodle.org/400/en/Feedback_activity (date of access: 15.10.2022).

УХВАЛА
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО – ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Реалізація освітніх ініціатив в умовах воєнного часу:
вітчизняний та зарубіжний досвід»
International Scientific and Practical Conference
«The implementation of educational initiatives in the frame of wartime:
domestic and foreign experience»
(18-19 жовтня 2022 року, м. Львів)

Міжнародну конференцію проведено 18 та 19 травня 2022 року в Національному університеті «Львівська політехніка» (з онлайн-трансляцією) кафедрою педагогіки та інноваційної освіти Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів, вул. В. Чорновола, б. 57, 36 навчальний корпус). В рамках конференції відбуся міжнародний науково-практичний семінар: «Розбудова українсько-європейської мережі закладів освіти для розвитку єдиного гуманістично-наукового простору: підвищення професійної майстерності педагога».

З вітальним словом до учасників конференції звернулися: Володимир Ортинський – д. ю. н., професор, Заслужений юрист України, директор Інституту права, психології та інноваційної освіти Львівської політехніки та Фаусто Презутті – д-р психології, професор психології, президент Наукового інституту психології освіти та виховання та Європейського центра освіти (I.S.P.E.F. – E.C.E.) (м. Рим, Італія), Тетяна Горохівська - д. пед. н., доцент, завідувачка кафедри педагогіки та інноваційної освіти Інституту права, психології та інноваційної освіти Львівської політехніки.

УХВАЛИЛИ:

1. В умовах воєнного часу вважаємо за необхідне керівництву закладів освіти та керівникам їх підрозділів підтримувати освітні ініціативи, що сприятимуть інтеграції системи освіти України до європейського простору вищої освіти (ЕНЕА).

2. Освітній процес у вищій та шкільній освіти доцільно здійснювати із використанням технологій дистанційного навчання із врахуванням регіональної військової ситуації.

3. В умовах воєнного часу організація освітнього процесу безпосередньо пов’язана із управлінням дискомфортом і конфліктами його учасників.

3. Впровадження ідей національного виховання в освітній процес закладу освіти особливо актуально в умовах воєнного часу. Реалізацію цих підходів доцільно здійснювати при завпровадженні освітніх моделей TeLSAC і PERFORMER в систему освіти України.

4. Керівництву закладів освіти, керівникам їх підрозділів звернути увагу на необхідність створення безпечних і нешкідливих умов організації освітнього процесу в умовах воєнного часу із врахування рівня резильєнтності його учасників.

5. Вважати за доцільне створити в Україні широку мережу, що включатиме заклади вищої та середньої освіти, для реалізації спільних освітніх і наукових проєктів на базі кафедри педагогіки та інноваційної освіти Інституту права психології та інноваційної освіти Інституту права, психології та інноваційні освіти Національного університету «Львівська політехніка

Президент Н.І.П.О.В.
Фаусто ПРЕЗУТТІ

Завідувачка кафедри ПІО
Інституту ППО
Тетяна ГОРОХІВСЬКА

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ ІНІЦІАТИВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

Національний університет «Львівська політехніка»

Львів, 18-19 жовтня 2022 року